

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Koningstraat 16 (Gent, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2018E132
November 2020

RAPPORTERING WERFBEGELEIDING
DEEL 1: EINDVERSLAG

Voorafgaand:

- Verslag van resultaten bureauonderzoek (2016G31)
- Programma van maatregelen (2016G31)
- Archeologierapport (2018E132)

Colofon

Ruben Willaert nv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: J. De Gryse & S. Eggermont

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge, 2020.

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert nv.

Ruben Willaert nv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudstafel

1. Beschrijvend gedeelte	11
1.1 Administratieve gegevens	11
1.2 Inleiding	12
1.3 Historische voorkennis	13
1.3.1 Historische achtergrond	13
1.3.2 Historische kaarten	17
1.4 Archeologische voorkennis	23
1.4.1 Algemeen	23
1.4.2 Stenen S95, S96	25
1.5 Onderzoeksopdracht	25
1.5.1 Vraagstelling	26
1.5.2 Randvoorwaarden	27
1.5.3 Geplande werken	28
1.6 Werkwijze en strategie	29
1.6.1 Motivering onderzoeksstrategie	29
1.6.2 Gebruikt materiaal	32
1.6.3 Beschrijving en motivering eventuele afwijkende methodiek en bijstellingen van de oorspronkelijke strategie	32
1.6.4 Inbreng specialisten	32
1.6.5 Algemene wetenschappelijke advisering	32
2. Assessmentrapport	33
1.7 Beschrijving en motivering van de methoden, technieken en criteria	33
1.8 Assessment van de sporen	33
1.8.1 Beschrijving van de site aan het huidig oppervlak	33
1.8.2 Algemene bodemopbouw	34
1.8.3 Archeologische resultaten	36
1.9 Assessment van de vondsten	97
1.9.1 Vondsten excl. stalen	97

1.9.2	Stalen	98
1.9.3	Conservatie-assessment	98
1.10	Assessment onderzocht gebied	99
1.10.1	Landschappelijke ligging	99
1.10.2	Historische beschrijving	106
1.10.3	Onderzocht gebied in zijn archeologisch kader	106
1.10.4	Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	107
1.11	Potentieel op kennisvermeerdering	115
1.11.1	Aard van de potentiële kennis	115
1.11.2	Beantwoording van de onderzoeksvragen	115
1.11.3	Beantwoording van de bijkomend geformuleerde onderzoeksvragen	116
1.11.4	Kader voor exploitatie voor potentieel op kennisvermeerdering	117
	Bibliografie	118
	Bijlage	121
1.12	Allesporenplannen	121
1.13	Vondstenlijst -aardewerk	124
1.14	Vondstenlijst-dierlijk botmateriaal	127
1.15	Vondstenlijst-keramisch materiaal	128
1.16	Vondstenlijst-metaal	128
1.17	Vondstenlijst-steen	128
1.18	Vondstenlijst-stalen	129
1.19	Sporenlijst	130
1.20	Fotolijst	131
1.21	Tekeningenlijst	143
1.22	Fotoregistratie Muur 1	144
1.23	Fotoregistratie Muur 2	147
1.24	Fotoregistratie Muur 3	150
1.25	Fotoregistratie Muur 4	151

FIGURENLIJST (2018E132)

Figuur 1. Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met weergave van kadasternummers (Bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van Resultaten)	11
Figuur 2. Reconstructie van de vroegste middeleeuwse kern (CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 14)	13
Figuur 3. 12 ^{de} -eeuwse stadsomwalling (CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 16)	13
Figuur 4. Maquette van het 13 ^{de} -eeuwse Simon sRijkensteen (CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 21)	13
Figuur 5. Situering en grondplan van de Stenen tussen de Hoogpoort en de Kammerstraat, met aanduiding van S94, S95 en S96 (LALEMAN & RAVESCHOT 1991, PLAN IV).....	14
Figuur 6. Situering en grondplan van de Stenen, behandeld in LALEMAN & RAVESCHOT 1991, met aanduiding van 136 en S137 (LALEMAN & RAVESCHOT 1991, PLAN III).....	16
Figuur 7. Detailopname van de kaart van Jacob van Deventer (midden 16 ^{de} eeuw), met aanduiding van het projectgebied	18
Figuur 8. Detailopname uit het Panorama op Gent (1534), met aanduiding van het projectgebied (Stad Gent, STAM, Bijlokecollectie)	19
Figuur 9. Detailopname van de kaart van de kaart van Braun en Hogenberg (1572), met aanduiding van het projectgebied	19
Figuur 10. Detailopname van de kaart van De Wit (1641), met aanduiding van het projectgebied	20
Figuur 11. Detailopname van de kaart van Hondius-Sanderus (1641), met aanduiding van het projectgebied (Stadsarchief, Stad Gent)	20
Figuur 12. Detailopname van de Kaart van Ferraris, met aanduiding van het projectgebied (overgenomen uit het Bureauonderzoek)	21
Figuur 13. Detailopname van het Primitief Kadaster (1843) (UGent, Universiteitsbibliotheek)	22
Figuur 14. Detailopname van de kaart van Gerard (1855) (Privé-verzameling André Coene en Martine De Raedt).....	23
Figuur 15. Projectgebied weergegeven op de topografische kaart met aanduiding van de CAI polygonen (bron: Geopunt).	24
Figuur 16. Geplande ingrepen.....	28
Figuur 17. Plan met de aangelegde werkputten.....	29
Figuur 18. WP1. Manuele opkuis van de vloerrestanten in functie van de registratie	31
Figuur 19. WP1. Analoge registratie van de keldervloeren	31
Figuur 20. WP1. Max. uitgraafdiepte	31
Figuur 21. Projectgebied met aanduiding van de TAW-hoogtes van het huidig maaiveld.....	33

Figuur 22. Projectgebied met aanduiding van de profielen.	34
Figuur 23. Aanduiding van de werkputten op de Zandberg (met dank aan de Dienst Stadsarcheologie Gent)	35
Figuur 24. Overzichtsfoto van Muur 1 (N-zijde)	36
Figuur 25. Muur 1, oostzijde.....	37
Figuur 26. Muur 1, centraal	37
Figuur 27. Muur 2, centraal (ter hoogte van de uitgebroken trap).....	38
Figuur 28. Muur 2, noordzijde, met aanduiding van de inspringing van de ruimte. De hellingsgraad van de opgebroken helling is hier nog duidelijk zichtbaar.....	38
Figuur 29. Muur 2, ter hoogte van de zone liftkoker. De bovenkant van de liftkoker correspondeert met de max. uitgraafdiepte binnenin de huidige kelder.	39
Figuur 30. Muur 3, oostzijde.....	40
Figuur 31. Muur 3, westzijde	40
Figuur 32. Sondering in de hoek Muur 3-Muur 4, met aanduiding van de puinfundering	41
Figuur 33. Muur 4, noordzijde	42
Figuur 34. Muur 4, centraal	42
Figuur 35. Muur 4, zuidzijde, met aanduiding van de opening die te associëren is met goot S21.	43
Figuur 36. Sondering hoek Muur 3-Muur 4 (©K. Dekeyser). De aanzet van Muur 4 werd ter hoogte van de onderkant van de sondering niet aangesneden.	43
Figuur 37. Opgravingsplan vlak 1 en 2.....	44
Figuur 38. Lokalisering van S2, bovenop het natuurstenen vloerniveau S1	45
Figuur 39. Overzichtsfoto van S2, richting Koningstraat	45
Figuur 40. Detailfoto van S2, richting Koningstraat. Vloerniveau S1 sluit hier aan zuidelijke en westelijke zijde op aan.....	46
Figuur 41. Detailfoto van S2, richting Muur 2, met aanduiding van de herstelling/aanpassing	46
Figuur 42. Detailfoto van S2, met aanduiding van de gedichte opening in Muur 1.....	47
Figuur 43. Aanduiding van de gedichte opening in Muur 1, geregistreerd tot op niveau van de maximale uitgraafdiepte	47
Figuur 44. Situatie voor 1946, met aanduiding van het luik in de voorgevel (©KIK, http://balat.kikirpa.be).....	48
Figuur 45. Ontwerp tot wederopbouw van een woonhuis met garages, opgemaakt in 1964, met aanduiding van de helling naar de Koningstraat (met dank aan K. Dekeyser en F. De Wolf).	48
Figuur 46. Werkfoto: stratigrafie onder S2 tijdens opbraak, met aanduiding van vloer S12.....	49
Figuur 47. Overzichtsfoto van S1 (1), noordoostelijke sector van WP1, met aanduiding van uitbraakspoor S17 (2) en de verstoring t.g.v. het moderne steunelement (3).	51

Figuur 48. Detailfoto van S1, net ten westen van S2: slijtagesporen zijn duidelijk zichtbaar.....	51
Figuur 49. Overzichtsfoto van S11, zuidelijke sector van WP1.	51
Figuur 50. Opgravingsplan WP1-vlak 3	52
Figuur 51. Verband tussen natuurstenen vloer S12/S1 (1) en onderliggende bakstenen vloer S7 (2). 53	
Figuur 52. P4. Verband tussen recente tegelvloer (1), vloer S11 (2) en vloer S7 (3)	53
Figuur 53. Opgravingsplan WP1-vlak 4	55
Figuur 54. Overzichtsfoto van S19 (richting Muur 1)	56
Figuur 55. Overzichtsfoto van S19 (richting Muur 2).	56
Figuur 56. Overzichtsfoto van vloer S19, met aanduiding van goot S21, richting Muur 1.	57
Figuur 57. Overzichtsfoto van vloer S19, richting Muur 3. Ten zuiden van goot S21 ontbreekt de vloer in de zuidwestelijke sector van WP1.....	57
Figuur 58. Scheiding in de noordelijke zone van WP1	58
Figuur 59. Sondering 2, P1, noordelijke helft van WP1. Aanduiding van helling (1) met zuidelijke begrenzing S16 (2), vloer S1 (3), vloer S7 (4), het onderliggende sinterpakket (5) en het zavelbed dat te associëren is met vloer S19 (6).	59
Figuur 60. Overzichtsfoto van P3, met aanduiding van de zuidelijke begrenzing S16 (1), het zavelbed gekoppeld aan vloer S7 (2), het onderliggend sinterpakket (3) en vloer S19 (4)	59
Figuur 61. Werkfoto van de noordwestelijke sector van WP1. Hier komt duidelijk een minder dik sinterpakket boven vloer S19 voor.	59
Figuur 62. Sondering 1, P2, zuidelijke helft van WP1. Aanduiding van vloer S11 (1), sinterpakket (2) en tegelvloer S19 (3).	59
Figuur 63. De Boerenbruiloft, Pieter Brueghel de Oude, 1567/1568, met aanduiding van drinkkannen in steengoed (https://artsandculture.google.com/asset/peasant-wedding/hgGvote2WI8P3w?hl=nl&ms=%7B%22x%22%3A0.5%2C%22y%22%3A0.5%2C%22z%22%3A8.88410827667526%2C%22size%22%3A%7B%22width%22%3A1.7892191757141673%2C%22height%22%3A1.2374999999999998%7D%7D)	60
Figuur 64. Overzichtsfoto S22	62
Figuur 65. Muur S24 onder goot S21, westelijke sector van WP1, met aanduiding van de opening in Muur 4.....	63
Figuur 66. Muur S24 in de oostelijke sector van WP1	63
Figuur 67. Haard S27 in Muur 4 t.o.v. de max. uitgraafdiepte.....	64
Figuur 68. Haard S27 in Muur 4 t.o.v. de max. uitgraafdiepte - detailfoto.....	64
Figuur 69. Haardvloer S28-lokale sondering	65
Figuur 70. Haardvloer S28-lokale sondering	65
Figuur 71. Haardconstructie in Muur 4.....	66

Figuur 72. Overzichtsfoto van de structuren in de hoek tussen Muur 1 en Muur 4	68
Figuur 73. Detailfoto van de structuren in de hoek tussen Muur 1 en Muur 4	68
Figuur 74. Lokale sondering (65x70cm) in de noordwesthoek van de kelder.....	69
Figuur 75. Lokale sondering (65x70cm) in de noordwesthoek van de kelder: aard van het vullingspakket.....	69
Figuur 76. Dakbekroning, site Koningstraat 16	70
Figuur 77. Dakbekroning, site Emile Braunplein Gent (LALEMAN 2011)	70
Figuur 78. Dakbekroning site Burgstraat Gent	70
Figuur 79. Opgravingsplan WP1-vlak 5.....	76
Figuur 80. Overzichtsfoto verbrande leem (S29)	77
Figuur 81. Detail verbrande leem (S29).....	77
Figuur 82. Zone liftkoker, overzichtsfoto P5	78
Figuur 83. Zone liftkoker, zuidelijk profiel.....	78
Figuur 84. Selectie aardewerk, ingezameld bij het onderzoek van de zone liftkoker, schaal 1:3.....	83
Figuur 85. Sporen in WP 1000, 1001, 1002 en 1003	84
Figuur 86. Lokalisering S53. Overzichtsfoto-niveau 1, richting de Koningstraat, met aanduiding van het plafond van de huidige kelder (WP1)	84
Figuur 87. Boogvormig relict in S53-niveau 1, met aanduiding van de geprofileerde natuursteen	85
Figuur 88. S53. Overzichtsfoto-niveau 2 (na verdieping)	85
Figuur 89. Overzichtsfoto S53-S30, met aanduiding van de aanzet van de boog	86
Figuur 90. S53. Detailfoto, met aanduiding van de aanzet van de OW georiënteerde muur en de aanzet van de boog	88
Figuur 91. S33. Aanzet zijmuur ter hoogte van de oostelijke zijgevel.....	88
Figuur 92. Situatie na plaatsing van de citerne	89
Figuur 93. Sporen in WP 1000, 1001, 1002 en 1003	90
Figuur 94. Lokalisering S49 in de westelijke zijgevel ter hoogte van de Baaisteeg	91
Figuur 95. Lokalisering S49 in de westelijke zijgevel ter hoogte van de Baaisteeg-detail.....	91
Figuur 96. Beerput 1	93
Figuur 97. (Vermoedelijke) beerput 2	93
Figuur 98. Lokalisering S50 en S52 langs de Baaisteeg.....	94
Figuur 99. Overzichtsfoto van P104, met aanduiding van de scherpe grens in dit profiel	94
Figuur 100. Overzichtsfoto van P105.....	95
Figuur 101. Detailfoto van P105	95
Figuur 102. Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt, overgenomen uit het Bureauonderzoek).....	100

Figuur 103. Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt, overgenomen uit het Bureauonderzoek).....	100
Figuur 104. Projectgebied weergegeven op de Samengestelde Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt, overgenomen uit het Bureauonderzoek).	102
Figuur 105. Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt, overgenomen uit het Bureauonderzoek).....	102
Figuur 106. Projectgebied weergegeven op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten (bron: Geopunt, overgenomen uit het Bureauonderzoek).....	103
Figuur 107. Projectgebied weergegeven op de bodemgebruikskaart (bron: Geopunt, overgenomen uit het Bureauonderzoek).	104
Figuur 108. Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt, overgenomen uit het Bureauonderzoek).....	105
Figuur 109. Hoogteverloop van het projectgebied (noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron:.....)	105
Figuur 110. Profiellijn van het hoogteverloop weergegeven in het projectgebied met het DHMV op de achtergrond (bron: Geopunt, overgenomen uit het Bureauonderzoek).	105
Figuur 111. Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen en het DHMV op de achtergrond (bron: Geopunt, overgenomen uit het Bureauonderzoek).	106
Figuur 112. Situering en grondplan van de Stenen, behandeld in LALEMAN & RAVESCHOT 1991, met aanduiding van S94, S95 en S96 (LALEMAN & RAVESCHOT 1991, PLAN IV).....	107
Figuur 113. Reconstructie van S95 op het ‘primitief kadaster’ uit 1834. De zuilen werden hierop niet aangeduid.....	108
Figuur 114. Ontwerp tot wederopbouw van een woonhuis met garages, opgemaakt in 1964, met aanduiding van de middensteunen.....	110
Figuur 115. Doorsnede nieuw vloerniveau (1965) – plafond gelijkvloerse verdieping	111
Figuur 116. WP1/Vlak 1 en 2.....	121
Figuur 117. WP1/Vlak 3.....	121
Figuur 118. WP1/Vlak 4.....	122
Figuur 119. WP1/Vlak 5.....	122
Figuur 120. Allesporenplan fase 2 en 3	123
Figuur 121. Overzichtsfoto van Muur 1 (N-zijde).....	144
Figuur 122. Muur 1, oostzijde	144
Figuur 123. Muur 1, centraal.....	145
Figuur 124. Muur 1, centraal.....	145
Figuur 125. Muur 1, westzijde (aansluiting op Muur 4).....	146

Figuur 126. Muur 1, westzijde (aansluiting op Muur 4)-detail.....	146
Figuur 127. Muur 2, zuidzijde, met aansluiting met muur 3	147
Figuur 128. Muur 2, centraal (ter hoogte van de uitgebroken trap).....	148
Figuur 129. Muur 2, noordzijde	148
Figuur 130. Muur 2, noordzijde	148
Figuur 131. Muur 2, ter hoogte van de liftkoker. De bovenkant van het profiel links correspondeert met de max. uitgraafdiepte.	149
Figuur 132. Muur 3, westzijde	150
Figuur 133. Muur 3, oostzijde.....	150
Figuur 134. Muur 4, noordzijde	151
Figuur 135. Muur 4, centraal	151
Figuur 136. Muur 4, haard S27-niveau 1, met aanduiding van S20.	152
Figuur 137. Muur 4, haard S27-niveau 2	152
Figuur 138. Muur 4, zuidzijde , met aanduiding van de opening die te associëren is met goot S21..	153

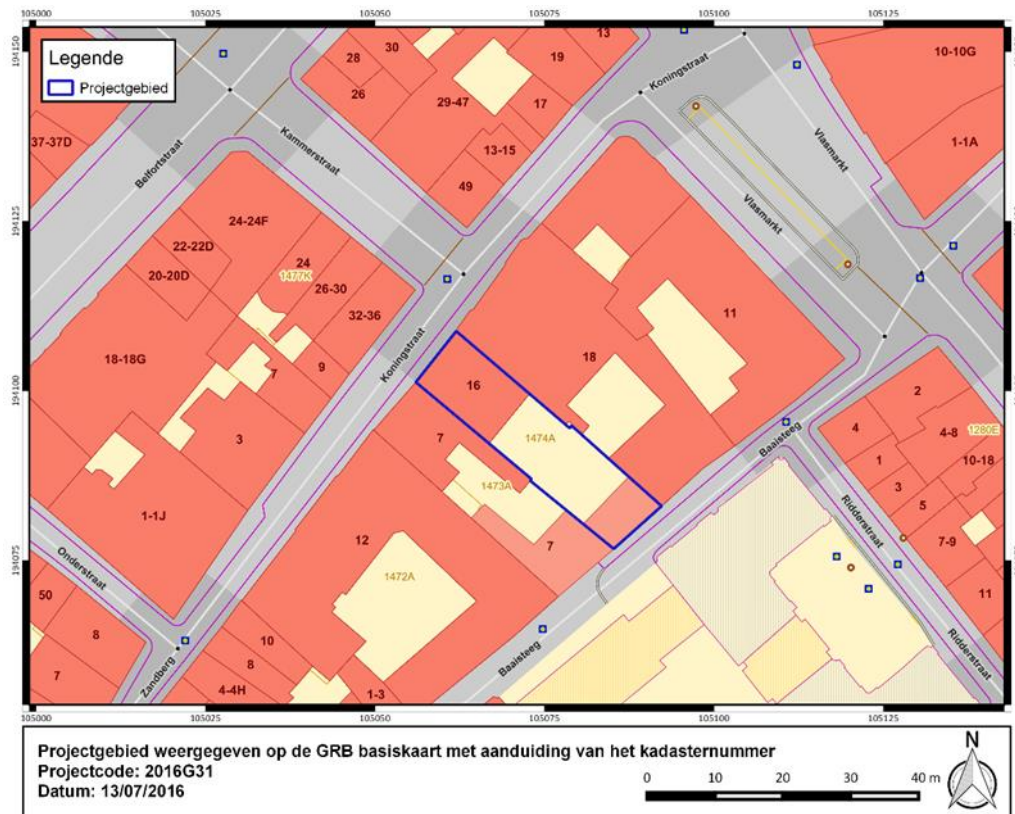
TABELLENLIJST (2018E132)

Tabel 1. Administratieve gegevens: de administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	11
Tabel 2. Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.	17
Tabel 3. Overzicht van de aanwezige CAI.	24
Tabel 4. Ensemble V15 en V19	72
Tabel 5. Ensemble V10, 11, 14, 21, 23 en 24.....	73
Tabel 6. Ensemble V16	74
Tabel 7. Ensemble V26	75
Tabel 8. Overzicht en aantallen van de verschillende vondstcategorieën.	97
Tabel 9. Overzicht van het aangetroffen aardewerk (aardewerkgroep).....	97

1. Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Figuur 1. Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met weergave van kadastrnummers (Bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van Resultaten)

Tabel 1. Administratieve gegevens: de administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Projectcode	2018E132	
b) Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan	/	
c) De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Janiëk De Gryse OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Gent
	Deelgemeente	/
	Postcode	9000
	Adres	Koningstraat 16- Baaisteeg
	Toponiem	Koningstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	Xmin = 104719 Ymin = 193867 Xmax = 105424 Ymax = 194356
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Gent, 2 ^{de} Afdeling, sectie B, nr. 1474a Figuur 1	
f) Begin – en einddatum	15/5/2018 - 19/11/2018	
g) relevante termen	werfbegeleiding, eindverslag	

1.2 Inleiding

Het uitgevoerde archeologisch onderzoek kadert binnen de geplande realisatie van een nieuwbouw. Het projectgebied wordt in deze studie Gent Koningstraat genoemd. De werfbegeleiding vormt een laatste luik binnen het archeologisch traject, zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. In dit kader en volgens het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013 werd een bekrachtigde archeologienota verkregen, die bepaalde dat een vervolgtraject diende te worden uitgevoerd ter hoogte van het projectgebied.

Een werfbegeleiding is een bijzondere vorm van opgraving en onderworpen aan dezelfde decretale bepalingen als een opgraving (CGP 19). Een volwaardige opgraving werd, gezien de beschikbare informatie en de aard van de geplande werken, niet mogelijk geacht door de technische uitvoeringswijze van de geplande bodemingrepen¹. Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd binnen de algemene aannemingswerken.

Het onderzoek werd uitgevoerd door het archeologisch projectbureau Ruben Willaert nv, in opdracht van dhr. en mevr. F. De Wolf en in nauwe samenwerking met architect K. Dekeyser. Het terreinwerk is uitgevoerd tussen 15/5/2018 en 19/11/2018 door J. De Gryse (erkend archeoloog) en S. Eggermont (archeoloog en RTS-verantwoordelijke). Het team werd tijdelijk versterkt door B. Bot (erkend archeoloog) en T. Van Esbroeck (archeoloog).

Het onderzoek werd uitgevoerd volgens het Onroerenderfgoeddecreet, het Onroerenderfgoedbesluit en de Code van Goede Praktijk.

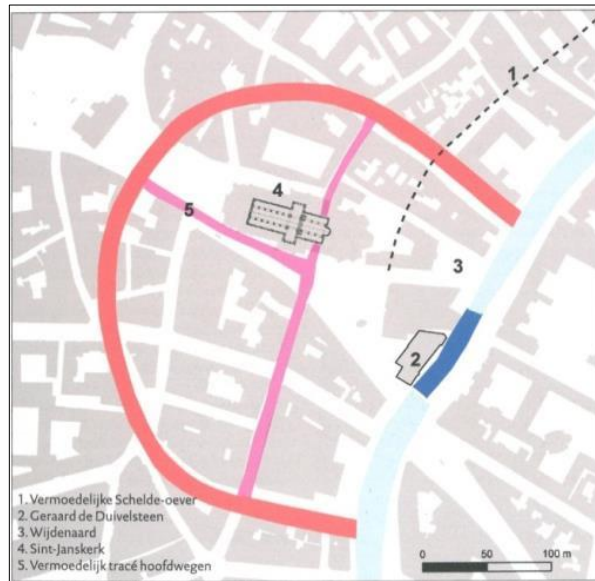
Dit rapport betreft een basisrapport: in dit rapport worden de resultaten van het onderzoek voorgesteld, waarna de eerste conclusies volgen. De basisuitwerking bestaat uit het beschrijven van de aangetroffen sporen, structuren en vondsten per periode of fasering. De materiaalstudies richten zich voornamelijk op het dateren en faseren van sporen en structuren. De archeologische resultaten worden vergeleken met de opgravingdata uit voorgaand archeologisch onderzoek in de directe omgeving en worden in een breder archeologisch kader geplaatst. Dit onderzoek vormt geen eindstation, maar eerder een basis van waaruit verder synthetiserend onderzoek kan voortvloeien.

¹ DE GRYSE, THYS, DE TOLLENAERE & WILLAERT 2016, 7-23.

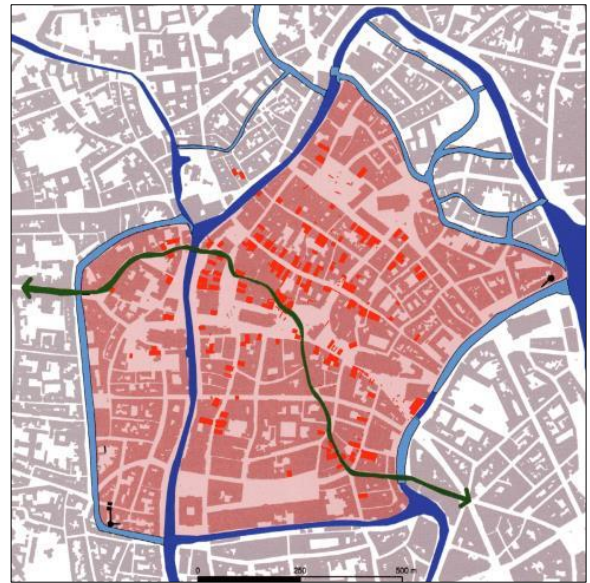

1.3 Historische voorkennis

1.3.1 Historische achtergrond

Figuur 2. Reconstructie van de vroegste middeleeuwse kern (CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 14)

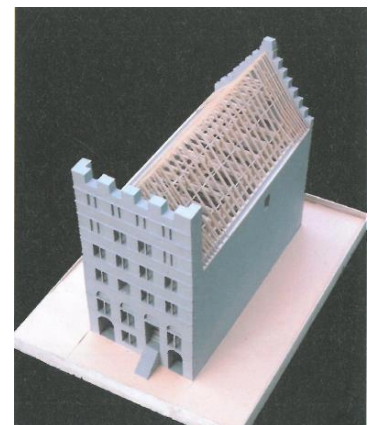

Figuur 3. 12de-eeuwse stadsomwalling (CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 16)

Het onderzoeksgebied situeert zich net buiten de *portus* Ganda (Figuur 2)². Vermoedelijk was de handelsnederzetting reeds in het laatste kwart van de 10de eeuw buiten haar oorspronkelijke omwalling getreden en was ze in westelijke richting uitgebreid tot aan de Leie.

Omstreeks 1100 bedroeg de oppervlakte van de uitgebreide kern ca. 80ha. De stad werd omgeven door een watergordel, deels bestaande uit natuurlijke waterlopen en deels uit gegraven grachten. De zgn. Kuip van Gent werd omgeven door de Reep (Schelde) in het oosten, door de Ottogracht in het noordoosten, de Leie in het noordwesten, de gegraven Houtlei in het westen en de gegraven Ketelgracht in het zuiden (Figuur 3). Vanaf de tweede helft van de 12de eeuw werd de omwalling ter hoogte van de meest kwetsbare zones versterkt d.m.v. stenen fortificaties. Het projectgebied bevindt zich binnen deze stadsomwalling. Meer bepaald situeert het projectgebied zich ten noorden van het marktplein dat in het begin van de 14de eeuw vorm kreeg. Hier rond werden het Belfort, de schepenhuisen en het hof van de kruisboogschutters van Sint-Joris opgericht.

In de zone binnen de watergordel werden in de 13de eeuw tal van majestueuze burgerwoningen gebouwd, die de macht en het aanzien van het stadspatriciaat reflecteerden. Verschillende voorbeelden van die middeleeuwse burgerarchitectuur zijn nog steeds bewaard in de vorm van zgn. Stenen, opgetrokken uit Doornikse kalksteen. Deze stadshuizen, die vaak door hun oppervlakte en door hun hoogte echte statussymbolen waren, domineerden Gent vanaf de 12de en vooral in de 13de eeuw³. Omstreeks 1300 was hun bloeiperiode voorbij; het einde valt samen met de ondergang van de stadselite.

Figuur 4. Maquette van het 13de-eeuwse Simon sRijckensteen (CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 21)

² CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 14.

³ CAPITEYN, CHARLES & LALEMAN 2007, 20-21

De Gentse stadsarcheologische dienst startte eind jaren '70 een onderzoeksprogramma op met betrekking tot deze middeleeuwse stadswoningen⁴. Hieruit ontstond onder meer een database van alle geregistreerde resten van 12de- en 13de-eeuwse burgerwoningen in Doornikse kalksteen.

Figuur 5. Situering en grondplan van de Stenen tussen de Hoogpoort en de Kammerstraat, met aanduiding van S94, S95 en S96 (LALEMAN & RAVESCHOT 1991, PLAN IV).

Ter hoogte van de Koningstraat zijn verschillende middeleeuwse Stenen gekend. Het Steen ter hoogte van Koningstraat nr. 16 correspondeert met nr. S95 in de database. Beschrijving database: *Tijdens de afbraak van een constructie in maart 1965 stelde Adelbert Van de Walle de stedelijke overheid op de hoogte van een belangrijke ontdekking. Het ging over een groot "romaans" gebouw, waarvan een ruim deel in de achtergevel, de twee zijgevels en de kelder bewaard gebleven was. Of er toen foto's of opmetingen gemaakt werden, konden we tot op heden niet terugvinden*⁵.

⁴ LALEMAN & RAVESCHOT 1991.

⁵ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 95, plan IV.

Ter hoogte van Koningstraat nr. 12 is een tweede Steen gelokaliseerd (CAI 333207); deze constructie correspondeert met nr. S94 in de database⁶. Beschrijving database: *De natuurstenen constructie onder een 18de -eeuws pand bestaat uit twee delen: een groot vierkant deel in het oosten en een kleiner deel in het westen. De vierkante constructie heeft een zijde van 11,33 m, binnenwerks gemeten, en wordt door vier kolommen in negen vakken verdeeld. Enkel twee trossen van de schacht steken nog boven de huidige bevloering uit. De bladkapitelen zijn door een ring van de schacht gescheiden en worden afgedekt met een vierkante dekplaat voorzien van een kwartholprofiel. Hierboven komt een graatgewelf voor in baksteen van ca. 25 x 12 x 5,5 cm. De kraagstenen in de wanden hebben de vorm van een halve kubus waarboven een kwartholprofiel voorkomt en worden afgedekt door een dekplaat, eveneens met een kwartholprofiel. De oorspronkelijke toegang lag in de noordoosthoek en is 1,65 m breed. Een venster ten westen van de toegang is vermoedelijk origineel. Een venster in het midden van de oostmuur wijst erop dat het nevenliggende perceel niet bebouwd was. De gemene muur met de westelijke constructie is ca. 70 cm dik. Deze kleine rechthoekige constructie, waarvan de muren eveneens in Doornikse steen zijn opgetrokken, meet binnenwerks 9,5 m op 7,3 m. Er zijn geen sporen van de originele overdekking of van originele doorbrekingen zichtbaar⁷.*

Ter hoogte van Koningstraat nr. 18 is een derde Steen gelokaliseerd (CAI333209); deze constructie correspondeert met nr. S96 in de database⁸. Beschrijving database: *Onder het gebouw van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde bleven de resten van een middeleeuws Steen bewaard. Een prospectiebezoek liet toe enkele algemene kenmerken te registreren. De rechthoekige constructie in Doornikse kalksteen staat haaks op de straat. Twee kolommen verdelen de half-ondergrondse ruimte in zes vakken die overwelfd worden door een graatgewelf in Doornikse kalksteen. De achterste travee is echter niet volledig bewaard gebleven, waardoor het niet mogelijk is de exacte lengte van het gebouw te kennen. Binnenwerks is de kelder 7,90 m breed en wellicht 13,50 m lang. De schacht van de kolommen is nergens meer zichtbaar. Het bladkapiteel vertoont onderaan een uitspringende ring. Een vierkante dekplaat met kwartholprofiel heeft een zijde van ca. 80 cm. De brede kraagstenen vertonen een kwartbolprofiel, waarboven een dekplaat met kwartholprofiel ligt. In de noordwesthoek zijn sporen van een oorspronkelijke deuopening zichtbaar. Het hieraan aangepaste gewelf wordt in de westmuur opgevangen door een kleine kraagsteen met kwartholprofiel. Aangezien de deuopening zo hoog gestoken werd, kan verondersteld worden dat de onderste bouwlaag van meet af aan als half-ondergrondse kelder opgericht werd⁹.*

Ook aan de overzijde van de Koningstraat, op de hoek met de Onderstraat, werden resten in Doornikse kalksteen aangetroffen (CAI 333210)¹⁰. Naast hierboven vermelde resten konden ook zuilen in renaissancestijl en baksteengewelven geregistreerd worden. Het is niet helemaal duidelijk hoe de vindplaats geïnterpreteerd moet worden. Zijn de resten in Doornikse kalksteen te interpreteren als herbruik? Of zijn de zuilen en de gewelven er later aan toegevoegd?

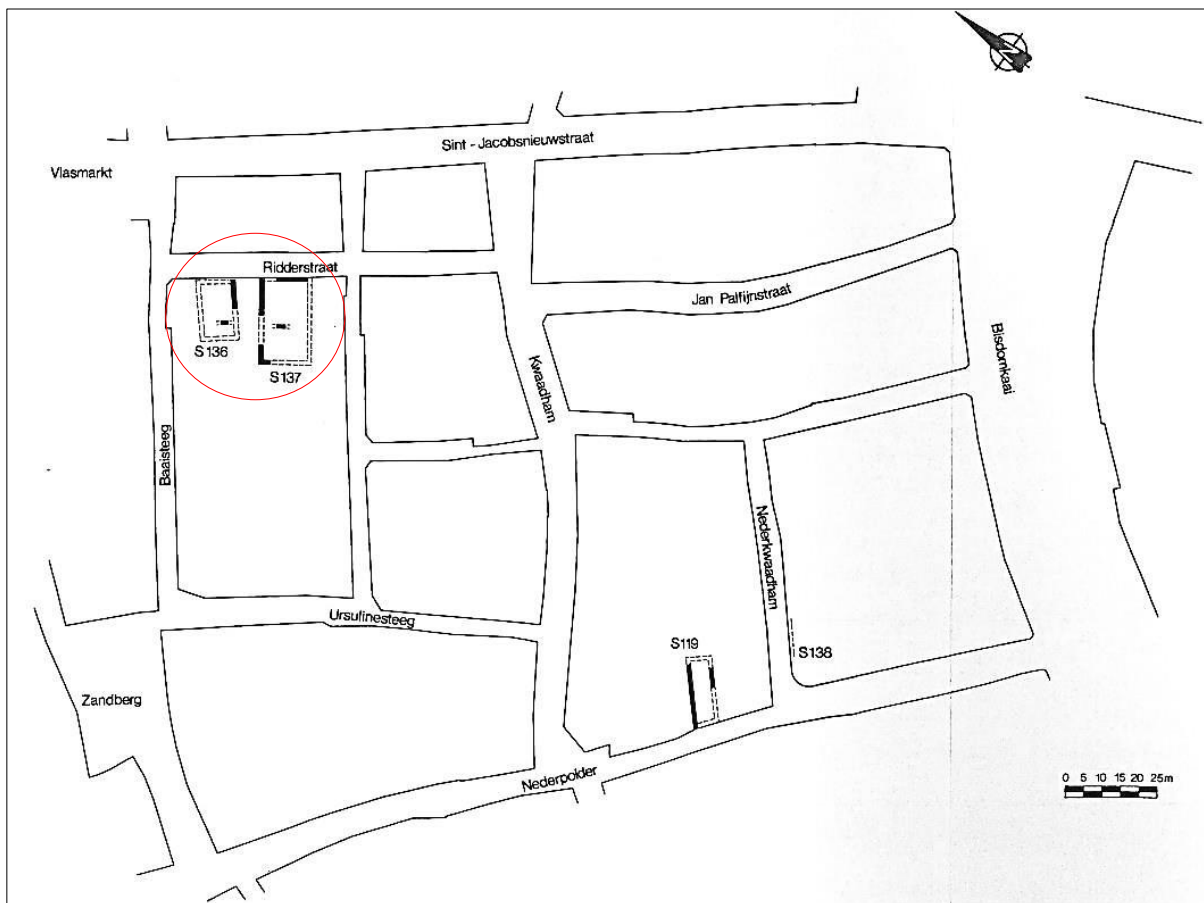
⁶ X 1976, 215-217; DEROM 1979; NYABENDA & VAN DOORNE 1984, 28; LALEMAN & RAVESCHOT 1989, 20-21.

⁷ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 94-95, plan IV.

⁸ HEINS 1911, 207 nr. 80; DECAVELE & DE ZUTTER 1986, 23.

⁹ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 95-96, plan IV.

¹⁰ RAVESCHOT 1991, 33.

Figuur 6. Situering en grondplan van de Stenen, behandeld in LALEMAN & RAVESCHOT 1991, met aanduiding van 136 en 137 (LALEMAN & RAVESCHOT 1991, PLAN III).

Ook ter hoogte van de Baaisteeg werden heel wat resten in Doornikse kalksteen aangetroffen (Figuur 6). Naar aanleiding van de bouw van een nieuwe rijkswachtkazerne kwamen de restanten van 2 gebouwen aan het licht (CAI 333002 en 333367). Deze restanten corresponderen respectievelijk met nr. S136 en 137 in de database¹¹. Beschrijving database S136¹²: *De ingrijpende graafwerken voor de bouw van een nieuwe Rijkswachtkazerne werden door de Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie van de stad Gent intensief gevolgd en leverden de resten op van twee gebouwen in Doornikse kalksteen (S136-S137). De meest westelijke constructie staat haaks op de Ridderstraat en is ongeveer 17 m lang en 10 m breed. Het opgaande muurwerk is 64 cm dik. Onder de iets bredere fundering haalde men balken, die oorspronkelijk van een bekapping afkomstig zijn. Het dendrochronologisch onderzoek kan een 'terminus post quem' bezorgen, doch de resultaten van dit laboratoriumonderzoek zijn op dit ogenblik nog niet bekend. Een dwarsmuur, opgetrokken met Doornikse kalksteen en bakstenen van 28 x 13 x 7 cm, is wellicht een secundaire inbreng.*

¹¹ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 116, plan III. Raveschot 1988, 24-26.

¹² LALEMAN & RAVESCHOT 1987, 132-134; LALEMAN & RAVESCHOT 1988, 65-67; LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 116, plannen I-XI en figuren 1-151.

Beschrijving database S137¹³: *De constructie in Doornikse kalksteen ten oosten van S 136 is veel groter. Het gebouw met rechthoekig grondplan staat haaks op de Ridderstraat en meet ongeveer 24 bij 14 m. Het opgaande metselwerk is 64 cm dik. De toegang bevond zich aan de oostzijde van de voorgevel en was 1,85 m breed. Hoewel de drempel ervan een heel stuk onder het huidige straatpeil ligt, vermoeden we dat deze doorbreking ooit toegang verschaft tot een gelijkgrondse verdieping.*

Op de hoek van de Baaisteeg en de Ursulinenstraat (CAI333001) werden heel wat sporen uit verschillende periodes aangetroffen¹⁴. In een 80cm dik zandig pakket, net boven de moederbodem, werden prehistorische scherven en silexmateriaal aangetroffen. Verder kwam een scherf uit *terra sigillata* van het type Dragendorf 45 aan het licht, te dateren uit het einde van de 2de eeuw. Verschillende afvalkuilen bevatten aardewerk uit de volle middeleeuwen. Deze kuilen werden doorsneden door andere kuilen uit de 12-13de eeuw en uit de 15-16de eeuw.

1.3.2 Historische kaarten

Tabel 2. Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Jacob van Deventer	Midden 16de eeuw (1559?)	Dichte, aaneengesloten bebouwing langs de Koningstraat en de Baaisteeg, ruimte achter de huizen ingenomen als tuin
Panorama op Gent	1534	Idem
Braun en Hogenberg	1572	Aaneengesloten bebouwing langs de Koningstraat
De Wit (Sanderus)	1641	Aaneengesloten bebouwing langs de Koningstraat en de Baaisteeg
Hondius (Sanderus)	1641	Idem
Ferraris	1771-1777	Idem; open ruimte wordt vrij beperkt aangeduid
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Niet beschikbaar voor het projectgebied
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Niet beschikbaar voor het projectgebied
Primitief Kadaster	1843	Perceel Koningstraat-Baaisteeg bijna volledig volgebouwd
Gerard	1855	Idem

¹³ LALEMAN & RAVESCHOT 1987, 132-134; LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 116, plannen I-XI en figuren 1-151.

¹⁴ KERRINCKX 1984-1985. THOEN 1986, 29-34. VAN MOERKERKE 1986, 23-28; LALEMAN & RAVESCHOT 1985, 72-73; RAVESCHOT 1986, 39-42; RAVESCHOT 1986, 101-106; RAVESCHOT 1984, 56.

Figuur 7. Detailopname van de kaart van Jacob van Deventer (midden 16de eeuw), met aanduiding van het projectgebied

Op de kaart van Deventer is reeds duidelijk dat het projectgebied bebouwd is. De bebouwing concentreert zich aan de straatzijden. Het huidige wegtracé toont veel gelijkenissen met het stratenpatroon op de Deventerkaart. De Koningstraat, de Breesstraat en de Ridderstraat zijn waarneembaar. Ook de omgeving rondom het gebied kent een dichte bebouwing. Het projectgebied situeert zich binnen de 12de-eeuwse stadsomwalling ten zuiden van Vrijdagsmarkt en de Sint-Jacobskerk.

Figuur 8. Detailopname uit het Panorama op Gent (1534), met aanduiding van het projectgebied (Stad Gent, STAM, Bijlokecollectie)

Het wegtracé toont ook op het Panorama op Gent uit 1534 veel gelijkenissen met het huidige wegtracé. Het projectgebied zelf is bebouwd. Wellicht gaat het hier onder meer om de Stenen, die bij de historische achtergrond werden besproken. Ook het omliggende gebied kent een dichte bebouwing. De locatie situeert zich nabij De Sint-Jacobskerk en de Vrijdagsmarkt. De huidige Vlasmarkt is reeds een open ruimte.

Figuur 9. Detailopname van de kaart van de kaart van Braun en Hogenberg (1572), met aanduiding van het projectgebied

Op Figuur 9 is duidelijk bebouwing zichtbaar binnen het projectgebied. Ook het wegtracé is onveranderd. Het cijfer 52 nabij de locatie duidt op 'Sandbergh'. Het is onduidelijk of de Vlasmarkt reeds in gebruik is. De Vlasmarkt staat niet aangeduid op de legende van Braun & Hogenberg.

Figuur 10. Detailopname van de kaart van De Wit (1641), met aanduiding van het projectgebied

Figuur 11. Detailopname van de kaart van Hondius-Sanderus (1641), met aanduiding van het projectgebied (Stadsarchief, Stad Gent)

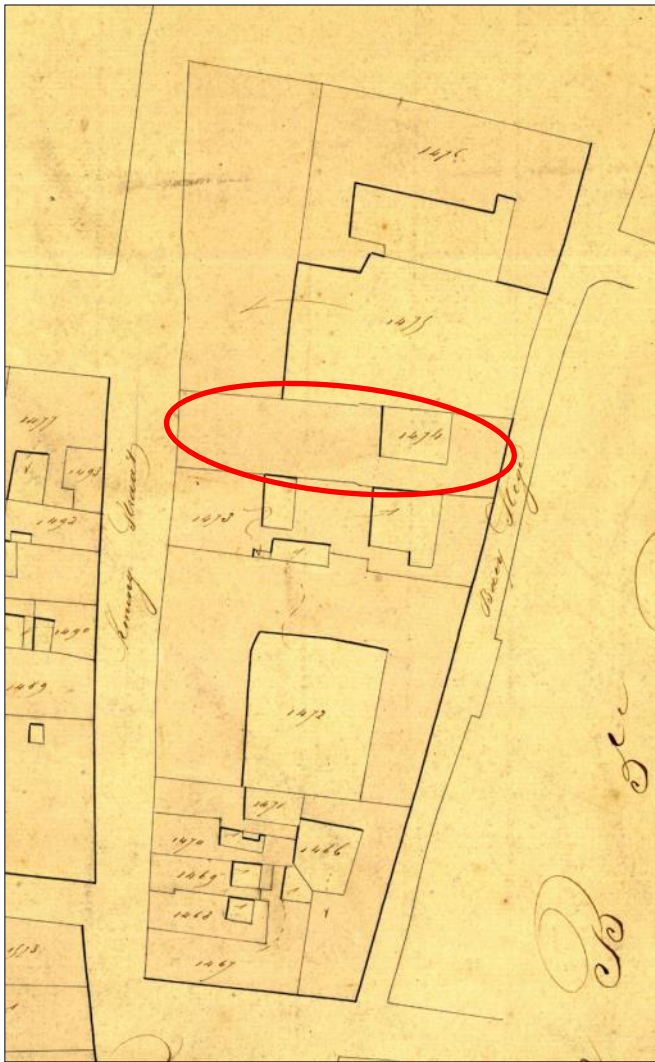
Op de kaart van Hondius-Sanderus is duidelijk dat de bebouwing zich concentreert aan de straatzijden. Tussen de straatzijden is er een binnenkoer/binnenhof. Het Middeleeuwse Steen van de patriciërsfamilie Damman ligt naast het projectgebied. Het huidige wegtracé is reeds merkbaar.

Figuur 12. Detailopname van de Kaart van Ferraris, met aanduiding van het projectgebied (overgenomen uit het Bureauonderzoek)

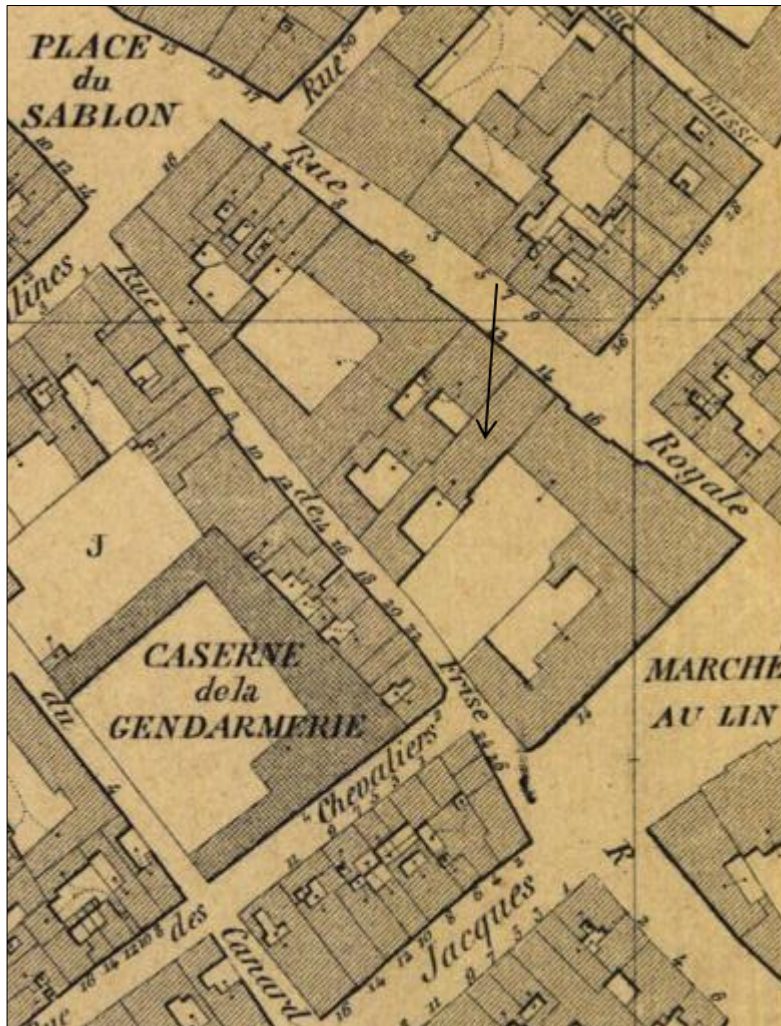
De bebouwing en het wegtracé tonen veel overeenkomsten met de huidige toestand en de toestand op de oudere kaarten. De locatie grenst in het noorden aan de Koningstraat en in het zuiden aan de Baaisteeg. In het noorden situeert zich de Sint-Jacobskerk. Het omliggende gebied is dichtbebouwd. Aan de oostzijde van de bebouwing ligt er een binnenkoer. De bebouwing lijkt zich niet meer uitsluitend tot de straatzijden te beperken. Het Steen van de patriciërsfamilie Damman naast het projectgebied heeft plaatsgemaakt voor het "Huys van Oombergen", dat in 1746 werd opgericht door de vermaarde Gentse architect David 't Kindt.

Het projectgebied is niet aangeduid op de Atlas Der Buurtwegen en de Kadasterkaart van Popp.

Figuur 13. Detailopname van het Primitief Kadaster (1843) (UGent, Universiteitsbibliotheek)

Op de Primitieve Kadasterkaart is duidelijk dat het projectgebied bebouwd was. De locatie grenst aan een binnenkoer. In het zuiden grenst de locatie aan de Baaisteeg, die reeds met deze benaming wordt aangeduid. Ook de Koningstraat wordt met deze naam genoemd. Naast het projectgebied richting Vlasmarkt staat het 'Huys van Oomberghen'. Sinds 1892 is dit gebouw de zetel van de Koninklijke Vlaamse Academie van de Taal-en Letterkunde.

Figuur 14. Detailopname van de kaart van Gerard (1855) (Privé-verzameling André Coene en Martine De Raedt).

De bebouwing neemt eenzelfde vorm aan als deze op de Primitieve Kadasterkaart. De binnenkoer ten oosten van de locatie is duidelijk zichtbaar. Het stratenpatroon is onveranderd. De Vlasmarkt wordt aangeduid met de benaming 'Marché au lin'. Ten zuiden van de locatie ligt de 'Caserne de la Gendarmerie'. De Place du Sablon ligt ten westen.

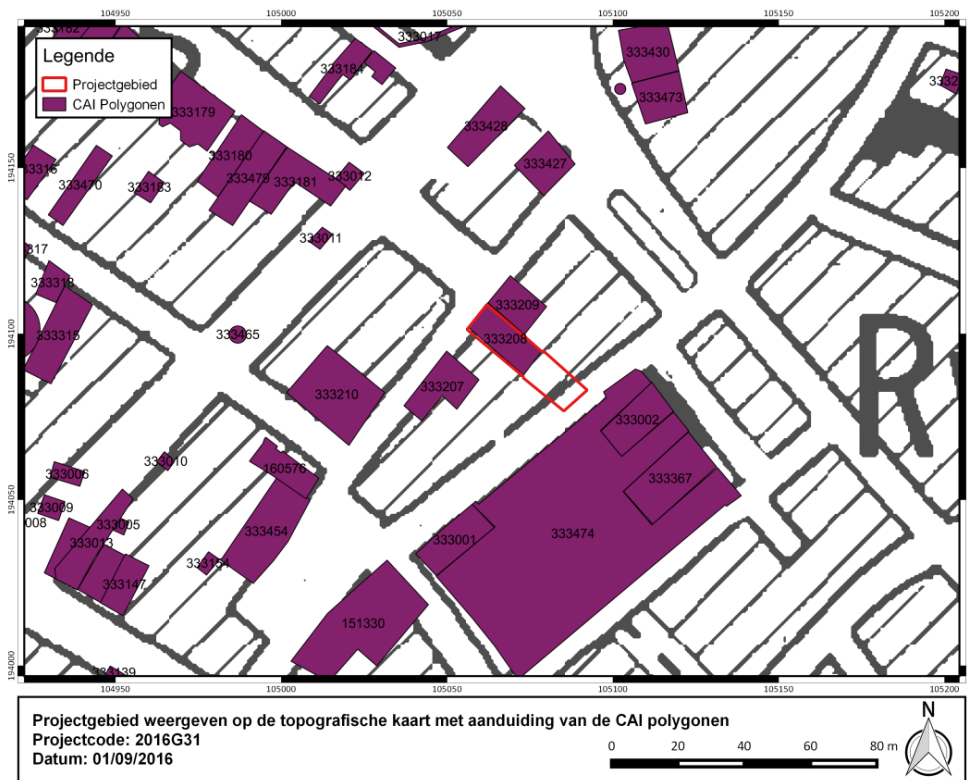
1.4 Archeologische voorkennis

1.4.1 Algemeen

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Tabel 3. Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
333208	Koningstraat 16, Steen Steneninventaris S95
333209	Koningstraat 18, Steen Steneninventaris S96
333207	Koningstraat 12, Steen Steneninventaris S94
333210	Koningstraat 1, Hotel de Hemptinne Resten in Doornikse kalksteen; zuilen in renaissancestijl, overdekt in baksteengewelven, interpretatie onduidelijk
333474	Baaisteeg None, Bouwblok Baaisteeg, Ridderstraat, Ursulinenstraat, Erpelsteeg Houtresten in situ, vlechtwerk en aardewerk onder het vlechtwerk. Datering: Ouder dan de 11 ^{de} of 12 ^{de} eeuw, jonger dan eerste helft van de 13 ^{de} eeuw
333002	Ridderstraat None Steneninventaris S136
333367	Ridderstraat None, Steen Steneninventaris S137
333001	Baaisteeg None, Prehistorische vondsten, Romeins aardewerk, sporen uit de volle en late middeleeuwen

Figuur 15. Projectgebied weergegeven op de topografische kaart met aanduiding van de CAI polygonen (bron: Geopunt).

1.4.2 Stenen S95, S96

Het Steen ter hoogte van Koningstraat nr. 16 correspondeert met nr. S95 in de database. Beschrijving database: *Tijdens de afbraak van een constructie in maart 1965 stelde Adelbert Van de Walle de stedelijke overheid op de hoogte van een belangrijke ontdekking. Het ging over een groot "romaans" gebouw, waarvan een ruim deel in de achtergevel, de twee zijgevels en de kelder bewaard gebleven was. Of er toen foto's of opmetingen gemaakt werden, konden we tot op heden niet terugvinden*¹⁵.

Naast dit Steen, ter hoogte van Koningstraat nr. 18 bevond zich eveneens een Steen (CAI333209); deze constructie correspondeert met nr. S96 in de database¹⁶. Beschrijving database: *Onder het gebouw van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde bleven de resten van een middeleeuws Steen bewaard. Een prospectiebezoek liet toe enkele algemene kenmerken te registreren. De rechthoekige constructie in Doornikse kalksteen staat haaks op de straat. Twee kolommen verdelen de half-ondergrondse ruimte in zes vakken die overwelfd worden door een graatgewelf in Doornikse kalksteen. De achterste travee is echter niet volledig bewaard gebleven, waardoor het niet mogelijk is de exacte lengte van het gebouw te kennen. Binnenwerks is de kelder 7,90 m breed en wellicht 13,50 m lang. De schacht van de kolommen is nergens meer zichtbaar. Het bladkapiteel vertoont onderaan een uitspringende ring. Een vierkante dekplaat met kwartholprofiel heeft een zijde van ca. 80 cm. De brede kraagstenen vertonen een kwartbolprofiel, waarboven een dekplaat met kwartholprofiel ligt. In de noordwesthoek zijn sporen van een oorspronkelijke deuopening zichtbaar. Het hieraan aangepaste gewelf wordt in de westmuur opgevangen door een kleine kraagsteen met kwartholprofiel. Aangezien de deuopening zo hoog gestoken werd, kan verondersteld worden dat de onderste bouwlaag van meet af aan als half-ondergrondse kelder opgericht werd*¹⁷.

1.5 Onderzoeksopdracht

Dit onderzoek werd uitgevoerd naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag in opdracht van dhr en mevr. De Wolf. In functie hiervan werd reeds een bureaustudie (cfr. Verslag van resultaten bureauonderzoek) uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek werd een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied geformuleerd en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Koningstraat 16

Wat Koningstraat 16 betreft, dient gewezen te worden op dat een melding uit 1965, waar bij werken aan het pand langs de Koningstraat restanten van een vermoedelijk 13de-eeuws Steen aan het licht gekomen zijn. Op basis van deze melding werd het Steen opgenomen in de database van de Dienst Stadsarcheologie Gent als S95. De beschrijvingen van dit Steen zijn echter vaag en onvolledig. Foto's en opmetingsplannen ontbreken. Er is bovendien geen informatie over het erf waartoe dit Steen behoorde. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek dient dan ook geconcludeerd te worden dat verder onderzoek noodzakelijk is. Voor deze zone, omschreven als zone 1 in het Programma van Maatregelen (cfr. bureauonderzoek) werd een werfbegeleiding geadviseerd.

¹⁵ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 95, plan IV.

¹⁶ HEINS 1911, 207 nr. 80; DECAVELE & DE ZUTTER 1986, 23.

¹⁷ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 95-96, plan IV.

Tuinzone/Baaisteeg

Wat de tuinzone en de zone langs de Baaisteeg betreft, respectievelijk zone 2 en 3 in het Programma van Maatregelen (cfr. bureauonderzoek) kunnen de geplande werken relevante gegevens over de indeling van het erf aan het licht brengen. Meestal besloeg het erf een grote oppervlakte en strekte het zich naast en achter het huis uit tot aan een secundaire straat of waterloop. In sommige gevallen waren de erven begrensd door een gracht, een palissade, een aarden wal of een omheiningsmuur in steen. Op het erf situeerden zich doorgaans verschillende bijgebouwen zoals keukens en stallingen. Hierover zijn zo goed als geen gegevens voorhanden. Waarschijnlijk waren een groot deel van deze constructies opgetrokken in vergankelijke materialen en bijgevolg archeologisch nauwelijks zichtbaar. Paalsporen, huttenleem en dergelijke meer zijn door historische of subrecente bebouwing slechts zelden nog herkenbaar of bewaard in het archeologisch bodemarchief.

Voor zone 2 en zone 3 werd een werfbegeleiding geadviseerd.

1.5.1 Vraagstelling

Volgende onderzoeksvragen dienen minimaal beantwoord te worden:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Wat is de relatie tussen het bestaande pand en het aanwezig archeologisch erfgoed?
- Leveren de resten inzicht in organisatie en de begrenzing van het erf van het Steen? Zijn er resten die in verband gebracht kunnen worden met de bijgebouwen op het erf van het Steen?
- Sluiten de sporen aan bij de resultaten van onderzoek in de omgeving en de data van de CAI en de databank van de Dienst Stadsarcheologie Gent?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat is de datering en samenstelling van aangetroffen ophogingslagen?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/stadsontwikkeling van Gent?

Bijkomend dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Liggen de resultaten in de lijn van de verwachting op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

1.5.2 Randvoorwaarden

Zone 1 (Figuur 16)

Wat zone 1 betreft, was het bij aanvang van het archeologisch onderzoek vrij snel duidelijk dat de archeologische verwachting op basis van de herinneringen van de huidige eigenaar, de zoon van de bouwheer in 1965, volledig bijgesteld zou moeten worden.

"Ik meen mij te herinneren in intacte oude kelders te hebben rondgelopen, met intacte gewelven. Ik dacht dat de originele voeten van de diverse zuilen ter plaatse zijn gelaten en het geheel is opgevuld met de brokstukken van het afgebroken gedeelte van het gewelf. In de muren zitten ook nog aanzetten. Ik vermoed dat de gewelven geslecht zijn omdat anders de woning slechts zou te betreden zijn via heel wat trappen. Door dit weg te nemen en de vloerplaat van de gelijkvloers ongeveer op straatniveau te brengen (+ 2 treden) werd dit probleem grotendeels opgelost (alhoewel ook in de eerste gang nog eens + 3 treden nodig waren). Ik vermoed dat aldus nog een deel van de -originele- vloerbedekking aanwezig is. De gebakken aarden tegels werden volgens mij wel deels uitgebroken en aan vrienden doorgespeeld; deels werden ze gebruikt naast en voor de haard op de 1e verdieping."

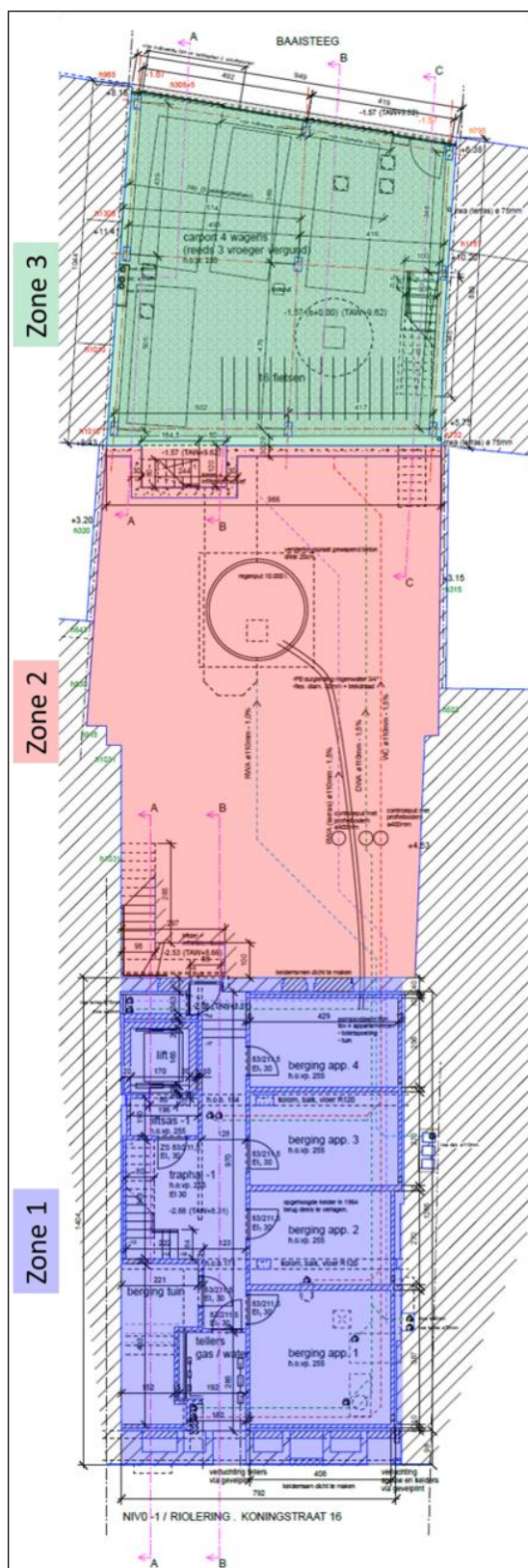
Op basis van deze herinneringen werd aangenomen dat het uit te graven niveau binnen de kelder (ca. 80cm –moderne tegelvloer) grotendeels zou bestaan uit puin, afkomstig van de oorspronkelijke keldergewelven, die in 1965 uitgebroken werden. Er werd een werfbegeleiding geadviseerd, o.a. omdat het veronderstelde puinpakket mogelijk restanten van de steunelementen (kapitelen, dekplaten etc.) bevat, die ondanks het feit dat ze zich vermoedelijk niet meer *in situ* zullen bevinden toch relevante informatie kunnen opleveren.

Reeds na dag 1 was het evenwel duidelijk dat deze veronderstelling absoluut niet strookte met de realiteit en dat alle *in situ* bewaarde structuren binnen zone 1 geregistreerd dienden te worden.

Zone 3 (Figuur 16)

Wat de opgraving van WP 1003 betreft, werd in overleg met alle betrokken partijen beslist om in eerste instantie centraal in deze zone een evaluatiesleuf te maken om een inschatting te maken van de bodemopbouw. Deze informatie was noodzakelijk om de stabiliteit van het achterperceel en -hiermee samenhangend- de aard van de fundering van de geplande nieuwbouw te bepalen (funderingspalen vs. vloerplaat). Omdat bij de aanleg van deze sleuf relevante archeologische sporen werden aangetroffen, werd het verder onderzoek uitgevoerd zoals bepaald in het Programma van Maatregelen (cfr. Bureauonderzoek).

1.5.3 Geplande werken

Figuur 16. Geplande ingrepen

Geplande werken aan de zijde van de Koningstraat (zone 1):

Er is geen bouwkundige uitbreiding met nieuwe bodemingreep voorzien. De vloer van de historische kelder (111,2m²) die in 1965 bij de bouw van het nieuwe pand werd gesloopt en gedempt, wordt terug verlaagd met ca. 50cm (= 85cm uitgraving). Plaatselijk wordt een liftput (ca. 4.3m²) voorzien, die 185cm uitgegraven wordt t.o.v. het huidige kelderpeil.

Geplande werken in de middenzone (zone 2):

- Tuin: werd volgens plan in 1965 opgehoogd met ca. 65cm ten opzichte van het oorspronkelijk maaiveld. Het huidige tuinpeil blijft behouden (Koningstraat TAW 10m37, Baaisteeg TAW 9m57).

- Qua riolering worden volgende ingrepen voorzien:

- Regenput (met volume van 10.000 liter) heeft een diameter van 292 cm bij een diepte van 200 cm, onderzijde TAW ca. +8m40.
- Septiek (met volume 4.200 liter) heeft een diameter van 175cm bij een diepte van 223cm, onderzijde TAW ca. +7m30.
- Riolering en toezichtput in tuin max. 80cm onder het maaiveld TAW 11,04m. Nieuwe tracés zijn optimaal te bundelen ivf. de graafwerken.
- Riolering en toezichtputten onder de carport langs de kant van de Baaisteeg max. 80cm onder het maaiveld TAW 9m62.

Geplande werken aan de zijde van de Baaisteeg (zone 3):

Nieuwbouw na sloop van het bestaand garagevolume met bodemverstoring door funderingswerken over een opp. van 108m² (perceelsbreedte x gemiddeld 11,10m perceelsdiepte). De fundering aan de kant Baaisteeg zal bestaan uit een funderingsplaat van 30cm dik, ofwel een paalfundering indien uit de grondsonderingen zou blijken dat eerstgenoemde funderingswijze niet geschikt is.

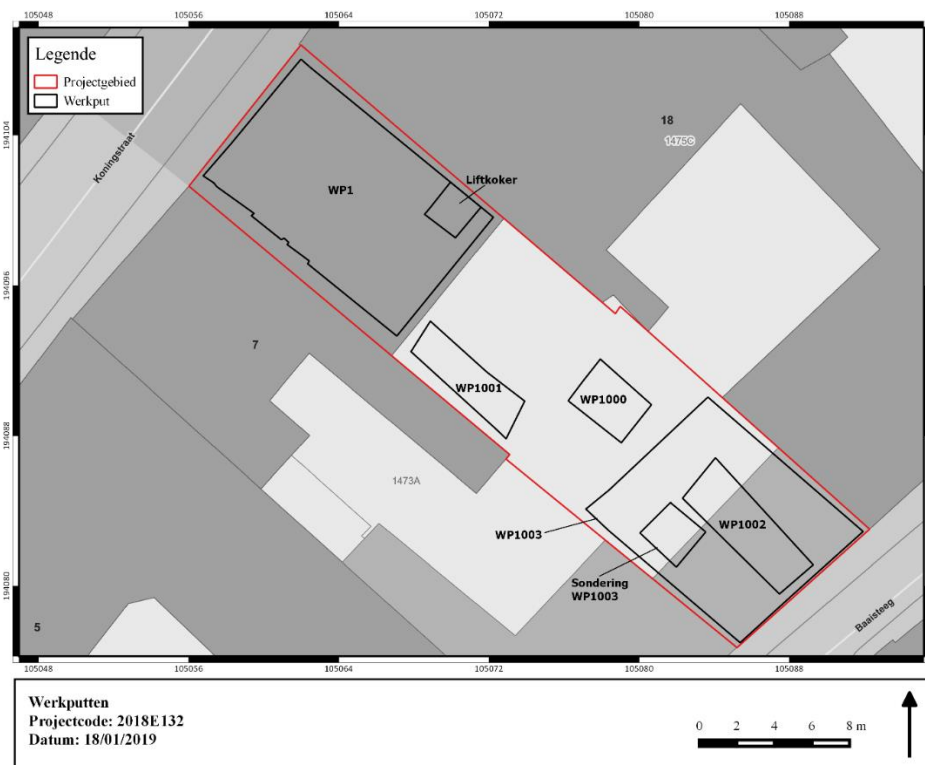
1.6 Werkwijze en strategie

1.6.1 Motivering onderzoeksstrategie

Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, zoals opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

De opgraving werd uitgevoerd binnen 5 werkputten (Figuur 17). Hieronder de oppervlaktes van deze werkputten.

- WP1 (interieur, zone 1 PvM): 107,7m²
- WP 1000 (exterieur, zone 2 PvM): 9,8m²
- WP1001 (exterieur, zone 2 PvM): 13,2m²
- WP1002 (exterieur, zone 3 PvM): 19,2m²
- WP 1003 (exterieur, zone 3 PvM): 95,5m²

Figuur 17. Plan met de aangelegde werkputten.

1.6.1.1 Terreinwerk - WP1 (interieur)

Gezien WP1 correspondeert met een kelderverdieping in een voormalig Steen, werkt hier een specifieke opgravingsmethodologie toegepast. M.b.v. een minikraan werden de vlakken aangelegd tot op het niveau van de relevante archeologische sporen. Alle sporen werden handmatig opgekuist, gefotografeerd en analoog ingetekend t.o.v. één of meerdere referentielijnen. Deze analoge grondplannen werden in een latere fase ingepakt in het digitaal grondplan, op basis van de aangeleverde plannen. Het bovenliggende vlak werd steeds volledig afgewerkt vooraleer er verdiept werd. De afbraak van geregistreerde structuren in functie van de aanleg van dieperliggende niveaus of structuren gebeurde steeds na goedkeuring van de erkend archeoloog.

Om een inzicht te krijgen in de stratigrafie werden tijdens het onderzoek van WP1 in totaal 5 profielen geregistreerd. Deze werden steeds zo veel mogelijk gelinkt aan de opgravingsvlakken. De stratigrafische eenheden werden zoveel mogelijk onderzocht op de aanwezigheid van vondstmateriaal om een chronologisch inzicht in de site te krijgen. In functie van natuurwetenschappelijk onderzoek werden in totaal 19 stalen genomen (cfr. 1.18.). Uit sporen met een gunstige conditie en/of gerelateerd tot structuren, zijn stalen genomen voor archeobotanisch onderzoek en ¹⁴C- datering. Uit alle muren van WP1 werden mortelstalen genomen, die meer licht zouden kunnen werpen op de datering van deze muren. In totaal werden 20 mortelstalen genomen.

1.6.1.2 Terreinwerk - WP1000 t.e.m. 1003 (exterieur)

Het archeologisch vlak werd onder begeleiding van de veldwerkleider machinaal aangelegd door een kraan op rupsbanden met een tandeloze bak. Het eerste opgravingsvlak is steeds aangelegd op de top van de bakstenen resten of op het eerste sporenniveau. De aanleg van het archeologisch vlak gebeurde laagsgewijs zodat eventuele sporen die op een hoger niveau zichtbaar zijn, herkend konden worden. Na de aanleg van een sporenvak, werden alle sporen ingekrast, genummerd en zijn de vlakken en sporen gefotografeerd. Vervolgens zijn de sporen ingemeten en gedetailleerd beschreven (spoornummer, vorm, soort, kleur, samenstelling,...) met behulp van de *robotic Total Station* (rTS). Indien recente verstoringen waargenomen zijn zonder enige archeologische betekenis of vondstmateriaal, zijn deze gegroepeerd onder één spoornummer (S999). Muren in baksteen of natuursteen werden beschreven aan de hand van analoge spoorformulieren. Aan alle sporen is een hoogtemeting gekoppeld.

1.6.1.3 Verwerking

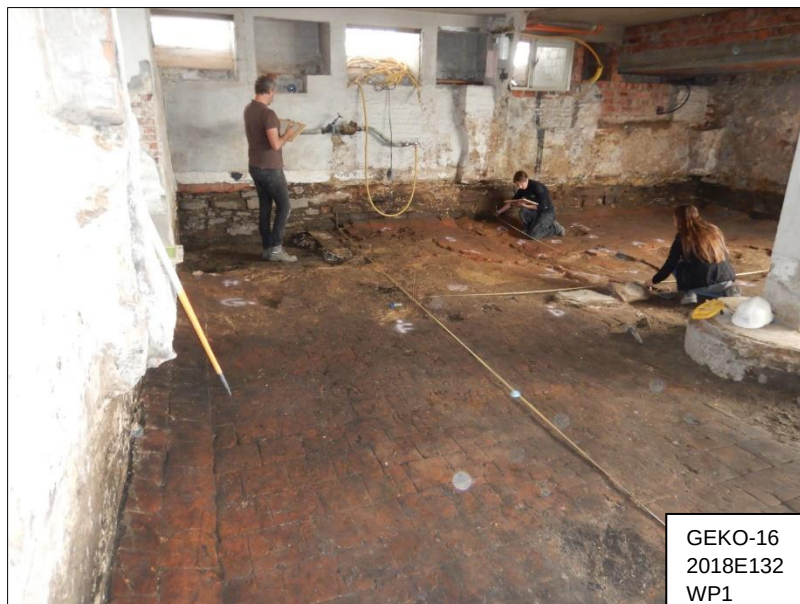
Tijdens de verwerking werden de digitale data tot grondplannen verwerkt en werden de analoge tekeningen gedigitaliseerd. Het ingezamelde aardewerk werd gedetermineerd door S. Eggermont en A. Van den Dorpel; een selectie van diagnostische fragmenten werd getekend¹⁸. Alle verzamelde data werden uiteindelijk verwerkt tot een basisrapport.

¹⁸ Een controle werd uitgevoerd door M. Berkens (Dienst Stadsarcheologie Gent).

Figuur 18. WP1. Manuele opkuis van de vloerrestanten in functie van de registratie

Figuur 19. WP1. Analoge registratie van de keldervloeren

Figuur 20. WP1. Max. uitgraafdiepte

1.6.2 Gebruikt materiaal

De werkputten werden in aanwezigheid van de erkend archeoloog aangelegd met een rupskraan met een tandenloze graafbak. De putten en de archeologische sporen en structuren in de tuin en langs de Baaisteeg werden digitaal ingemeten met een RTS (Robotic Total Station), op basis van vaste punten uitgezet door een landmeter-expert. Telkens werden zowel de X, Y als de Z -waarden bepaald. De foto's werden genomen met een Nikon COOLPIX AW120.

1.6.3 Beschrijving en motivering eventuele afwijkende methodiek en bijstellingen van de oorspronkelijke strategie

Cfr. 1.5.2

1.6.4 Inbreng specialisten

De naam van alle personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering;

- Geert Vermeiren (Dienst Stadsarcheologie Gent)
- Maarten Berkers (Dienst Stadsarcheologie Gent)
- Koen De Groote (Agentschap Onroerend Erfgoed)
- Marie-Christine Laleman (voormalig: Dienst Stadsarcheologie Gent)¹⁹

1.6.5 Algemene wetenschappelijke advisering

/

¹⁹ M.C. Laleman heeft in belangrijke mate bijgedragen tot de beschrijving en de interpretatie van de gedocumenteerde sporen, dit op basis van de fotoregistratie. Onze welgemeende dank hiervoor.

2. Assessmentrapport

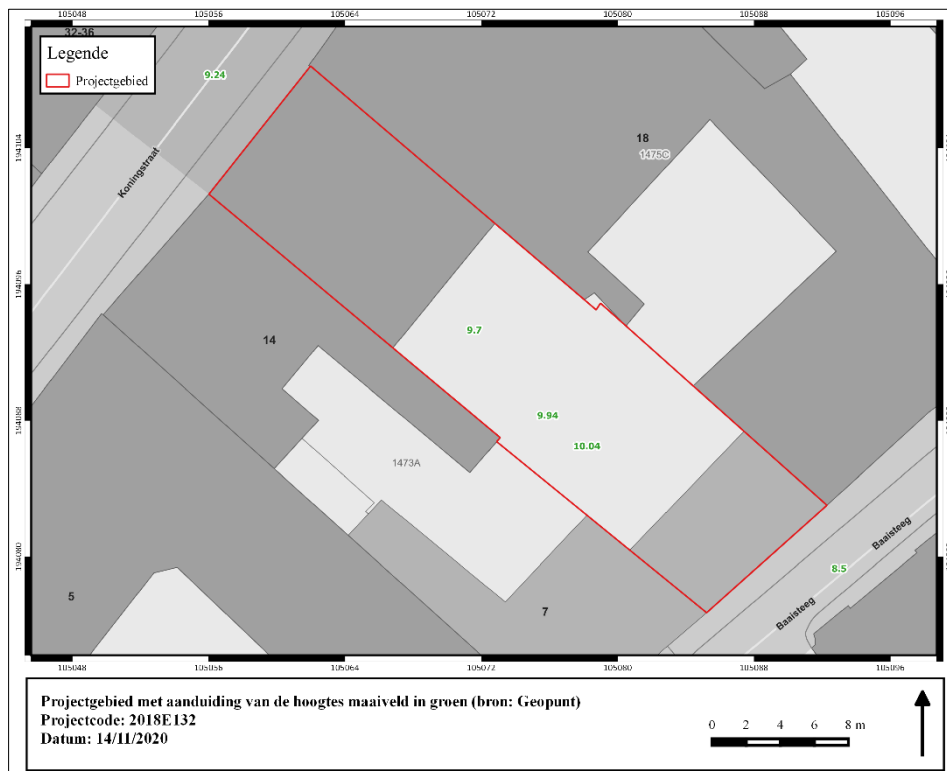
1.7 Beschrijving en motivering van de methoden, technieken en criteria

D.m.v. een werfbegeleiding werd getracht om de bewoningsgeschiedenis van het onderzoeksgebied te reconstrueren. De interpretatie van de aangetroffen sporen en structuren is gebaseerd op de beschrijving, gekoppeld aan de algemene bodemopbouw en de datering van de vondsten.

1.8 Assessment van de sporen

1.8.1 Beschrijving van de site aan het huidig oppervlak

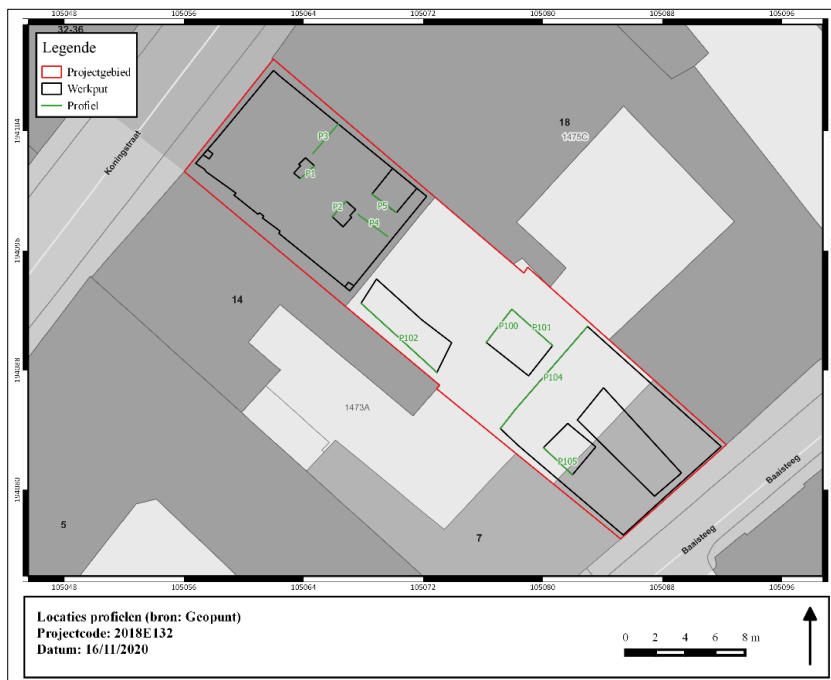
Het niveau van de Koningstraat ter hoogte van het projectgebied situeert zich op 9,26m TAW. De Baaisteeg ter hoogte van het projectgebied situeert zich op 8,55m TAW.

Figuur 21. Projectgebied met aanduiding van de TAW-hoogtes van het huidig maaiveld

1.8.2 Algemene bodemopbouw

1.8.2.1 Algemeen

De bodemopbouw werd geregistreerd aan de hand van 10 profielen. In functie van de duidelijkheid werd ervoor geopteerd om de profielnummers in de huidige kelder te laten oplopen vanaf 1 en de profielnummers in de tuin en langs de Baaisteeg vanaf 100. Verder werd ervoor geopteerd om de resultaten van het stratigrafisch onderzoek op te nemen in (1.8.3), in associatie met de archeologische resten.

Figuur 22. Projectgebied met aanduiding van de profielen.

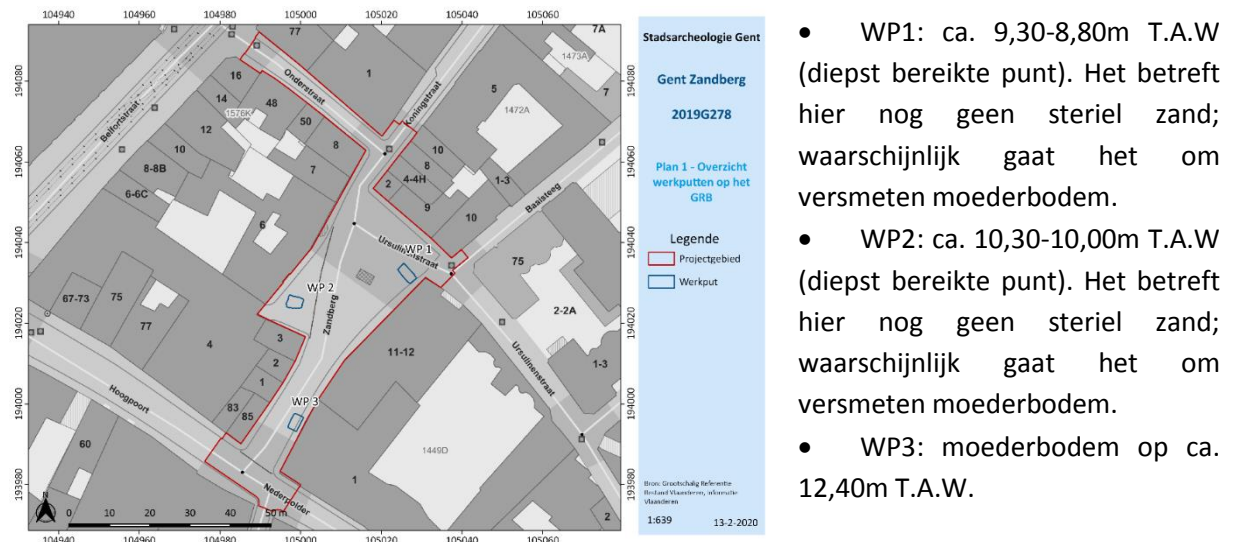
- Zone Koningstraat
 - P1 t.e.m. P5 werden aangelegd om de stratigrafische opbouw binnenin WP1 te registreren. P4 en P5 werden enkel fotografisch geregistreerd.
- Tuinzone/Zone Baaisteeg:
 - In WP1000 werden P100 en P101 geregistreerd, respectievelijk de noord- en oostwand van de put die aangelegd werd voor de citerne. Beide profielen werden fotografisch geregistreerd. Door een technisch defect zijn deze foto's helaas verloren gegaan.
 - P102, die zich situeert ter hoogte van WP1001 en betrekking heeft op het natuurstenen restant S53, werd fotografisch geregistreerd en nauwkeurig beschreven.
 - P103 werd uitgereikt tijdens de aanleg van de sleuf haaks op de Baaisteeg (cfr. 1.5.2). Er werd geopteerd om de bodemopbouw te registreren tijdens de volgende fase van de werfbegeleiding, bij de aanleg van het vlak.
 - In WP1003, langs de Baaisteeg, kon de stratigrafische opbouw omwille van veiligheidsredenen enkel fotografisch geregistreerd worden (P104). P105 betreft een lokale sondering. De westwand van deze sondering werd analoog ingetekend.

1.8.2.2 Moederbodem

Tijdens de uitvoering van de werfbegeleiding kon de moederbodem nergens aangesneden worden, noch aan de zijde van de Koningstraat, noch aan de zijde van de Baaisteeg. De onderkant van de liftput in de huidige kelder langs de Koningstraat situeert zich op 6,12m TAW. Het onderste pakket manifesteert zich in deze zone als een sterk heterogene laag waarin o.a. verbrande leem voorkwam (cfr. 1.8.3.1.2.6). Wat de Baaisteeg betreft, situeert het onderste geregistreerde niveau (in P105) zich op 6,7m TAW. Het onderste pakket betreft hier een donkergrijs, kleiig niveau met houtskool (1.8.3.3.3.).

Wat het niveau van de moederbodem aan de zijde van de Koningstraat betreft, zou het foutief zijn om *a priori* te stellen dat de moederbodem niet meer *in situ* bewaard kan zijn t.g.v. de aanwezigheid van Steen S95. Het Stenenonderzoek heeft aangetoond dat het niveau van de moederbodem in heel wat gevallen wel degelijk nog geregistreerd kan worden. Meestal wanneer de aanlegdiepte van de muren bereikt werd: deze zijn immers bijna steeds op de moederbodem gefundeerd of slechts één steenlaag ingegraven. Uiteraard dient hierbij rekening gehouden te worden met de mogelijkheid dat de moederbodem kan uitgegraven zijn in functie van de aanleg van de onderste bouwlaag. Anderzijds situeert het projectgebied zich reeds voorbij de zandrug, m.a.w. in de lagere zone. Dit impliceert dat ophoging of afgegleden pakketten op deze locatie ook tot de mogelijkheden behoren²⁰.

Hieronder wordt de link gelegd met het onderzoek op de Zandberg, uitgevoerd door de Dienst Stadsarcheologie Gent. Hoewel de Zandberg reeds iets verder op de helling gelegen is, zijn deze gegevens toch relevant.

Figuur 23. Aanduiding van de werkputten op de Zandberg (met dank aan de Dienst Stadsarcheologie Gent)

²⁰ Schriftelijke mededeling G. Vermeiren.

1.8.3 Archeologische resultaten

Voor het allesporenplan kan verwezen worden naar bijlage 1.

1.8.3.1 Koningstraat 16 (WP1)

De huidige kelder heeft een lengte (binnenwerks) van 12,48m. De breedte (binnenwerks) varieert van 7,72m in het noorden tot 8,10m in het midden en 8,16m in het zuiden. In de beschrijving hieronder wordt de noordmuur van Steen S95 omschreven als Muur 1, de oostmuur als Muur 2, de zuidmuur als Muur 3 en de westmuur als Muur 4.

1.8.3.1.1 Muur 1 t.e.m. 4

Muren 1 t.e.m. 4 worden gekenmerkt door een groot aantal verbouwingen en aanpassingen. Er werd geopteerd om de muren zo goed mogelijk te documenteren d.m.v. fotoregistratie en een nauwkeurige beschrijving. Voor de fotoregistratie kan verwezen worden naar bijlage 22 t.e.m. 25.

Wat de onderste -geregistreerde- niveaus van muren 1, 2 en 4 betreft, kan algemeen gesteld worden dat deze gekenmerkt worden door het gebruik van Doornikse kalksteen. In het metselwerk zijn zowel onregelmatig gehouwen breuksteen als vlak gehouwen stenen van groter formaat (32x11cm, 40x12cm, 35,5x13,5cm, 37x13,5cm) verwerkt. Vooral de grotere formaten overheersen. Bij de constructie van Muren 1, 2 en 4 is er duidelijk naar gestreefd om zoveel mogelijk de horizontale voeglijnen te eerbiedigen. Ter hoogte van de hoeken lijken geen vlak gehouwen of gekantrechte stenen voor te komen. Muur 3 voldoet niet aan deze bouwtechnische beschrijving; hiervoor kan verwezen worden naar 1.8.3.1.1.3.

1.8.3.1.1.1 Muur 1

Figuur 24. Overzichtsfoto van Muur 1 (N-zijde)

Figuur 25. Muur 1, oostzijde

Figuur 26. Muur 1, centraal

In deze muur komen 2 constructie-elementen in Doornikse kalksteen voor, die te associëren zijn met het gewelf. De onderkant van beide structuren situeert zich op 7,97m TAW. De structuur in de hoek van Muur 1 en Muur 2 heeft een bewaarde hoogte van 59cm (Figuur 25-1). Figuur 26-1, die min of meer centraal voorkomt, heeft een bewaarde hoogte van 1,21m.

Verder kan gewezen worden op de zware aanpassingen van het metselwerk in de hoek Muur 1-Muur 2. Hierop wordt verder ingegaan in het kader van de geplaveide helling (cfr. 1.8.3.1.2.1).

1.8.3.1.1.2 Muur 2

Figuur 27. Muur 2, centraal (ter hoogte van de uitgebroken trap)

Figuur 28. Muur 2, noordzijde, met aanduiding van de inspringing van de ruimte. De hellingsgraad van de opgebroken helling is hier nog duidelijk zichtbaar.

Figuur 29. Muur 2, ter hoogte van de zone liftkoker. De bovenkant van de liftkoker correspondeert met de max. uitgraafdiepte binnenin de huidige kelder.

Ook in muur 2 werden, behalve de structuur die reeds aan bod kwam bij de beschrijving van Muur 1 (Figuur 25-1), 2 constructie-elementen in Doornikse kalksteen vastgesteld. Figuur 27-1 vertoont een duidelijke afronding aan noordelijke zijde. Deze boog is duidelijk zichtbaar op Figuur 28. De bovenkant van Figuur 27-1 situeert zich op 9,08m TAW; de onderkant op 8,00m TAW.

Op 4,22m aan zuidelijke zijde komt een gelijkaardige structuur voor (Figuur 27-2). Deze structuur vertoont een lichte buiging aan zuidelijke zijde. De breedte bedraagt onderaan 49cm; de bewaarde hoogte 77cm. De onderkant situeert zich iets lager dan Figuur 27-1 en de structuren in Muur 1, nl. op 7,85m TAW.

Op 2,9m t.o.v. Muur 1 springt Muur 2 8cm in naar binnen. Deze lijn loopt door tot aan het plafond. Een gelijkaardige vaststelling werd gedaan m.b.t. Muur 4 (1.8.3.1.1.4).

1.8.3.1.1.3 Muur 3

A. Algemeen

M.b.t. Muur 3 stelt zich de vraag of deze deel uitmaakt van het oorspronkelijk concept of in een jongere fase werd toegevoegd. Eerst en vooral dient erop gewezen te worden dat deze muur tot op een dieper niveau verstoord was door jongere ingrepen in vergelijking met de andere 3 muren, waardoor de waarnemingen beperkt zijn. Deze muur was net zoals Muur 1, 2 en 4 opgebouwd uit Doornikse kalksteen, maar in Muur 3 zijn in vergelijking met de andere muren veel minder kleine formaten aanwezig. Bovendien komen tussen de natuurstenen sporadisch bakstenen voor. Deze elementen wijzen erop dat deze muur deel uitmaakt van een jongere fase.

Figuur 30. Muur 3, oostzijde

Figuur 31. Muur 3, westzijde

Figuur 32. Sondering in de hoek Muur 3-Muur 4, met aanduiding van de puinfundering

In de hoek Muur 3 - Muur 4 is het metselwerk in Doornikse kalksteen over een afstand van 144cm onderbroken. Ter hoogte van deze doorbreking, waarvan de bovenkant zich situeert op 7,61m TAW, komen recentere bakstenen voor, gevat in harde, witte kalkmortel. Baksteenformaten konden niet vastgesteld worden. Op basis van een kleine sondering kon geconcludeerd worden dat de onderkant van dit bakstenen metselwerk zich op 7,27m TAW situeerde. Het metselwerk was aangelegd op puinfundering.

Op het niveau van de max. uitgraafdiepte (7,23m TAW) kon het verband tussen Muur 3 en Muur 2 niet bepaald worden t.g.v. de aanwezigheid van een bakstenen muur (S26). Het verband kon ook op een dieper niveau - tijdens het maken van de sondering in de zone van de liftkoker (cfr. 1.8.3.1.2.6) - niet gedocumenteerd worden. De afstand tussen de zuidwand van de liftkoker en Muur 3 bedroeg 87cm.

B. Vondsten

Uit dit puinpakket, waarop het metselwerk aangelegd was, konden 3 fragmenten in rood aardewerk gerecupereerd worden²¹. Het gaat om 1 rand-, 1 oor- en 1 wandfragment van een grape/kookkan. Dit ensemble is te dateren in de 14de/15de eeuw.

²¹ V78.

1.8.3.1.1.4 Muur 4

Figuur 33. Muur 4, noordzijde

Figuur 34. Muur 4, centraal

Figuur 35. Muur 4, zuidzijde, met aanduiding van de opening die te associëren is met goot S21.

Figuur 36. Sondering hoek Muur 3-Muur 4 (©K. Dekeyser). De aanzet van Muur 4 werd ter hoogte van de onderkant van de sondering niet aangesneden.

In de noordelijke sector van Muur 4 komt op 8,14m TAW een vierkante invulling in baksteen voor. De afmetingen bedragen 38x52cm. Hoe deze invulling precies te interpreteren is, is niet helemaal duidelijk. Mogelijk gaat het om een nis.

Net zoals zijn oostelijke tegenhanger springt Muur 4 aan noordelijke zijde 15cm in naar binnen. Dit op 3,12m t.o.v. de hoek Muur 1-Muur 4. Deze afstand is vergelijkbaar met Muur 2. De verklaring hiervoor ontbreekt.

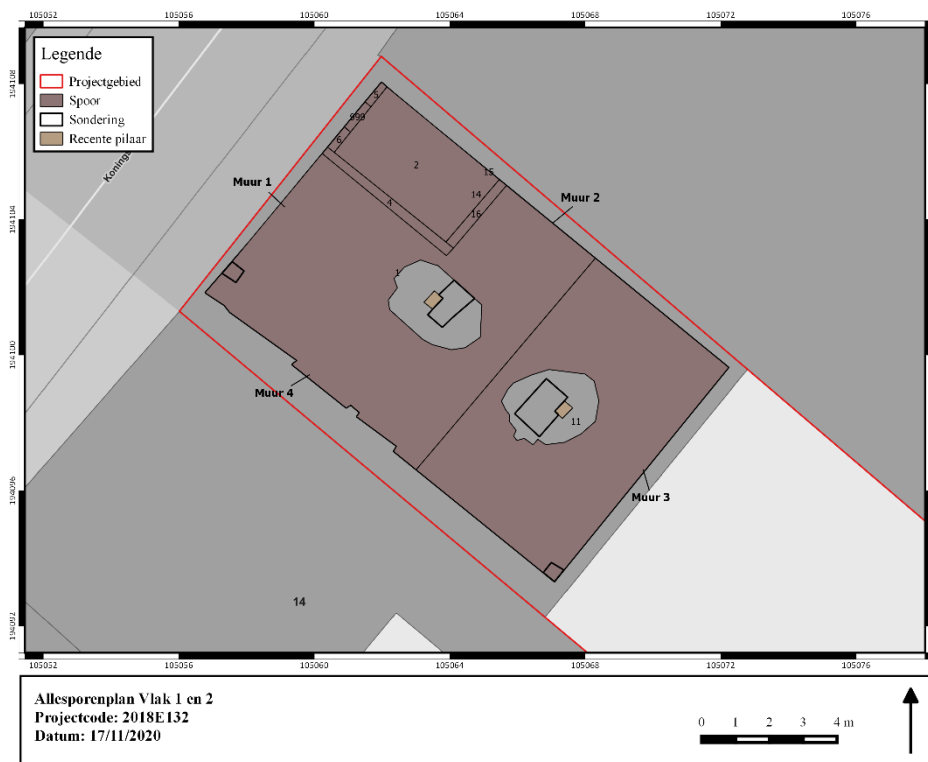
In Muur 4 komen er 2 constructie-elementen in Doornikse kalksteen voor. Figuur 34-2 vertoont een duidelijke buiging aan zuidelijke zijde. De onderkant situeert zich op 7,9m TAW; de bovenkant op 8,85m TAW.

Iets verder aan zuidelijke zijde komt een tweede gelijkaardige structuur voor: Figuur 35-3. Opnieuw vertoont deze structuur een duidelijke buiging aan zuidelijke zijde. De onderkant situeert zich hier op 7,74m TAW. De max. breedte (onderaan) bedraagt 52cm; de breedte bovenaan bedraagt 49cm. De bewaarde hoogte bedraagt 79cm.

1.8.3.1.2 Sporen in grondvlak

Hieronder volgt een beschrijving van de aangetroffen structuren binnen de huidige kelder, vanaf de jongste fase tot de oudste (geregistreerde) fase.

1.8.3.1.2.1 Geplaveide helling

Figuur 37. Opgravingsplan vlak 1 en 2

A. Beschrijving algemeen

Figuur 38. Lokalisering van S2, bovenop het natuurstenen vloerniveau S1

In de noordelijke hoek van de kelderruimte kwam een geplaveide helling (S2) voor, die aansloot op de Koningstraat. De breedte tussen de afboording (zie verder) varieerde tussen 1,73m en 1,76m. De lengte bedroeg 4,49m. De helling wordt aan zuidelijke zijde duidelijk begrensd door een natuurstenen blok (S16). Hierop sloten grote natuurstenen plavuizen aan (Figuur 40). Deze stenen maken deel uit van vloer S1 (cfr. 1.8.3.1.2.2).

De helling was opgebouwd uit sterk afgesleten natuurstenen. De lengte van de natuurstenen varieerde sterk, maar de breedte bedroeg telkens ca. 10cm²². Alle stenen kwamen in een zorgvuldig verband voor, haaks op de lange zijde van deze structuur. Ter hoogte van het onderste niveau was de opbouw duidelijk minder regelmatig; bovendien kwamen hier ook opvallend kleinere natuurstenen voor²³. Wellicht is het plaveisel in deze zone aangepast/hersteld (Figuur 41). Het plaveisel werd aan weerszijden afgeboord door 1 rij natuurstenen die, in tegenstelling tot de andere stenen, in de lengterichting geplaatst waren²⁴.

Figuur 39. Overzichtsfoto van S2, richting Koningstraat

De helling is aan weerszijden vervat in bakstenen metselwerk. Aan oostelijke zijde betreft het een halfsteense muur, die tegen Muur 2 aangebouwd werd. Deze muur werd bovenop vloer S1 (cfr. 1.8.3.1.2.2) aangelegd. De bakstenen begrenzing aan de andere zijde (S4) is opvallend breder: de breedte bedraagt hier 35cm. Deze zijmuur werd opgetrokken met bakstenen van het formaat 23x10x6cm en 21,5x6,5cm en harde witte kalkmortel. De bovenkant situeerde zich op 69cm (12 baksteenlagen) t.o.v. vloer S7 (cfr. 1.8.3.1.2.3); de onderkant op 6cm t.o.v. vloer S1. Op basis van deze gegevens kan de hellingsgraad van deze structuur gereconstrueerd worden.

²² Geregistreeerde formaten: 28x9cm, 26x10cm, 12x18cm, 86x9cm, 31x9cm, 42x9cm.

²³ Geregistreeerde formaten: 14x7cm; 15x7cm; 15x14cm.

²⁴ Geregistreeerde formaten: 7x10cm; 11x11cm; 8x14cm.

Figuur 40. Detailfoto van S2, richting Koningstraat. Vloerniveau S1 sluit hier aan zuidelijke en westelijke zijde op aan.

Figuur 41. Detailfoto van S2, richting Muur 2, met aanduiding van de herstelling/aanpassing

Het metselwerk is te associëren met enkele bouwrelicten in het metselwerk van Muur 1. Net ter hoogte van de geplaveide helling komen in Muur 1 enkele bakstenen aanpassingen in het metselwerk voor (Figuur 42, Figuur 43). Deze worden aangeduid met S5 en S6. S5 situeert zich precies in het verlengde van zijmuur S4 en wordt gekenmerkt door dezelfde breedte. S6 heeft een breedte van 56,5cm. Tussen S5 en S6 komt een opening met een breedte van 136cm voor, die dichtgemetseld werd met snelbouwstenen. De opening is m.a.w. ca. 40cm smaller dan de helling. Wat de hoogte van de dichtgemetselde opening betreft, konden 5 baksteenlagen geregistreerd worden.

Figuur 42. Detailfoto van S2, met aanduiding van de gedichte opening in Muur 1

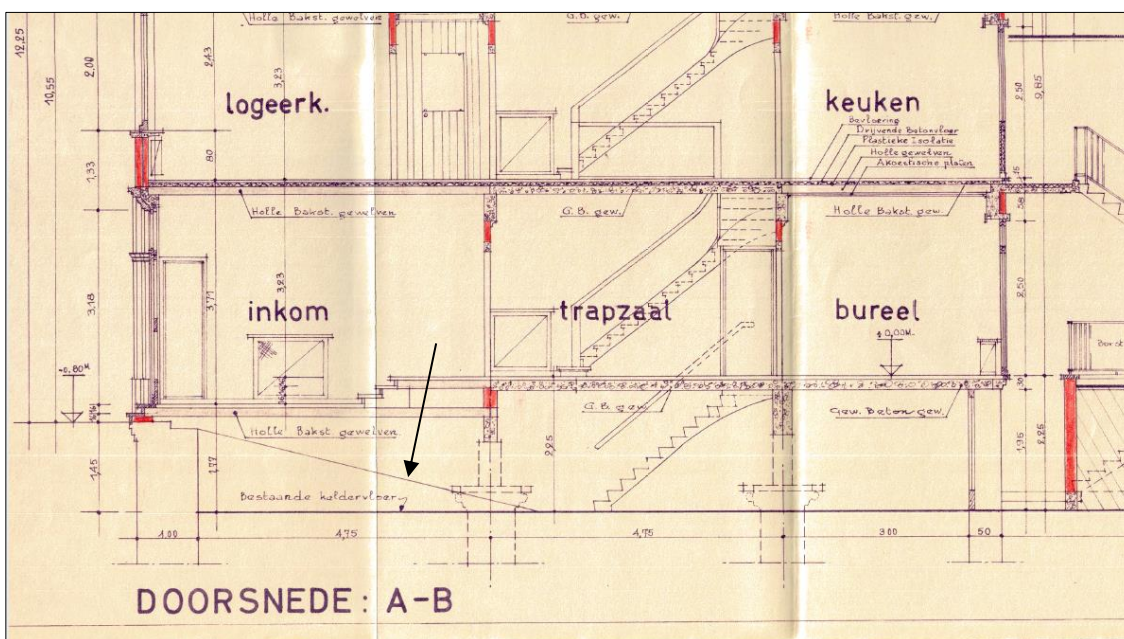

Figuur 43. Aanduiding van de gedichte opening in Muur 1, geregistreerd tot op niveau van de maximale uitgraafdiepte

Wat de functie van deze gedichte opening -en bij uitbreiding de geplaveide helling- betreft, is het interessant om de koppeling te maken met het ontwerp tot wederopbouw van Koningstraat 16 uit 1964. Op doorsnede AB van het af te breken gebouw is de helling in de kelderruimte weergegeven (Figuur 45). Op de tekening van de af te breken voorgevel is bovendien ter hoogte van het straatniveau een luik (1,2x1,7m) weergegeven, dat toegang gaf tot de kelderruimte. Wellicht verliep de bevoorrading van de toenmalige kelderverdieping via dit luik en via de geplaveide helling.

Figuur 44. Situatie voor 1946, met aanduiding van het luik in de voorgevel (©KIK, <http://balat.kikirpa.be>)

Figuur 45. Ontwerp tot wederopbouw van een woonhuis met garages, opgemaakt in 1964, met aanduiding van de helling naar de Koningstraat (met dank aan K. Dekeyser en F. De Wolf).

B. Stratigrafie

Figuur 46. Werkfoto: stratigrafie onder S2 tijdens opbraak, met aanduiding van vloer S12

De dikte van de stenen, waaruit S2 opgebouwd is, varieert van 18 tot 20cm. Deze stenen zijn ingebed in een dik zandpakket. Daaronder werd een puinpakket van ca. 30cm vastgesteld. Dit puinpakket tenslotte dekt een vloerniveau af, nl. S12 (Figuur 46, Figuur 51). De vloer is opgebouwd uit natuurstenen tegels van verschillend formaat, nl. 45x47cm, 33x33cm. Sommige tegels zijn gekenmerkt door taillering, andere niet. Vloer S12 is te vereenzelvigen met vloer S1 (cfr. 1.8.3.1.2.2).

C. Vondsten

Tussen de stenen van helling S2 werd een munt aangetroffen²⁵. Het gaat om een 2 centime met op de achterzijde een zittende leeuw die de Belgische grondwet vasthoudt. De voorzijde (met jaartal en naam van de koning) is te gecorrodeerd. Deze munten zijn geslagen tussen 1833 en 1919, ten tijde van Leopold I & II, en Albert I.

²⁵ V1.

1.8.3.1.2.2 Natuurstenen vloerniveau (S1, S12)

Na verwijdering van de moderne tegelvloer (8,03m TAW) kwam in de noordelijke helft van WP1 op 7,81m TAW een natuurstenen vloer (S1) aan het licht (Figuur 47). De vloer bestond zowel uit rechthoekige plavuizen van variërend formaat²⁶ als uit vierkante tegels²⁷. Een groot aantal natuurstenen vertoonde sterke slijtagesporen. Deze vloer is te vereenzelvigen met vloer S12, onder helling S2. Haaks op Muur 1 kon binnen deze natuurstenen vloer een uitbraakspoor (S17) geregistreerd worden (Figuur 47). Dit uitbraakspoor kon slechts over een afstand van 1,1m onderzocht worden. De aanwezigheid duidt erop dat de noordelijke helft van deze ruimte tijdens deze gebruiksfase minstens op 1 locatie lokaal onderverdeeld was.

In de zuidelijke helft van de kelder komt op hetzelfde niveau van S1, meer bepaald op 7,76m TAW, een bakstenen vloer voor (S11). De bakstenen komen voor binnen een regelmatig patroon, meer bepaald haaks op de lengterichting van de kelderruimte. Het gaat om bakstenen van 21x9x4cm/20x9x4cm, gevat in een harde witte kalkmortel.

De beschrijving 'bestaande keldervloer' op het plan uit 1964 slaat wellicht op deze vloeren. Het vloerniveau op Figuur 45 situeert zich min of meer ter hoogte van de overgang van de schacht van de zuilen naar de kapitelen. Op basis van deze tekening kan afgeleid worden dat het vloerniveau van de onderste bouwlaag van het middeleeuwse Steen zich op een veel dieper niveau situeerde en dat de kelder in de loop der eeuwen sterk opgehoogd is.

De vloer bleef bewaard bij de wederopbouw van het huis in 1964. Vloeren S1 en S11 worden immers lokaal verstoord door de aanlegkuilen van de moderne steunelementen van de kelder. Tijdens het maken van de sondering kon spijtig genoeg niet bepaald worden of de oorspronkelijke natuurstenen zuilen in de moderne steunpilaren ingekapseld zijn.

²⁶ 60x40cm; 64x48cm; 52x41cm; 80x40cm; 58x32cm; 31x32cm.

²⁷ 31x32cm.

Figuur 47. Overzichtsfoto van S1 (1), noordoostelijke sector van WP1, met aanduiding van uitbraakspoor S17 (2) en de verstoring t.g.v. het moderne steunelement (3).

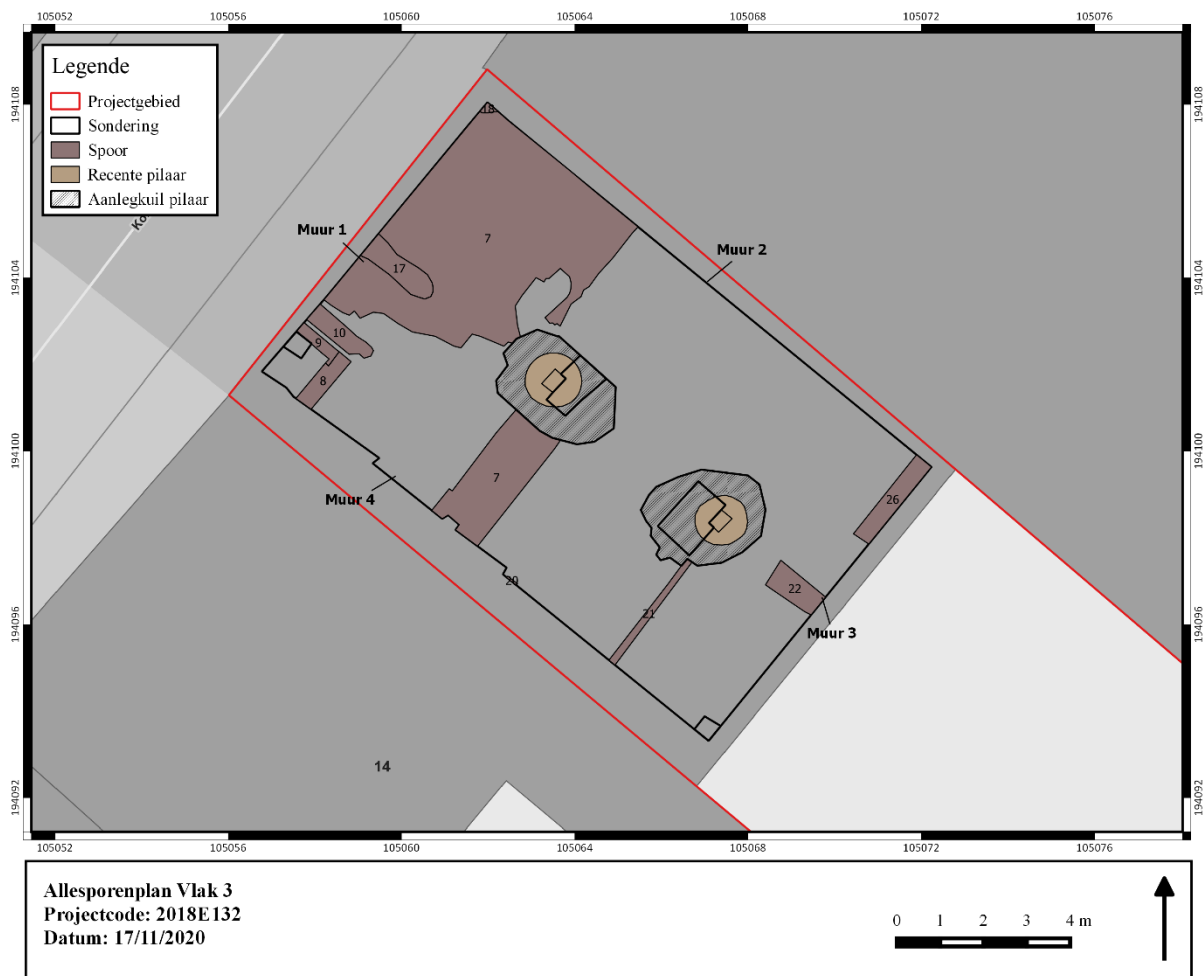

Figuur 48. Detailfoto van S1, net ten westen van S2: slijtagesporen zijn duidelijk zichtbaar.

Figuur 49. Overzichtsfoto van S11, zuidelijke sector van WP1.

1.8.3.1.2.3 Bakstenen vloerniveau (S7)

Figuur 50. Opgravingsplan WP1-vlak 3

Figuur 51. Verband tussen natuurstenen vloer S12/S1 (1) en onderliggende bakstenen vloer S7 (2)

Figuur 52. P4. Verband tussen recente tegelvloer (1), vloer S11 (2) en vloer S7 (3)

A. Beschrijving algemeen

Vloerniveaus S1 en S11 zijn aangelegd op een oudere, bakstenen vloer (S7). Deze werd aangetroffen op 7,74m TAW. Figuur 51, Figuur 52 en Figuur 59 illustreren dat vloeren S1 en S11 nagenoeg rechtstreeks op vloer S7 aangelegd zijn. Hoewel S7 aan zuidelijke zijde slechts zeer fragmentarisch bewaard was, bestaat het vermoeden dat deze vloer over de volledige oppervlakte van de kelderruimte voorkwam. De vloer bestaat uit rode bakstenen, die telkens haaks op de lange zijde van de kelder georiënteerd zijn²⁸. Alle bakstenen waren op hun rugzijde in een sterk zandig, geelbeige zavelbed gelegd (dikte max. 8cm).

B. Vondsten

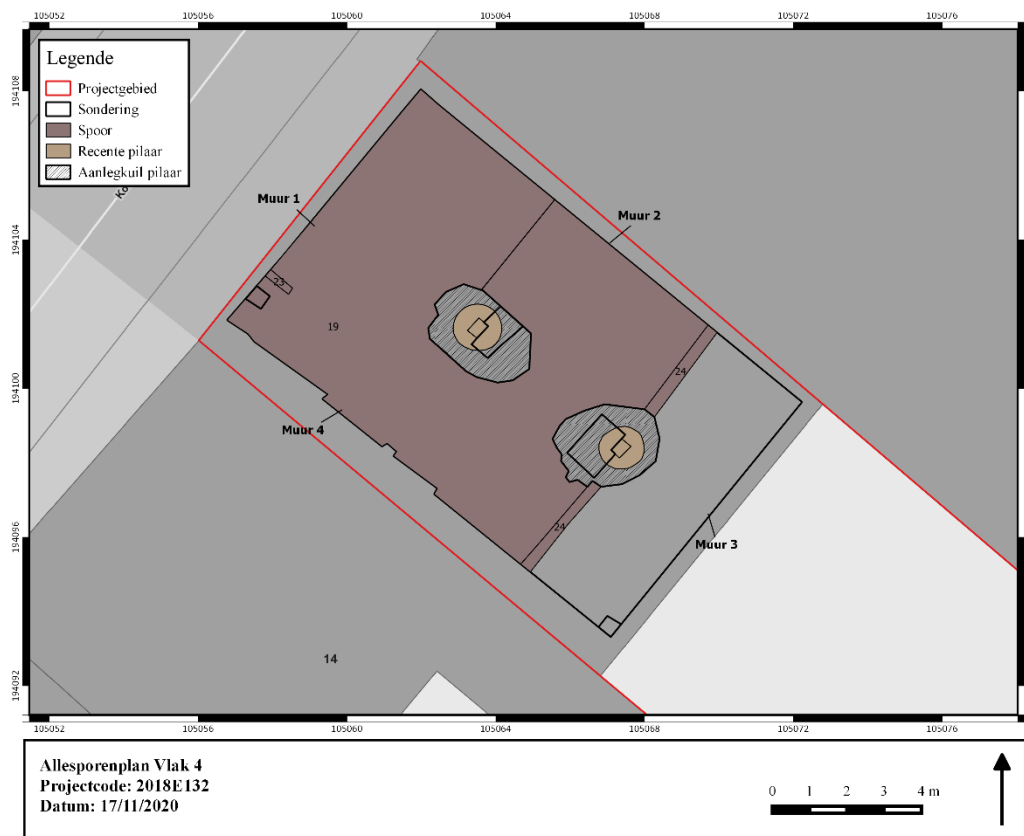
Uit het pakket tussen vloerniveaus S7 en S19 kon een rand in rood aardewerk, met aanzet van een schenklip, gerecupereerd worden²⁹. Dit fragment is afkomstig van een teil. Dit fragment is geassocieerd met een bodem van een drinknap in steengoed (Siegburg), te dateren tussen de 14de eeuw en het midden van de 16de eeuw. Dit aardewerk levert hoogstens een *terminus post quem* voor de aanleg van vloer S7 en een *terminus ante quem* voor de aanleg van vloer S19. Vloerniveau S7 zou in dit geval ten vroegste in de 16de eeuw te dateren zijn. Enkele vondsten uit het puinpakket boven vloer S19 (zie verder) suggereren zelfs een datering die ten vroegste in de tweede helft van de 16de eeuw te situeren is.

²⁸ 25x12cm; 23x10cm; 23x12cm; 24x12cm.

²⁹ V20.

1.8.3.1.2.4 Tegelvloer (S19)³⁰

Figuur 53. Opgravingsplan WP1-vlak 4

A. Beschrijving algemeen

Het zavelbed dat met vloer S7 te associëren is, werd aangelegd bovenop een sinterpakket (zie verder). Dit sinterpakket -dat overall in de kelder werd vastgesteld- dekt een vloer in rode tegels af (S3/S19). De afstand tussen de bovenkant van bakstenen vloer S7 en tegelvloer S19 bedraagt ca. 42cm. S19 bleek vrij goed bewaard te zijn. Enkel in de noordwestelijke en zuidoostelijke sector van de kelder was de tegelvloer volledig verstoord. De vloer is opgebouwd uit tegels van 19,5x19,5x2,5/3cm, aangelegd op een vrij harde, geelbeige kalkmortel (dikte 2cm). De tegels werden, net zoals de hogerliggende bakstenen, binnen een zorgvuldig patroon aangelegd. Alle tegels waren haaks op de lengterichting van de kelder gelegd, met uitzondering van 2 rijen tegen Muur 2 en Muur 4. Deze vormden de afboording van de tegelvloer. Ter hoogte van de haard (cfr. 1.8.3.1.2.5) in Muur 4 werd lokaal 1 extra rij tegels gelegd. De afboording wordt hier lokaal door 3 i.p.v. 2 rijen tegels gevormd. Wat de hoogte van de vloer betreft, dient opgemerkt te worden dat de vloer lokaal vrij verzakt is. De afboording varieert tussen 7,37 en 7,46m TAW; de vloer zelf varieert tussen 7,34m TAW en 7,44m TAW.

³⁰ S19=S3.

Figuur 54. Overzichtsfoto van S19 (richting Muur 1)

Figuur 55. Overzichtsfoto van S19 (richting Muur 2).

Figuur 56. Overzichtsfoto van vloer S19, met aanduiding van goot S21, richting Muur 1.

Figuur 57. Overzichtsfoto van vloer S19, richting Muur 3. Ten zuiden van goot S21 ontbreekt de vloer in de zuidwestelijke sector van WP1.

Zoals hoger vermeld kon de tegelvloer in de zone tegen Muur 3 niet of nauwelijks geregistreerd worden (Figuur 57). De vraag rees of vloer S19 aan zuidelijke zijde begrensd werd door een bakstenen goot (S21), die haaks op de lengterichting van dit bouwvolume aangelegd werd. De goot heeft een breedte van 12cm en kon over een afstand van 2,9m onderzocht worden. De constructie werd aan oostelijke zijde oversneden door de aanlegkuil van de zuidelijke pilaar. De constructie was opgetrokken uit recuperatiemateriaal en vrij harde beige kalkmortel. De vloer van het gootje bestond uit fragmenten Doornikse kalksteen en baksteen. De goot is te associëren met een vierkante opening (15x10cm) in Muur 4. Deze opening is duidelijk zichtbaar op Figuur 35. Het is niet duidelijk wat de functie van deze goot of de opening in de muur is.

Bij het onderzoek in de zuidoostelijke hoek van WP1 kon evenwel vastgesteld worden dat S19 hier tevens voorkwam. Op basis van deze vaststelling kan aangenomen worden dat de tegelvloer over de volledige oppervlakte van WP1 voorkwam.

Figuur 58. Scheiding in de noordelijke zone van WP1

In de noordelijke helft van WP1 lijken de vloertegels binnen 2 afzonderlijke ruimtes voor te komen, gescheiden d.m.v. een halfsteens muurtje (Figuur 58). Deze constructie werd haaks op Muur 1 aangelegd en was opgebouwd uit bakstenen van het formaat 24x10,5/11cm. De constructie kon onderzocht worden over een lengte van 1,5m; aan zuidelijke zijde werd de muur oversneden door de aanlegkuil van de noordelijke, moderne steunpilaar. De tegels van S19 zijn mooi tegen deze constructie aangelegd, wat een gelijktijdigheid suggereert.

Tijdens deze gebruiksfase lijkt dit bouwvolume aan straatzijde bijgevolg onderverdeeld in 2 ruimtes. De ruimte begrensd door Muur 1 en Muur 2 had een breedte van 4m; de ruimte begrensd door Muur 1 en Muur 4 een breedte van 3,77m.

B. Stratigrafie

De stratigrafische opbouw boven vloer S19 werd geregistreerd d.m.v. P1, P2, P3 en P4. In de noordoostelijke sector van WP1 werd S19 afgedekt door een sinterpakket met een dikte van ca. 35cm. Dit komt duidelijk tot uiting in P3 (Figuur 60). In de noordwestelijke hoek van WP1 werd de vloer hoofdzakelijk afgedekt door puin en werd enkel net boven de vloer sinters vastgesteld (Figuur 61). Figuur 59 t.e.m. Figuur 61 illustreren duidelijk dat het sinterpakket over de volledige oppervlakte van WP1 voorkomt.

Onder vloer S19 komt een sterk heterogeen puinpakket voor. Dit pakket kon in grondvlak onderzocht worden ter hoogte van de max. uitgraafdiepte.

Figuur 59. Sondering 2, P1, noordelijke helft van WP1. Aanduiding van helling (1) met zuidelijke begrenzing S16 (2), vloer S1 (3), vloer S7 (4), het onderliggende sinterpakket (5) en het zavelbed dat te associëren is met vloer S19 (6).

Figuur 60. Overzichtsfoto van P3, met aanduiding van de zuidelijke begrenzing S16 (1), het zavelbed gekoppeld aan vloer S7 (2), het onderliggende sinterpakket (3) en vloer S19 (4)

Figuur 62. Sondering 1, P2, zuidelijke helft van WP1. Aanduiding van vloer S11 (1), sinterpakket (2) en tegelvloer S19 (3).

Figuur 61. Werkfoto van de noordwestelijke sector van WP1. Hier komt duidelijk een minder dik sinterpakket boven vloer S19 voor.

C. Vondsten

Uit het sinterpakket kon slechts 1 vondst gerecupereerd worden³¹. Het gaat om een bodem in rood aardewerk, afkomstig van een grape met 3 pootjes. De bodem is integraal geglaazuurd; aan de buitenkant komen glazuurspikkels voor. Verder wordt het fragment gekenmerkt door roetaanslag en ijzercorrosie aan de buitenkant en kalkaanslag aan de binnenkant. Dit fragment is te dateren in de late middeleeuwen, vanaf de 14de eeuw.

V6 is afkomstig uit het puinpakket net boven vloer S19. Dit ensemble bevat in totaal 4 aardewerkfragmenten. Tot het rood aardewerk behoren 3 fragmenten: 1 rand- en 2 bodemfragmenten. Eén randfragment en 1 bodemfragment met standvin, inwendig voorzien van slib en geel glazuur, zijn afkomstig van een (pap)kom. Eén bodemfragment op standring, spaarzaam voorzien van glazuur, is afkomstig van een voorraadpot. Ook een bodem van een kan in steengoed, gekenmerkt door een vlakke bodem, maakt deel uit van dit ensemble. Deze kan is vermoedelijk afkomstig van Frechen of Keulen. Algemeen is dit aardewerk te dateren in de tweede helft van de 16de eeuw, eerder dan de 17de eeuw. Deze context vormt een *terminus ante quem* voor de datering van vloer S19 en een *terminus post quem* voor de datering van vloer S7.

Figuur 63. De Boerenbruiloft, Pieter Brueghel de Oude, 1567/1568, met aanduiding van drinkkannen in steengoed (<https://artsandculture.google.com/asset/peasant-wedding/hgGvote2WI8P3w?hl=nl&ms=%7B%22x%22%3A0.5%2C%22y%22%3A0.5%2C%22z%22%3A8.88410827667526%2C%22size%22%3A%7B%22width%22%3A1.7892191757141673%2C%22height%22%3A1.2374999999999998%7D%7D>)

Uit het pakket dat gootje S21 afdekte, konden 39 fragmenten gerecupereerd worden³². Tot het rood aardewerk behoren 21 fragmenten, 18 fragmenten tot het steengoed. Binnen het rood aardewerk werden volgende vormen onderscheiden: (pap)kom en schotel/kom. De (pap)komfragmenten zijn afkomstig van 1 individu. Het gaat om een vorm met gietelement, waarvan de binnenzijde volledig dekkend geglaazuurd is. De steengoedfragmenten zijn afkomstig van één drinkkan. Productiecentrum is Raeren/Aachen. Dergelijke drinkkannen worden o.a. afgebeeld op het schilderij De Boerenbruiloft van Pieter Brueghel de Oude (Figuur 63). Deze aardewerkcontext is globaal te dateren in de 16de eeuw.

³¹ V17.

³² V9.

Bij de registratie van P1 (sondering 2) kon uit L9 2 fragmenten steengoed ingezameld worden³³. L9 betreft een puinpakket dat zich stratigrafisch onder vloer S19 situeert. Het gaat om 2 fragmenten van kannen: een bodemfragment en een aanzet van een oor. Beide fragmenten zijn ten vroegste in de 14de eeuw te dateren.

³³ V2.

1.8.3.1.2.5 Structuren ter hoogte van de max. uitgraafdiepte

A. Beschrijving algemeen

Zuidelijke sector van WP1: S22

Fundering S22 (7,76m TAW) situeert zich haaks op Muur 3 en stratigrafisch net onder vloer S11. Vloer S11 werd m.a.w. aangelegd na opgave van deze constructie. De fundering is opgebouwd uit rode bakstenen (24x11,5x4cm) en fragmenten Doornikse kalksteen. Het bindmiddel bestaat uit zeer harde witte kalkmortel, wat een eerder recente datering suggereert. De bewaarde hoogte bedraagt 42cm; de max. breedte 65cm. De functie van deze fundering kon niet achterhaald worden. De muur situeert zich in het midden van Muur 3. Mogelijk betreft het een scheidingsmuur.

Figuur 64. Overzichtsfoto S22

Zuidelijke sector van WP1: S24

Onder goot S21 kwam een bakstenen muur (S24) voor. Deze constructie heeft een licht andere oriëntatie dan S21: het gootje heeft een iets schuiner verloop. S24 bestond uit 1 rij volledige, rode bakstenen van het formaat 24,5x11cm en 25x11x5,5cm. De bakstenen waren gevat in vrij harde beige kalkmortel. Tot op de max. uitgraafdiepte konden 2 baksteenlagen geregistreerd worden. Deze constructie werd ook vastgesteld aan oostelijke zijde van de zuidelijke pilaar (Figuur 66). S24 strekt zich m.a.w. over de volledige breedte van de kelder uit. In deze zone konden nog 3 baksteenlagen geregistreerd worden.

Figuur 65. Muur S24 onder goot S21, westelijke sector van WP1, met aanduiding van de opening in Muur 4

Figuur 66. Muur S24 in de oostelijke sector van WP1

Zuidelijke sector van WP1: haard S27

Op het niveau van de max. uitgraafdiepte kon ter hoogte van Muur 4 een haard (S27) gelokaliseerd worden. De haard springt t.o.v. Muur 4 10cm naar binnen in. De breedte van de haard bedraagt 1,96m.

Figuur 67. Haard S27 in Muur 4 t.o.v. de max. uitgraafdiepte

Figuur 68. Haard S27 in Muur 4 t.o.v. de max. uitgraafdiepte - detailfoto

Figuur 69. Haardvloer S28-lokale sondering

Figuur 70. Haardvloer S28-lokale sondering

Figuur 71. Haardconstructie in Muur 4

De haardconstructie bestaat bovenaan uit 2 lagen rode bakstenen van het formaat 23,5x11,5/12x5,5cm, gevat in harde witte kalkmortel (Figuur 71-1)³⁴.

Aan noordelijke zijde was dit metselwerk geassocieerd met een OW georiënteerde aanzet (S20, Figuur 71-2), die wellicht als een kraagsteen te interpreteren is. De breedte bedraagt 28cm.

Net onder Figuur 71-1 komen 4 baksteenlagen (24/24,5 x 3,5/4cm) voor (Figuur 70-3). Dit metselwerk met een breedte van 61cm, dat zich min of meer in het midden van de haardconstructie situeert, is waarschijnlijk te interpreteren als het rookkanaal³⁵.

De zone rond en onder het rookkanaal is opgebouwd uit horizontaal voorkomende rode tegeltjes van het formaat 18x2cm, 19x2cm, 20x2cm (Figuur 71-5). De zone net onder het rookkanaal was sterk beroet. Bij aanvang van het onderzoek waren de tegels aan weerszijden van het rookkanaal nauwelijks zichtbaar. De tegels waren bepleisterd, wat suggereert dat de breedte van de haard op een bepaald ogenblik gereduceerd werd.

Aan noordelijke zijde van de tegels werd metselwerk in Doornikse kalksteen vastgesteld (Figuur 71-6). Dit metselwerk kon over een breedte van 25cm vastgesteld worden. Er werd geen tegenhanger aan zuidelijke zijde vastgesteld.

Zowel aan noordelijke als aan zuidelijke zijde waren de tegels gevat in metselwerk, gekenmerkt door recht afgewerkte blokken in Doornikse kalksteen (Figuur 70-4). Dit metselwerk is te interpreteren als de rechtstanden van de haardconstructie.

In overleg met de architect en de bouwheer werd beslist om een kleine sondering ter hoogte van de haard te maken om meer inzicht in deze structuur te verkrijgen. Er werd een beperkte sondering met een diepte van 13cm uitgevoerd. Op ca. 13cm onder de maximale uitgraafdiepte van de kelder (7,16-7,2m TAW) werd een haardvloer in tegels (S28) aangetroffen. Deze was centraal opgebouwd uit 12 rode tegels (20x20cm). Deze komen in 3 rijen van 4 tegels voor. De tegels zijn volledig rondom begrensd door 1 rij bakstenen (23x10x4cm). Aan noordelijke en zuidelijke zijde gaat het om bakstenen die op hun rugzijde gelegd zijn; aan oostelijke en westelijke zijde gaat het om bakstenen die op hun

³⁴ Met 'bovenaan' wordt bedoeld de bovenzijde van het onderzochte deel. Waarschijnlijk hoort immers het volledige volume boven deze constructie ook tot de haard.

³⁵ De afstand tussen de noordelijke grens van Figuur 71-3 en de noordelijke Figuur 71-4 bedroeg 82cm; tussen de zuidelijke grens van Figuur 71-3 en de zuidelijke Figuur 71-4 58cm.

strekzijde geplaatst zijn. Op nagenoeg alle tegels komen roetsporen voor; de bakstenen zijn zwaar verbrand. Zowel tussen de tegels als tussen de bakstenen komt kalkmortel voor.

De vraag rijst met welk vloerniveau binnen het ondergrondse bouwvolume deze hardvloer precies te interpreteren is. Gezien het feit dat de onderkant van de sondering zich onder het niveau van de max. uitgraafdiepte situeert, kan deze vraag niet beantwoord worden. Een tweede vraag heeft betrekking op de chronologie van de haard: met welke bouwphase is deze constructie te associëren? Hierop wordt dieper ingegaan in 1.10.4.1.7.

Noordwestelijke sector van WP1: S8-9-10

In de noordwestelijke hoek van WP1 werden onder vloer S19 enkele muurresten aangetroffen. Gezien deze resten zich min of meer ter hoogte van de maximale uitgraafdiepte situeren, kon slechts zeer beperkt onderzoek uitgevoerd worden. S8 betreft een natuurstenen blok met een lengte van 148cm, een breedte van 50cm en een dikte van 17cm. Op S8 komt een mortelniveau en bakstenen metselwerk voor. Het bakstenen metselwerk vormt 1 geheel met S9. Het gaat om bakstenen van het formaat 25x12; 24,5x10x5,5cm. Parallel met S9 komt een bakstenen muur voor; de onderlinge afstand bedraagt 16cm. De breedte van deze muur bedraagt 47cm. De muur bestaat uit bakstenen van 22x11x4,5cm; 24x11cm; 23x5,5cm. De bakstenen zijn gevat in een harde witte kalkmortel. De muur wordt gekenmerkt door een vertrapping aan westelijke zijde. Het gaat om een vertanding met een breedte van 4cm. Daaronder springt de muur terug in. De muur wordt afgedekt door de cementering van Muur 1.

Figuur 72. Overzichtsfoto van de structuren in de hoek tussen Muur 1 en Muur 4

Figuur 73. Detailfoto van de structuren in de hoek tussen Muur 1 en Muur 4

Figuur 74. Lokale sondering (65x70cm) in de noordwesthoek van de kelder

Figuur 75. Lokale sondering (65x70cm) in de noordwesthoek van de kelder: aard van het vullingspakket.

B. vondsten

Maximale uitgraafdiepte

Hieronder een overzicht van de relevante vondsten, die gerecupereerd werden op het niveau van de max. uitgraafdiepte:

Figuur 76. Dakbekroning, site Koningstraat 16

Uit het puinpakket ten noorden van S24 kon een bijzonder stuk ingezameld worden. Het gaat om een zoömorfe nokbekroning, waarschijnlijk van het type leeuw, geproduceerd in hoogversierd aardewerk³⁶. Het fragment bestaat uit het achterste deel van het lichaam, de aanzet van 2 ronde poten en de aanzet van een staart. Zowel op de buik als op de poten komen lokaal resten van loodglazuur voor. In combinatie met de restanten wit slib -voornamelijk op de achterkant van het fragment-, kan hieruit afgeleid worden dat het fragment oorspronkelijk volledig dekkend geglazuurd was. De sporen van verwerking zijn ontstaan door langdurige blootstelling aan weer en wind.

Figuur 77. Dakbekroning, site Emile Braunplein Gent (LALEMAN 2011)

Figuur 78. Dakbekroning site Burgstraat Gent (VANOVERBEKE, VAN REMOORTER, COX & KREKELBERG 2016, fig. 176)

³⁶ V13; determinatie door Maarten Berkens (Dienst Stadsarcheologie Gent). De identificatie als 'leeuw' is onder voorbehoud. Dergelijke dakbekroningen werden vervaardigd om zichtbaar te zijn vanop grote afstand. De verhoudingen waren hierdoor niet steeds correct. Er kan dan ook niet met zekerheid uitgesloten worden dat het om een paard of hond of ander dier gaat. (Schriftelijke mededeling G. Vermeiren).

Middeleeuwse dakbekroningen kunnen zowel uit hout, steen, metaal of ceramiek vervaardigd zijn. In archeologische contexten worden meestal ceramische dakbekroningen aangetroffen. Meestal zijn deze geproduceerd in zgn. hoogversierd aardewerk: een aparte categorie binnen het roodgebakken aardewerk. K. De Groote omschrijft hoogversierd aardewerk als volgt in zijn doctoraatsverhandeling³⁷: *Het hoogversierde aardewerk is een aparte soort binnen het oxiderend (rood) gebakken aardewerk. Het wordt gekenmerkt door zijn bijzondere versiering, die steeds gebruikmaakt van de combinatie van verschillende decoratietechnieken. Het gaat steeds om allerlei motieven en technieken in oplegwerk van klei, gecombineerd met de integrale toepassing van glazuur aan de buitenzijde (uitgezonderd de bodem). De kleurcontrasten, bekomen door de combinatie van al dan niet koperhoudend loodglazuur met wit- en roodbakende kleien, typeren deze aardewerksoort.* Het loodglazuur had niet alleen een decoratieve functie: het werd op het aardewerk aangebracht om de porositeit te verminderen en het verweringsproces te vertragen.

Rekening houdende met het feit dat de productiekosten van hoogversierd aardewerk vrij hoog waren, worden dergelijke vondsten geassocieerd met een hogere sociale status³⁸. Deze elementen werden op het dak aangebracht als statussymbool.

Op basis van morfologische kenmerken wordt binnen de ceramische dakbekroningen een onderscheid gemaakt tussen bol- of balustervormige bekroningen, bladvormige bekroningen, zoömorfe bekroningen en ruiterstatuetten. Het is duidelijk dat de bekroning aangetroffen binnen het huidig onderzoeksgebied behoort tot de zoömorfe bekroningen. Binnen deze groep zijn de vogelvoorstellingen (bijv. duiven) het meest verspreid. Het fragment dakbekroning dat aan het licht kwam tijdens het archeologisch onderzoek op het Emile Braunplein, mogelijk een leeuw, vertoont overeenkomsten met het huidig object.

De oudste voorbeelden van dakbekroningen in hoogversierd aardewerk dateren uit de late 12de eeuw³⁹. Het hoogtepunt van de productie van hoogversierd aardewerk situeert zich in de 13de eeuw. Een exemplaar aangetroffen op de site van de Burgstraat, bleek duidelijk ouder dan de rest van het vondstmateriaal uit dezelfde context⁴⁰. De opgave van de kuil is op de site van de Burgstraat op basis van de archeologische vondsten te dateren tussen 1375 en 1425. Het gaat om een fenomeen dat herhaaldelijk vastgesteld wordt m.b.t. dit type vondsten. Nokbekroningen hebben een vrij lange levensduur, waardoor ze regelmatig in jongere contexten voorkomen.

³⁷ DE GROOTE 2008, 304.

³⁸ Net zoals bij het gewone hoogversierd aardewerk waren extra grondstoffen (witbakende klei) en dubbele bakking luxeproduct.

³⁹ DE GROOTE 2008, 304.

⁴⁰ VANOVERBEKE, VAN REMOORTER, COX, KREKELBERG 2016, 195-196.

Ook op de site van Koningstraat 16 kon dit fenomeen vastgesteld worden: de aangetroffen dakbekroning is geassocieerd met jonger, 14de-eeuws vondstmateriaal. Uit dit puinpakket ten noorden van muur S24 konden 6 fragmenten aardewerk gerecupereerd worden⁴¹. Tot de groep van het grijs aardewerk behoren 2 fragmenten: het gaat om een rand van een kom en een rand van een teil. Het komfragment is weinig significant; dit type komt voor vanaf de 13de t.e.m. de 16de eeuw. Het teilfragment is typologisch te dateren in de 14de eeuw.

Tabel 4. Ensemble V15 en V19

VONDSTN	VLAKN	SPOORN	VULLINGN	PUTN	INHOUI	AANTA	GEWICH	SOORT	ARTEFACTTYE	OPMERKING	PERIODE
15					1 AWG	1	44,00	MAI: 1, kom	GRS	1 randfragment	13e eeuw; 16e eeuw
19					1 AWG	1	224,00	MAI: 1, kan	STG	1 bodemfragment, uitgeknepen standring, Siegburg	14e eeuw
19					1 AWG	1	56,00	MAI: 1, kan	STG	1 bodemfragment, uitgeknepen standring, zoutglazuur	14e eeuw
19					1 AWG	1	30,00	MAI: 1, grape	ROOD	1 aanzet oor	14e eeuw
19					1 AWG	1	26,00	MAI: 1, pan	ROOD	1 randfragment, spaarzaam geglaazuurd	14e eeuw
19					1 AWG	1	112,00	MAI: 1, teil	GRS	1 randfragment	14e eeuw

Het rood aardewerk wordt vertegenwoordigd door 2 fragmenten. Hier konden eveneens 2 vormen onderscheiden worden: pan en grape. Tot de categorie van het steengoed tenslotte behoren 2 fragmenten. Het gaat om 2 bodemfragmenten met uitgeknepen standring, afkomstig van kannen. Wat de productieplaats betreft, kan 1 fragment met zekerheid bestempeld worden als Rijnlands Siegburgsteengoed. Dit fragment wordt immers gekenmerkt door een bruine ijzerengobe. Algemeen kan gesteld worden dat dit ensemble te dateren is in de 14de eeuw.

Deze datering strookt met de overige vondsten, afkomstig uit het puinpakket ten zuiden van muur S24. Uit dit pakket konden 30 fragmenten ingezameld worden⁴². Tot het grijs aardewerk behoren slechts 2 fragmenten: het gaat om een oorfragment van een kan en een bodem van een kan op een vlakke standvoet. Het eerste fragment is te dateren in de 15de/16de eeuw; het tweede fragment in de 14de/15de eeuw.

⁴¹ V15 en 19.

⁴² V10, 11, 14, 21, 23 en 24.

Tabel 5. Ensemble V10, 11, 14, 21, 23 en 24

VONDSN	VLAKN	SPOORN	VULLINGN	PUTN	INHOUD	AANTA	GEWICH	SOORT	ARTEFACTTYF	OPMERKING	PERIODE
10		22		1	AWG	1	186,00	MAI: 1, (pap)kom	ROOD	1 randfragment, interne slijb, groen glazuur, horizontaal oor	15de eeuw; 1ste helft 16de eeuw
11		22		1	AWG	1	78,00	MAI: 1, (pap)kom	ROOD	1 randfragment, inwendige slijbversiering	vanaf 15e eeuw; 16e eeuw
11		22		1	AWG	4	70,00	MAI: 1, onbepaald	ROOD	4 wandfragmenten	vanaf 15e eeuw; 16e eeuw
11		22		1	AWG	2	15,00	MAI: 1, grape	XXX	2 wandfragment (passend), Doorniks	1450; 1550
14				1	AWG	1	26,00	MAI: 1, onbepaald	ROOD	1 wandscherf	
21				1	AWG	1	110,00	MAI: 1, kan	GRS	1 oorfragment	kan nog 15e eeuw; 16e eeuw
21				1	AWG	1	132,00	MAI: 1, kan	ROOD	1 bodemfragment met standring, spaarzaam geglaazuurd	15e eeuw; 16e eeuw
21				1	AWG	2	118,00	MAI: 1, onbepaald	ROOD	1 bodemfragment, 1 aanzet oor, kalkaanslag binnenzijde	15e eeuw; 16e eeuw
23		24		1	AWG	1	516,00	MAI: 1, kan/kruik	ROOD	1 bodemfragment, standring, spaarzaam geglaazuurd	15e eeuw; of jonger (16e eeuw)
24				1	AWG	2	104,00	MAI: 1, kom	ROOD	2 randfragment, passend	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	34,00	MAI: 1, bord	ROOD	1 bodemfragment, geel glazuur	eerder 15e eeuw
24				1	AWG	1	160,00	MAI: 1, pan	ROOD	1 randfragment met holle steel	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	58,00	MAI: 1, drinkbeker	STG	1 randfragment	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	118,00	MAI: 1, kookkan	ROOD	1 randfragment met oor	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	137,00	MAI: 1, kan	ROOD	1 randfragment met oor, spaarzaam geglaazuurd	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	48,00	MAI: 1, bord	ROOD	1 wandfragment, intern slijb met groene glazuur	eerder 15e eeuw
24				1	AWG	1	160,00	MAI: 1, bloempot	ROOD	1 randfragment, spaarzaam geglaazuurd	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	88,00	MAI: 1, kom	ROOD	1 wandfragment met aanzet horizontaal oor	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	3	549,00	MAI: 3, kan	ROOD	3 bodemfragmenten, 2 met spaarzaam glazuur, 1 met standvinnen en intern slijb met geel glazuur (	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	158,00	MAI: 1, grape	ROOD	1 randfragment	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	426,00	MAI: 1, onbepaald	WIT	1 bodemfragment met geelkleurig glazuur, onbekend, bodem is afgesleten door gebruik, geen glazuur aan binnenzijde, mogelijk combinatie van twee soorten klei?, maaslands of lokaal?	14e eeuw
24				1	AWG	1	235,00	MAI: 1, kan	GRS	1 bodemfragment op platte standvoet	14e eeuw; 15e eeuw

Het rood aardewerk wordt vertegenwoordigd door 24 fragmenten. In totaal konden 9 vormen onderscheiden worden: (pap)kom (2), kom (3), kan (5), kan/kruik (1), kookkan (1), bord (2), bloempot (1), grape (1) en pan (met holle steel) (1). In 7 gevallen kon de vorm niet toegekend worden. Wat de kommen betreft, dient opgemerkt te worden dat één van beide individuen in het vuur gestaan heeft. Deze kom werd m.a.w. gebruikt binnen een niet-huishoudelijke (artisanale?) toepassing. Twee wandfragmenten behoren tot het zgn. Doorniks aardewerk: deze fragmenten zijn afkomstig van een grape⁴³. Deze fragmenten zijn te dateren tussen 1450 en 1550.

Eén fragment behoort tot de categorie van het witbakkend aardewerk. Dit fragment werd voorgelegd aan de aardewerkspecialist van de Dienst Stadsarcheologie Gent als van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Beiden geven aan dat het om een atypisch product gaat, waarvoor (voorlopig) geen referenties bestaan. Het gaat om een licht lensvormige bodem, waarvan de buitenkant -incl. de bodem- gekenmerkt wordt door geel glazuur. De vorm vertoont duidelijke slijtagesporen: het glazuur op de onderkant van de bodem is centraal volledig verdwenen t.g.v. intensief gebruik. De binnenzijde is omwille van 2 elementen opmerkelijk. Eerst en vooral is de binnenzijde heel ruw afgewerkt.

⁴³ Dit aardewerk werd geproduceerd met niet-alluviale, ijzerarme klei, hoogstwaarschijnlijk afkomstig uit de regio van Doornik (De GROOTE 2008, 306).

Bovendien komt hier een soort aanslag en mogelijk ook roet voor. Beide elementen lijken erop te wijzen dat deze vorm gebruikt werd binnen een heel specifieke toepassing. Het baksel is rozig en wordt sporadisch gekenmerkt door witte brokjes; het is niet helemaal duidelijk of het om een combinatie van 2 verschillende kleien gaat. Wat de herkomst betreft, is het momenteel onduidelijk of het om lokaal aardewerk of om import (Maaslands aardewerk?) gaat. Tenslotte bestaat het ensemble uit één steengoedfragment. Het gaat om een randfragment van een grote, biconische drinkbeker.

Wat de datering van dit ensemble betreft, is het gros van de vondsten te dateren in de 15de tot midden 16de eeuw: V10, V11, V21 en V23. Enkel V24 is te dateren in de 14de/15de eeuw; de 14de eeuw is binnen deze context niet helemaal uit te sluiten. Aan V14 kan geen datering toegekend worden t.g.v. gebrek aan diagnostische fragmenten.

Tabel 6. Ensemble V16

VONDSTN	VLAKN	SPOORN	VULLINGN	PUTN	INHOUI	AANTA	GEWICH	SOORT	ARTEFACTTYF	OPMERKING	PERIODE
16					1 AWG	2	64,00 MAI: 2, grape	ROOD		1 randfragment, 1 bodemfragment	14e eeuw
16					1 AWG	1	178,00 MAI: 1, vuurklok	GRS		1 oorfragment	14e eeuw
16					1 AWG	1	260,00 MAI: 1, kan	STG		1 bodemfragment, ijzerengobe; Langerwehe	14e eeuw
16					1 AWG	1	148,00 MAI: 1, kan	STG		1 bodemfragment, Siegburg	14e eeuw

Eén context (5 fragmenten) is, net zoals de 2 hierboven beschreven ensembles, afkomstig van de max. uitgraafdiepte, maar hier werd niet gespecificeerd of de aardewerkfragmenten afkomstig zijn ten noorden of ten zuiden van muur S24⁴⁴. Omdat in WP1 analoog werd ingetekend, zijn de vondstnummers niet gekoppeld aan het digitale opmetingsplan.

Tot het grijs aardewerk behoort 1 fragment: het gaat om een bandvormig oor van een vuurklok van het dekselvormige type⁴⁵. Het fragment wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een rij brede duimindrukken en vertoont zowel op binnen- als buitenzijde beroeting.

Vuurklokken werden vanaf het midden van de 12de eeuw gebruikt om de haard af te dekken, zonder de gloeiende houtskool te doven. Het gaat steeds om koepelvormige recipiënten, die voorzien waren van verschillende openingen. Deze zorgden voor een beperkte zuurstoftoevoer, zodat de gloeiende houtskool veilig kon smeulen en het vuur gemakkelijk opgepookt kon worden. Vuurklokken zijn te associëren met een centrale, open vuurplaats, die ver van de brandgevoelige wanden van de woning gelegen was. Dergelijke vuurplaatsen zijn te associëren met gebouwen in hout of vakwerkbouw; de rook die vrijkwam bij dergelijke vuurplaatsen werd geëvacueerd door een centrale opening in het dak. Het onderzoek van de Stenen heeft aangetoond dat in sommige van de onderzochte onderste bouwlagen een wandhaard is vastgesteld, bijvoorbeeld in het Simon sRijkensteen (S124) in de Onderstraat. Hieruit kan afgeleid worden dat de vuurklokfragmenten die binnen S95 aangetroffen zijn, niet te associëren zijn met de stenen stadswoning zelf. Een associatie met eventuele bijgebouwen op het erf van het Steen daarentegen is wel mogelijk. De fragmenten kunnen ook afkomstig zijn van een naburige context en hier aangebracht als ophogingsmateriaal.

Tot het rood aardewerk behoren 1 randfragment en 1 bodemfragment van een grape. Het steengoed wordt vertegenwoordigd door 2 bodemfragmenten van kannen: het gaat in beide gevallen om bodems met uitgeknepen standring. Eén fragment is afkomstig uit Siegburg; het tweede fragment betreft mogelijk een kan uit Langerwehe. Deze context is te dateren in de 14de eeuw.

⁴⁴ V16.

⁴⁵ De opkomst van vuurklokken vanaf het midden van de 12de eeuw is o.a. het gevolg van het stijgende brandgevaar in de stad. Door de sterke bevolkingstoename in de 12de eeuw nam de druk op de beschikbare ruimte toe en ontstonden vele kleine woningen, elk met hun eigen vuurplaats.

Sondering haard S27

Tijdens de sondering ter hoogte van haard S27 konden 9 aardewerkfragmenten ingezameld worden uit het pakket dat haardvloer S28 afdekt⁴⁶. Het gaat om 3 fragmenten in grijs aardewerk, 1 in hoogversierd aardewerk, 4 in rood aardewerk en 1 in proto-steengoed.

Tabel 7. Ensemble V26

VONDSTN.	VLAKN.	SPOORN.	VULLINGN.	PUTN.	INHOUD.	AANTA.	GEWICH.	SOORT.	ARTEFACTTYF.	OPMERKING.	PERIODE.
26		27			1 AWG	2	34,00 MAI: 1, kan	GRS		1 randfragment, 1 wandfragment, manchetvormige rand	12e eeuw
26		27			1 AWG	1	34,00 MAI: 1, kom	GRS		1 randfragment, dekselgeul	mogelijk 13e eeuw
26		27			1 AWG	1	68,00 MAI: 1, kan	PROTOSTG		1 bodemfragment met roetaanslag	12e-13e eeuw
26		27			1 AWG	3	85,00 MAI: 2, grape	ROOD		1 randfragment, 1 randfragment met oor, 1 wandfragment	mogelijk 13e eeuw
26		27			1 AWG	1	29,00 MAI: 1, kookkan	ROOD		1 randfragment	mogelijk 13e eeuw
26		27			1 AWG	1	MAI: 1, 1,00 onbepaald	HOOGV		1 wandfragment, slib en groenkleurige glazuur	mogelijk 13e eeuw

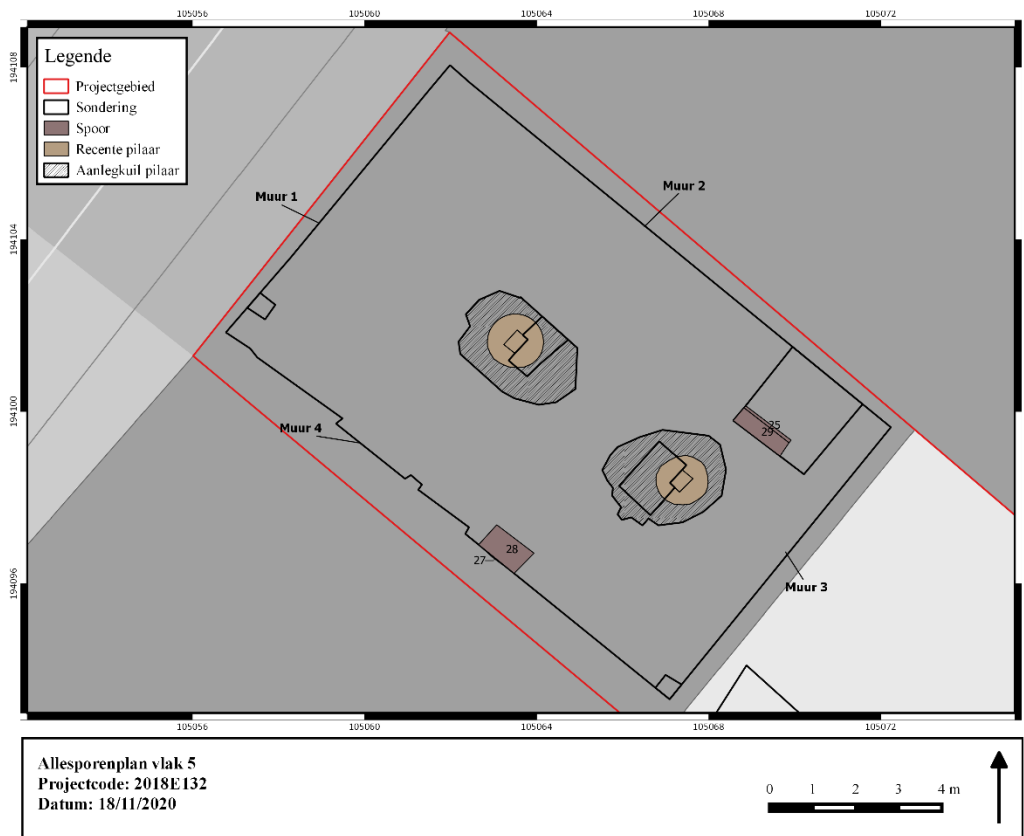
Tot de categorie van het grijs aardewerk behoort o.a. een manchetvormige rand van een kan en een randfragment met dekselgeul van een kom. De manchetvormige rand lijkt te dateren in de 12de eeuw; de kom is eerder in de 13de eeuw te dateren. Het hoogversierd aardewerk wordt vertegenwoordigd door 1 fragment: het gaat om een wandfragment, vermoedelijk van een kan. Dit fragment is eerder te dateren in de 13de eeuw.

Tot de categorie van het rood aardewerk behoren 1 rand van een kookkan en 2 rand- en 1 wandfragment van een grape. Verder behoort ook een bodemfragment van een kan in proto-steengoed tot dit ensemble. Het fragment, gekenmerkt door roetaanslag, is te dateren in de 12de-13de eeuw.

Het ensemble lijkt te dateren in de 13de eeuw. Deze datering is opmerkelijk omwille van een aantal redenen. Vooreerst dient erop gewezen te worden dat de vondsten die aan het licht kwamen tijdens de sondering van de liftkoker (cfr. 1.8.3.1.2.6), met uitzondering van 1 fragment uit N5, in de 14de en zelfs 14de/15de eeuw te dateren zijn. De pakketten waaruit deze scherven te dateren zijn, situeren zich stratigrafisch op een dieper niveau en zouden bijgevolg gelijktijdig of ouder moeten zijn dan het pakket dat de haardvloer afdekt. Dit is evenwel niet het geval. De vraag rijst dan ook of het 13de-eeuwse aardewerk als residueel te beschouwen is.

⁴⁶ V26.

1.8.3.1.2.6 Zone liftkoker

Figuur 79. Opgravingsplan WP1-vlak 5

A. Beschrijving algemeen

De geplande liftkoker situeert zich in de hoek tussen Muur 2 en Muur 3. De sondering had een lengte van 1,71m en een breedte van 1,61m. De put werd uitgegraven tot op een diepte van 1,08m t.o.v. de maximale uitgraafdiepte van de kelder.

Figuur 80. Overzichtsfoto verbrande leem (S29)

Figuur 81. Detail verbrande leem (S29)

Wat de sporen betreft, werd net op het onderste niveau een pakket/spoor met verbrande leem (S29) vastgesteld. T.g.v. het grondwater en de instabiliteit van de put kon dit spoor niet of nauwelijks onderzocht worden. De interpretatie van dit pakket is onduidelijk. Het is onduidelijk of deze pakketten nog te associëren zijn met de onderste bouwlaag van het Steen of eerder een aanwijzing zijn voor bebouwing voorafgaand aan S95⁴⁷. De datering van het aardewerk (cfr. verder) sluit laatstgenoemde hypothese niet uit. Spijtig genoeg kon de relatie met de funderingen van het Steen en/of met de aanlegdiepte van de natuurstenen muren niet geregistreerd worden.

⁴⁷ Indien deze pakketten effectief voorafgaan aan het Steen en een occupatiefase aangeeft, is het interessant om deze locatie te koppelen aan de vroegste stadsontwikkeling van Gent (Schriftelijke mededeling G. Vermeiren). Kan het eventueel gekoppeld worden aan de heropstart van de nederzetting na de 10de eeuw? Het is interessant om deze onderzoeksvraag mee te nemen bij verder onderzoek in dit stadsdeel.

B. Stratigrafie

Bij het uitgraven van de liftschacht werden verschillende sterk organische pakketten vastgesteld. T.g.v. de instabiliteit van de put kon het profiel (P5) enkel fotografisch geregistreerd worden en beschreven d.m.v. een schets. De beschrijving geldt vanaf het niveau van de max. uitgraafdiepte en is van toepassing op de westelijke zijde van de sondering:

- 0-20cm: L1: puinpakket
- 20-53cm: L2, puinpakket, maar heterogener van samenstelling
- 53-71cm: donkergrijze, zwart pakket, met zeer grote hoeveelheid mosselschelpen, visbot en dierlijk botmateriaal. Uit dit pakket werden 2 bulkstalen genomen (zie verder).
- 71-108cm: sterk vermengd pakket. De dikte van dit pakket varieert van 37cm (onderzochte dikte) tot 15cm. In dit pakket komt het pakket verbrande leem voor.

Figuur 82. Zone liftkoker, overzichtsfoto P5

Figuur 83. Zone liftkoker, zuidelijk profiel

In functie van eventueel natuurwetenschappelijk onderzoek werd een bulkmonster genomen uit het niveau -46cm t.o.v. de maximale uitgraafdiepte en 2 bulkmonsters (kraakzakken) uit het niveau -58cm t.o.v. de maximale uitgraafdiepte.

B. Vondsten

De vondsten die hieronder beschreven worden, situeren zich stratigrafisch onder V21, 23 en 24.

N1: V41, V50 en V52 (puinpakket net onder de max. uitgraafdiepte van de kelder)

- V41 bevat 1 rand- en 1 wandfragment in rood aardewerk. Het randfragment is een cross-fit met één van de randen uit V50 (zie verder). Deze vondst is m.a.w. afkomstig van hetzelfde individu. De datering van V50 is bijgevolg ook van toepassing op V41.
- V50 bevat 2 passende randfragmenten afkomstig van een steelkom. Beide fragmenten vertonen roetaanslag op de buitenzijde; de binnenzijde is nagenoeg volledig bedekt met glazuur. Deze vorm komt voor vanaf de 15de eeuw.
- V52: dit ensemble bevat 1 randfragment van een kom in grijs aardewerk en 2 wandfragmenten van een grape in rood aardewerk. Deze fragmenten zijn te dateren in de 15de/16de eeuw.

N2: V44 en V54 (net onder het puinpakket)

- V44 bevat 2 fragmenten in rood aardewerk, waaronder de aanzet van een oor, afkomstig van een vuurklok. De binnenzijde is zwaar beroet. Dit type van vuurklokken komt (doorgaans) niet meer voor in de 15de eeuw; dit fragment is dan ook eerder in de 14de eeuw te dateren.
- V54 bevat 1 randfragment van een kom, vervaardigd in rood aardewerk en spaarzaam geglazuurd aan de binnenzijde. Het fragment is te dateren in de 14de/15de eeuw.

N3: V40, V42, V46, V89 en V93 (ca. 43cm t.o.v. max. uitgraafdiepte kelder)

- V89, afkomstig uit bulkstaal S37, bevat in totaal 8 aardewerkfragmenten. Tot het grijs aardewerk behoren 2 wandfragmenten, waarvan de vorm niet bepaald kon worden, en een manchetvormige rand van een kan. Binnen het rood aardewerk (5 fragmenten) konden 2 vormen bepaald worden: een olielamp en een grape. De olielamp wordt gekenmerkt door een vlakke voet en een insnoering net boven de voet. De binnenzijde is geglazuurd; de buitenzijde is zwaar beroet. Dit fragment is te dateren in de 14de/15de eeuw.
 - V40 bevat 1 randfragment en 1 wandfragment van een kan in steengoed met een ijzerengobe, vermoedelijk afkomstig uit Langerwehe. Dit fragment is te dateren in de 14de eeuw.
 - V42 bevat 1 randfragment in rood aardewerk, afkomstig van een kan/kruik. Dit fragment is te dateren in de 14de eeuw. De buitenzijde is spaarzaam geglazuurd; ook op de binnenzijde komen sporen van glazuur voor.
 - V93, afkomstig uit bulkstaal V45, bevat in totaal 11 aardewerkfragmenten. Op 1 uitzondering na, behoren ze alle tot het rood aardewerk. Binnen deze groep konden 2 vormen onderscheiden worden: kom en kookkan. Wat de kookkannen betreft, zijn de fragmenten te associëren met 2 verschillende individuen. Op een bodemfragment van één van beide kookkannen, gekenmerkt door de aanwezigheid van standvinnen, bleek nog voedselresidu bewaard te zijn. Een tweede bodemfragment wordt gekenmerkt door beroeting. Dit ensemble is te dateren in de 14de/begin 15de eeuw.
 - V46 bevat 1 wandfragment van een grape in rood aardewerk. Het fragment vertoont roetsporen, zowel op de binnen- als buitenzijde. De buitenzijde is volledig geglazuurd; de binnenzijde vertoont sporen van glazuur. Daarnaast komt 1 rand van een kom in rood aardewerk voor. De rand wordt gekenmerkt door een dekselgeul en is inwendig vlakdekkend geglazuurd. Beide fragmenten zijn te dateren in de 14de eeuw.
-

N4: V47, V49, V51, V53 en V84 (ca. 60cm t.o.v. max. uitgraafdiepte kelder)

- V47 bevat 1 wandfragment van een kan in steengoed, te dateren in de 14de eeuw. Daarnaast komen 2 wandscherven in grijs aardewerk voor; de vorm kon niet onderscheiden worden.
- V49 bevat 1 rand van een teil met aanzet van een schenklip in grijs aardewerk, te dateren in de 14de eeuw.
- V51 bevat 2 wandfragmenten grijs aardewerk en 5 fragmenten rood aardewerk. Tot het rood aardewerk behoren: 2 randfragmenten, 1 hoekig oor en 2 wandfragmenten. Drie fragmenten binnen het rood aardewerk zijn passend. Ze zijn afkomstig van een grape en te dateren in de 14de eeuw.
- V53 bevat 1 randfragment van een kom. Het betreft een crossfit met V46 uit N3; deze rand is m.a.w. afkomstig van hetzelfde individu. Het fragment is net zoals V46 te dateren in de 14de eeuw.
- V84 bevat 2 wandfragmenten in steengoed en 4 wandfragmenten in steengoed. De steengoedfragmenten worden gekenmerkt door een ijzerengobe en zoutglazuur op binnen- en buitenzijde. Dit fragment is afkomstig van de productieplaats Langerwehe. Deze fragmenten zijn te dateren in de 14de eeuw.

N5: V39, V77 (onderste niveau van de sondering)

- V39 bevat 1 wandfragment roodbeschilderd aardewerk uit het Rijnland. Het aardewerk werd ingezameld net boven een pakket homogeen grijs zand. Dit pakket situeert zich op 115cm onder de max. uitgraafdiepte. Heel lokaal werd de sondering iets dieper aangelegd. Het fragment is te dateren in de 12de/vroeg 13de eeuw. Het gaat om het oudste fragment, aangetroffen binnen het projectgebied.
- V77 bevat 1 wandfragment in grijs aardewerk. Dit fragment is weinig diagnostisch.

GEKO-18 VNR 54

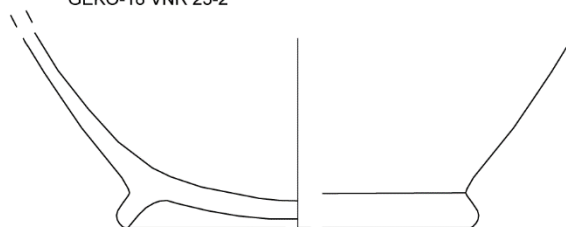
GEKO-18 V21-1

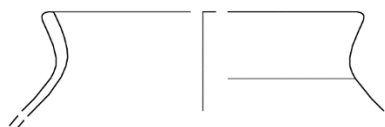
GEKO-18 VNR 26-1

GEKO-18 VNR 23-2

GEKO-18 VNR 26-2

GEKO-18 VNR 26-3

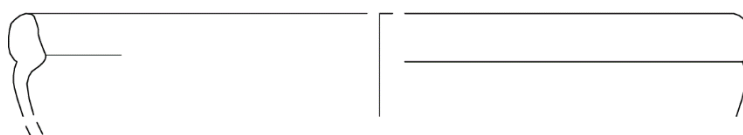
GEKO-18 VNR 40

GEKO-18 VNR 26-4

GEKO-18 VNR 41

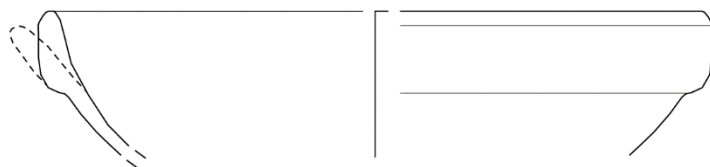
GEKO-18 VNR 42

GEKO-18 VNR 46

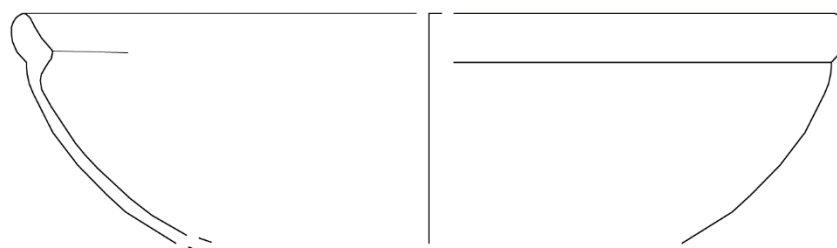
GEKO-18 VNR 49

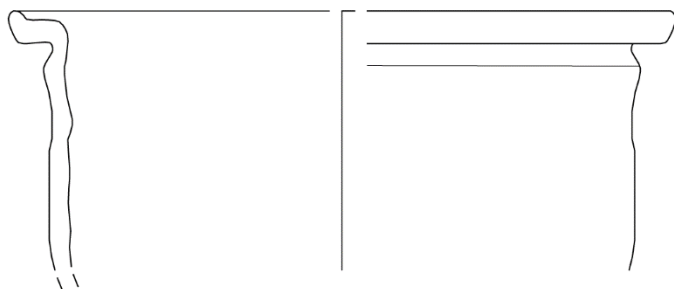
GEKO-18 VNR 51

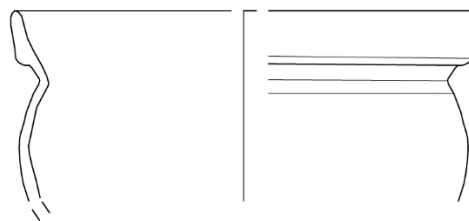
GEKO-18 VNR 50

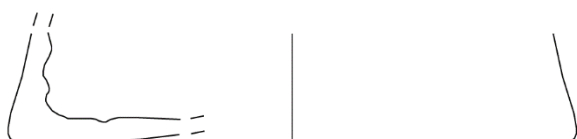
GESB-18 V24-1

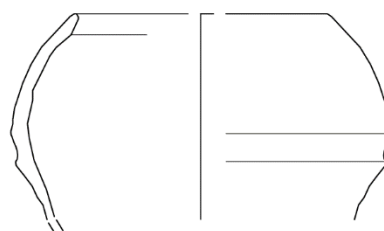
GEKO-18 VNR 24-3

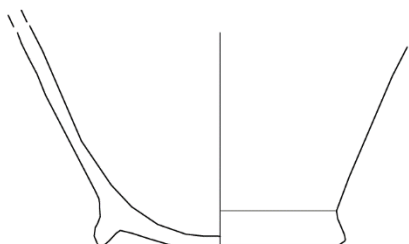
GEKO-18 V24-2

GEKO-18 V24-4

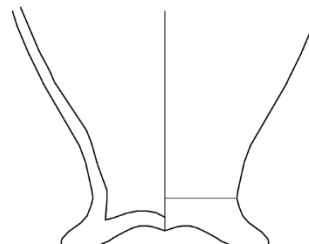
GEKO-18 VNR 24-5

GEKO-18 VNR 24-6

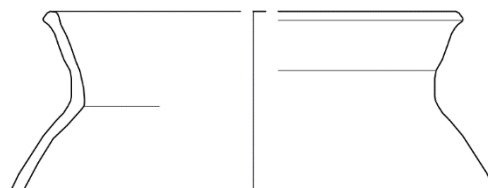
GEKO-18 VNR 24-7

GEKO-18 VNR 24-8

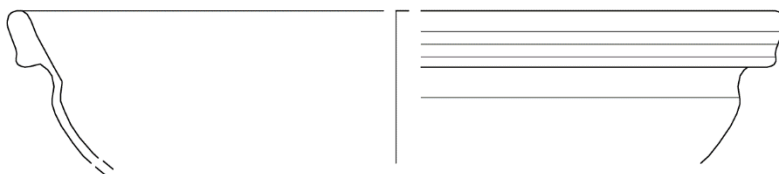
GEKO-18 VNR 51

GEKO-18 VNR 24-9

GEKO-18 VNR 52

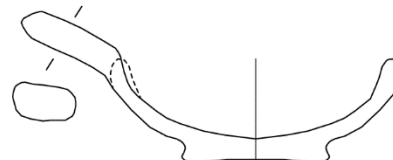
GEKO-18 VNR 89

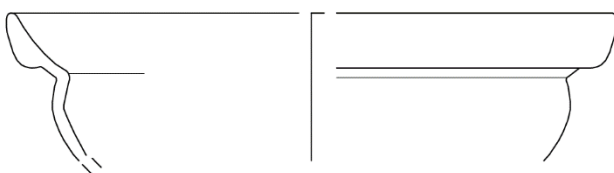
GEKO-18 VNR 53

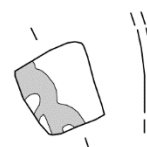
GEKO-18 VNR 89-2

GEKO-18 VNR 93

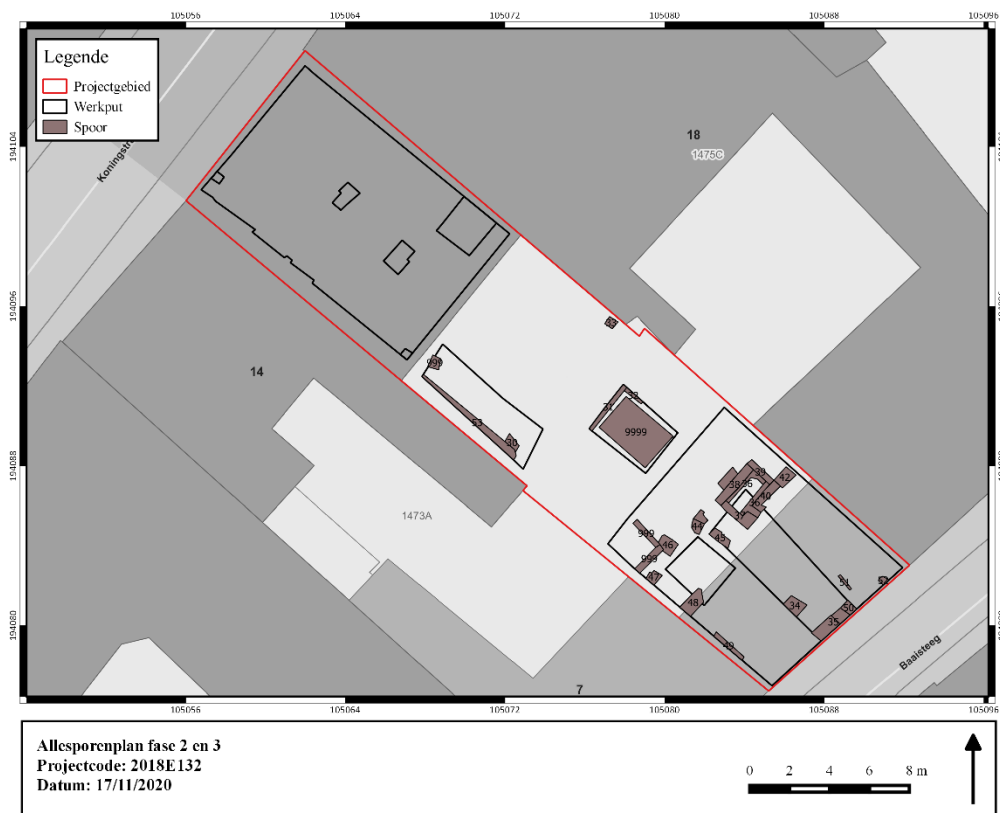

GEKO-18 VNR 39

Figuur 84. Selectie aardewerk, ingezameld bij het onderzoek van de zone liftkoker, schaal 1:3.

1.8.3.2 Tuin (WP1000 en WP1001)

Figuur 85. Sporen in WP 1000, 1001, 1002 en 1003

1.8.3.2.1 WP1001

1.8.3.2.1.1 NZ-muur: S53

Figuur 86. Lokalisering S53. Overzichtsfoto-niveau 1, richting de Koningstraat, met aanduiding van het plafond van de huidige kelder (WP1)

Figuur 87. Boogvormig relict in S53-niveau 1, met aanduiding van de geprofileerde natuursteen

Figuur 88. S53. Overzichtsfoto-niveau 2 (na verdieping)

Op het niveau van het gelijkvloers kon ter hoogte van de westelijke zijgevel natuurstenen metselwerk (S53) onderzocht worden. De overgang met de bepleistering situeert zich op 11,2m TAW. Het metselwerk kon onderzocht worden over een afstand van 6,68m; de noordgrens van de geregistreerde muur situeert zich op ca. 14,15m van de (huidige) rooilijn van de Koningstraat. Muur S53 situeert zich m.a.w. net ten zuiden van WP1. Stratigrafisch is deze muur te koppelen aan Muur 4, geregistreerd in WP1. De onderkant van registratieniveau 1 situeert zich op ca. 9,98m TAW; de bovenkant van de betonplaat van de huidige kelder situeert zich op 10,14m TAW.

S53 was opgebouwd uit vrij vlak gekapte blokken Doornikse kalksteen, zowel breuksteen⁴⁸ als grotere blokken⁴⁹. Het metselwerk is verzorgd; de horizontale voeglijnen werden ook hier duidelijk gerespecteerd. Het metselwerk vertoont m.a.w. dezelfde kenmerken, zoals beschreven voor Muur 4. Lokaal konden verbrande Doornikse kalkstenen vastgesteld worden; de kalkmortel tussen de stenen is evenwel niet verbrand. Men kan zich dan ook de vraag stellen of het om recuperatiemateriaal kan gaan.

De aard van het bindmiddel kon nog nauwelijks bepaald worden, omdat de voegen nagenoeg overal gecementeerd waren. Enkel lokaal kon vrij harde witbeige kalkmortel met duidelijke kalkfragmentjes vastgesteld worden.

Het metselwerk vertoont aan oostelijke zijde een versnijding met een breedte van 10 tot 13cm. Deze versnijding situeert zich op 10,20m TAW. De onderzochte hoogte van het metselwerk boven de versnijding bedraagt ca. 80cm; de hoogte van het metselwerk onder de versnijding ca. 1m. Op de versnijding komt een dunne pleisterlaag voor. Het is duidelijk dat het om verschillende opeenvolgende afwerkingslagen gaat; de recentste laag wordt gekenmerkt door een blauwgrijze kleur.

Figuur 89. Overzichtsfoto S53-S30, met aanduiding van de aanzet van de boog

Centraal in het metselwerk van S53 komt een boogvormig relict voor. Het relict wijst op de aanwezigheid van een uitgebroken boog. De onderste aanzet van de boog werd geregistreerd op 9,13 - 9,17m TAW; de top correspondeert min of meer met de grens van het pleisterwerk (11,18m TAW). De breedte van de boog bedraagt op het niveau van 9,17m TAW 3,6m. Hoe deze boog precies te interpreteren is, kan in deze fase van het onderzoek niet bepaald worden.

⁴⁸ 47x7cm; 10x9cm; 50,5x7,5cm, 20x3cm, 23x3cm.

⁴⁹ 28x10cm; 30x14cm; 40,5x12cm; 34x10cm; 39x19,5cm.

Het metselwerk van Figuur 89-1 bestaat uit blokken witsteen, waarvan een groot aantal getailleerd. Er kon zowel een grove als een fijnere taillering vastgesteld worden. De afmetingen van de blokken witsteen variëren sterk⁵⁰. De aanwezigheid van 1 geprofileerde natuursteen illustreert dat duidelijk dat hier gebruik gemaakt is van recuperatiemateriaal (Figuur 87).

Het metselwerk van Figuur 89-2 wordt gekenmerkt door een combinatie van Doornikse kalksteen en baksteen. De geregistreerde hoogte van dit metselwerk bedraagt 108,5cm. Op dit niveau konden verschillende pleisterlagen aan oostelijke zijde van het metselwerk vastgesteld worden. Op dit niveau kon tevens bepaald worden dat de breedte van het uitbraakspoor varieerde van 35cm (zuidzijde) tot 42 en 26cm (noordzijde).

De versnijding die het muurwerk aan weerszijden van de boog kenmerkt, komt ook ter hoogte van de boog voor. Boven de versnijding komen ter hoogte van de boog lokaal 2 lagen Doornikse kalksteen voor.

1.8.3.2.1.2 OW muur: S30-S53

Aan zuidelijke zijde van S53 kon op 9,23m TAW de aanzet van een OW georiënteerde muur geregistreerd worden: S30. Het verband met S53 kon slechts zeer beperkt vastgesteld worden: enkele fragmenten van S30 waren in verband gebouwd met S53, wat een gelijktijdigheid suggereert. Op de max. uitgraafdiepte kon S30 over een afstand van 45cm geregistreerd worden. De breedte bedroeg op dit niveau 75cm.

Aan de overzijde van het perceel werd een gelijkaardige aanzet (S33) geregistreerd. De bovenkant situeert zich eveneens op 9,23m TAW. De max. geregistreerde breedte bedraagt hier (slechts) 51cm. Het is vrij aannemelijk dat beide muren in verband te brengen zijn met de zuidelijke begrenzing van S95? In dit geval zou S95 een lengte hebben van ca. 19,76m.

⁵⁰ 10x9cm, 16x9cm, 15x10,5cm, 22x9cm, 13x6,5cm

Figuur 90. S53. Detailfoto, met aanduiding van de aanzet van de OW georiënteerde muur en de aanzet van de boog

Figuur 91. S33. Aanzet zijmuur ter hoogte van de oostelijke zijgevel

1.8.3.2.2 WP1000

WP 1000 betreft een sondering in functie van de aanleg van een citerne. Binnen de contouren van deze werkput kwamen tot op een vrij grote diepte sporen uit recente periodes voor. Op een diepte van 1,2m t.o.v. het niveau van de tuin werd een verstoring in beton vastgesteld. T.g.v. een technisch defect zijn geen foto's van de sporen en de stratigrafie tot op max. uitgraafdiepte.

1.8.3.2.2.1 Sporen en structuren

Ter hoogte van het noordprofiel werd op 8,37m TAW een bakstenen muur aangesneden: S31. Deze OW verlopende muur was opgebouwd uit baksteen (9,5x5,5cm). Een metselverband kon niet vastgesteld worden. Omwille van veiligheidsredenen was het niet mogelijk om de diepte van de structuur te bepalen.

Een tweede muur werd op 7,58m TAW vastgesteld ter hoogte van het oostprofiel: S32. Het gaat om een NZ verlopende muur in Doornikse kalksteen. Deze muur kon slechts zeer beperkt onderzocht worden t.g.v. de grote instabiliteit van de werkput. Met het oog op eventueel verder natuurwetenschappelijk onderzoek werd een kalkmonster genomen, ter vergelijking van de stalen die genomen zijn uit Muur 1 t.e.m. 4. De onderzochte afstand bedroeg 1,059m; de breedte kon niet bepaald worden.

1.8.3.2.2.2 Stratigrafie

Figuur 92. Situatie na plaatsing van de citerne

De bodemopbouw (P100) bestond uit een sequentie van sterk heterogene pakketten. Het bovenste pakket werd gekenmerkt door puin (46cm, Figuur 92-1). Daaronder kwam een donkerbruin, sterk humeus voor (48cm, Figuur 92-2). Dit pakket is duidelijk in verband te brengen met het ophogen van de tuin. Daaronder kwam een heterogeen zandig pakket voor, met vrij veel baksteen (50cm). Het onderste geregistreerde pakket tenslotte bestond uit puin. De onderkant van het geregistreerde pakket situeerde zich op 3,65m t.o.v. de bovenkant van het profiel.

1.8.3.3 Baaisteeg (WP 1003)

Figuur 93. Sporen in WP 1000, 1001, 1002 en 1003

Fase 1

In overleg met alle betrokken partijen werd beslist om in eerste instantie een evaluatiesleuf te maken om de aard en de diepte van de ophoging aan de kant van de Baaisteeg te bepalen. Deze informatie was noodzakelijk om de stabiliteit van het achterperceel en -hiermee samenhangend- de aard van de fundering van de geplande nieuwbouw en het archeologisch vervolgtraject te bepalen (funderingspalen vs. vloerplaat). Rekening houdende met de aanpalende gebouwen werd deze sleuf centraal in deze zone aangelegd.

Tijdens deze sondering kon vastgesteld worden dat zich langs de Baaisteeg minstens 1 bakstenen muur situeerde, die op basis van de opbouw tot de middeleeuwse periode leek te behoren. Deze muur kreeg tijdens fase 2 S50.

Fase 2

WP 1003 werd machinaal afgegraven tot op ca. 8,07m TAW. Enkel ter hoogte van de geplande citerne werd de bodem tijdens fase 2 tot op een dieper niveau verstoord.

1.8.3.3.1 Bouwsporen in de westelijke zijgevel

Figuur 94. Lokalisering S49 in de westelijke zijgevel ter hoogte van de Baaisteeg

Figuur 95. Lokalisering S49 in de westelijke zijgevel ter hoogte van de Baaisteeg-detail

In WP1003 werd in de westelijke zijgevel de top van een boog in baksteen (S49) aangesneden. De onderzochte breedte ter hoogte van het max. onderzochte niveau bedroeg 1,8m (buitenwerks). De top van de bakstenen boog situeert zich op 8,32m TAW. De boog was opgetrokken met bakstenen met een dikte van 6cm. Wellicht gaat het hier om een spaarboog. Er zijn geen aanwijzingen dat de boog aangelegd werd als overspanning boven onderliggende structuren.

1.8.3.3.2 Sporen en structuren

In WP 1003 werden heel wat structuren van (sub)recente oorsprong aangetroffen. Er kan verwezen worden naar Figuur 99. Het gaat o.a. om een beerput in de noordwestelijke hoek (beerput 1) en een vermoedelijke beerput centraal in deze werkput (beerput 2). De bovenkant van de muren die tot beerput 1 behoren, situeert zich op 8,12m TAW. Deze muren kregen geen spoornummer; ze werden ingemeten onder de code 999 (recente verstoring). Deze beerput werd machinaal uitgehaald tot op het niveau van de vloer. Beerput 2 behoort tot een oudere fase; deze muren kregen wel een spoornummer: S37 t.e.m. S39. De bovenkant van de zijmuren van de beerput situeert zich op ca. 8,13m TAW. Deze muren zijn opgetrokken met bakstenen van het formaat 20x5,5cm. De bakstenen zijn vervat in een vrij harde witte kalkmortel. Het bovenste bewaarde niveau van het gewelf S36 situeert zich op 8,33m TAW. De aanwezigheid van een vloer kon in dit geval niet bepaald worden.

Slechts enkele structuren langs de Baaisteeg lijken tot een oudere fase te behoren. Het gaat om een OW verlopende muur (S50) met een onderzochte breedte van 50cm langs de Baaisteeg, opgetrokken uit baksteen. De bovenkant situeert zich op ca. 8,10m TAW, op ca. 46cm t.o.v. het huidig straatniveau.

In het verlengde situeert zich metselwerk (S52) met vrij veel Doornikse kalksteen, in associatie met baksteen. De onderzochte breedte bedraagt eveneens 50cm. De bovenkant situeert zich op 35cm t.o.v. het straatniveau. De onderzochte lengte bedraagt 130cm. De oostelijke zijde wordt verstoord door een moderne verstoring. Het is niet duidelijk in hoeverre deze muur aansluit op S51. Wellicht is de kans vrij klein, gezien S51 opgebouwd is uit recuperatiemateriaal.

Figuur 96. Beerput 1

Figuur 97. (Vermoedelijke) beerput 2

Figuur 98. Lokalisering S50 en S52 langs de Baaisteeg

1.8.3.3.3 Stratigrafie

Figuur 99. Overzichtsfoto van P104, met aanduiding van de scherpe grens in dit profiel

Figuur 100. Overzichtsfoto van P105

Figuur 101. Detailfoto van P105

P104, aangelegd op de scheiding tussen de tuinzone en WP 1003, geldt als referentie voor zowel de tuinzone als de zone langs de Baaisteeg. Op Figuur 99 is een heel scherpe grens waarneembaar op 105 (W) tot 120 cm (O) t.o.v. het maaiveld van de tuinzone. Het pakket boven deze grens bestaat uit vrij homogeen, vrij humeus donkerbruin zand. Het gaat om een ophogingspakket, in functie van een gebruik als tuin. De meeste bewoningssporen situeren zich op ca. 60cm onder de scherpe grens in P104. Op dit niveau komt beton voor, wat impliceert dat in recente perioden een ophoging van meer dan 1,6m gerealiseerd is in deze zone. In P104 werden geen archeologisch relevante pakketten vastgesteld.

In een beperkte sondering aan westzijde van WP1003 konden wel archeologische pakketten gedocumenteerd worden. In deze sondering (P105) werden opeenvolgende ophogingspakketten vastgesteld, o.a. 1 pakket (max. dikte 16cm) met verbrande leem. Uit geen enkele van de horizontale lagen kon vondstmateriaal gerecupereerd worden. De sequentie pakketten wordt aan noordelijke zijde oversneden door een puinkuil. Uit dit pakket konden 2 fragmenten van faïence-tegels met blauwe beschildering en zgn. spinnekopjes op de hoeken gerecupereerd worden⁵¹. Deze zijn te dateren in de 17de eeuw.

⁵¹ V79.

1.9 Assessment van de vondsten

In totaal werden 93 vondstnummers uitgeschreven, waarbij het in 32 gevallen gaat om stalen voor natuurwetenschappelijk onderzoek⁵².

Tabel 8. Overzicht en aantallen van de verschillende vondstcategorieën.

Code	Categorie	Aantal
AW	Aardewerk	35
BOUWMAT	Keramisch bouw materiaal	3
MXX	Metaal	4
ODB	Onverbrand dierlijk bot	16
SXX	Steen	2
MMOR	Monster mortel	20
MA	Monster algemeen	8
MREF	Monster referentie	4

1.9.1 Vondsten excl. stalen

1.9.1.1.1 Aardewerk

Het aardewerk is handmatig ingezameld, hetzij tijdens de aanleg van het vlak hetzij tijdens de afwerking van de sporen. De opgraving leverde in totaal 158 aardewerkfragmenten (9727 gr) op.

Alle aardewerkfragmenten werden op tafels uitgelegd. De beschrijving gebeurde op detailniveau, per stratigrafische context. Per vondstnummer werd een eerste indeling gemaakt op basis van het soort aardewerk (grijs, rood, steengoed, hoogversierd aardewerk etc.). Vervolgens werd per aardewerksoort het totaal aantal scherven geteld alsook het aantal rand-, wand- of bodemfragmenten. Daarnaast werd ook telkens het minimum aantal individuen (=MAI) bepaald en indien mogelijk toegewezen aan een bepaald vormtype (kogelpot, pan, kom...). Tenslotte werden belangrijke kenmerken genoteerd (aanwezigheid van versiering, roetaanslag...) en werd een datering toegevoegd. Van diagnostische stukken werd een tekening gemaakt.

In totaal konden 8 aardewerkgroepen onderscheiden worden.

Tabel 9. Overzicht van het aangetroffen aardewerk (aardewerkgroep)

Aardewerksoort	Aantal	Percentage
Grijs	20	12,70%
Hoogversierd	1	0,60%
Protosteengoed	1	0,60%
Rood	95	60,10%
Roodbeschilderd	1	0,60%
Steengoed	35	22,20%
Witbakkend	3	1,90%
Doorniks aardewerk	2	1,30%

Voor de volledige vondstenlijst –aardewerk kan verwezen worden naar 1.13.

⁵² V60 werd afgestoten wegens gecontamineerd. Omwille van die reden komt het aantal vondsten in tabel 8 op 92 i.p.v. 93.

1.9.1.1.2 Dierlijk botmateriaal en schelpen

In totaal werden 108 fragmenten dierlijk botmateriaal ingezameld (3033 gr). Het gaat om dierlijk botmateriaal, handverzameld tijdens de opgraving. Dit ensemble is bruikbaar voor de studie van grote en middelgrote diersoorten. Uit verschillende stratigrafische pakketten werden stalen genomen, die nat werden gezeefd op 0,5mm. Deze inzameltechniek resulteert in een uitbreiding van het soortenspectrum, vooral de vissen. Voor de volledige vondstenlijst –dierlijk botmateriaal kan verwezen worden naar 1.14.

Naast dierlijk botmateriaal werden tevens 2 schelpen ingezameld (28 gr). Voor de vondstenlijst-schelpen kan verwezen worden naar 1.14.

1.9.1.1.3 Keramisch materiaal

In totaal werden 19 fragmenten bouwmetaal ingezameld (1032 gr). De determinatie werd uitgevoerd op soort en vorm. Indien mogelijk werd een datering gekoppeld aan de vondst. Voor de volledige vondstenlijst –keramisch materiaal kan verwezen worden naar 1.15.

1.9.1.1.4 Metaal

In totaal werden 2 metaalvondsten ingezameld (2 gr). Het gaat om metaalvondsten, handverzameld tijdens de opgraving. De meeste vondsten zijn sterk gecorrodeerd. Er zijn geen vondsten die in aanmerking komen voor conservatie. Voor de volledige vondstenlijst –metaal kan verwezen worden naar 1.16.

1.9.1.1.5 Steen

In totaal werden 2 steenfragmenten ingezameld (80 gr). Voor de volledige vondstenlijst –steen kan verwezen worden naar 1.17.

1.9.2 Stalen

Tijdens de opgraving werden in totaal 32 stalen genomen in functie van eventueel verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Het betreft zowel bulkstalen (8), mortelstalen (20) en referentiemonsters (4). Voor de volledige vondstenlijst –stalen kan verwezen worden naar 1.18.

1.9.3 Conservatie-assessment

Er zijn geen vondsten die in aanmerking komen voor conservatie.

1.10 Assessment onderzocht gebied

1.10.1 Landschappelijke ligging

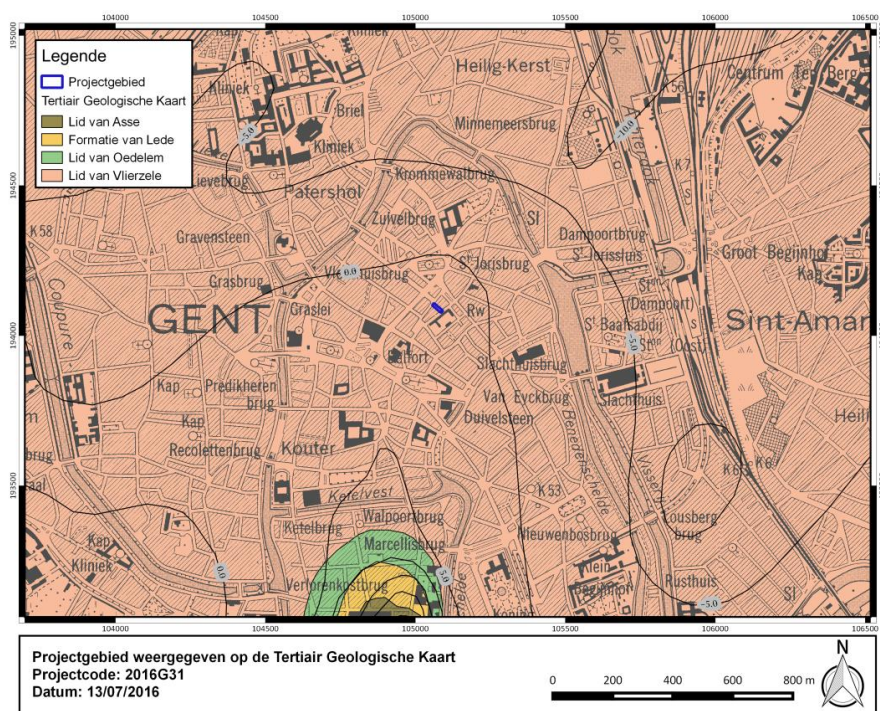
1.10.1.1 Geologie

1.10.1.1.1 Tertiair

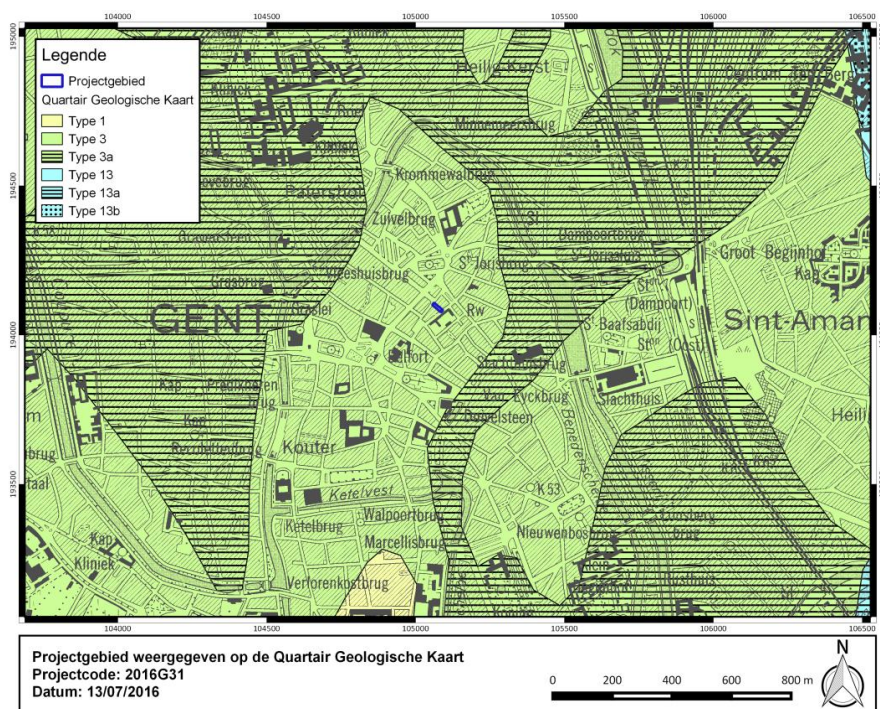
De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiïge siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

Het projectgebied bevindt zich volledig in het Lid van Vlierzele. Het is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiïg zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercallaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.⁵³

⁵³ JACOBS, ET AL., 1996.

Figuur 102. Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van resultaten Bureauonderzoek).

Figuur 103. Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van resultaten Bureauonderzoek).

1.10.1.1.2 Quartair

Wanneer gekeken wordt naar de Quartair Geologische Kaart (Figuur 103), dan ligt het projectgebied in het **Type 3**. Dit Quartairprofieltype bestaat uit een fluviatiele afzetting van het Weichseliaan als basislaag. Daarboven komt eolische afzetting voor (zand tot silt) van het Weichseliaan tot mogelijks Vroeg-Holoceen met eventueel hellingsafzettingen. Deze eolische afzetting kan in sommige gevallen afwezig zijn.

Wanneer gekeken wordt naar de Samengestelde Quartair Geologische Kaart (Figuur 104), dan bevindt het projectgebied zich in type **F**. Dit werd gekarteerd als Weichseliaan fluvio-periglaciaal zandig facies. Dit bestaat uit een zandig lithosoom dat op veel plaatsen gescheiden is door een minder belangrijk fluvioperiglaciaal leemig facies.

Het onderste zandige complex bestaat overwegend uit middelmatig fijn tot middelmatig grof zand dat zwak glauconiethoudend is. Naar onder toe wordt het nog grover en bevat talrijke grindelementen en schelpresten.

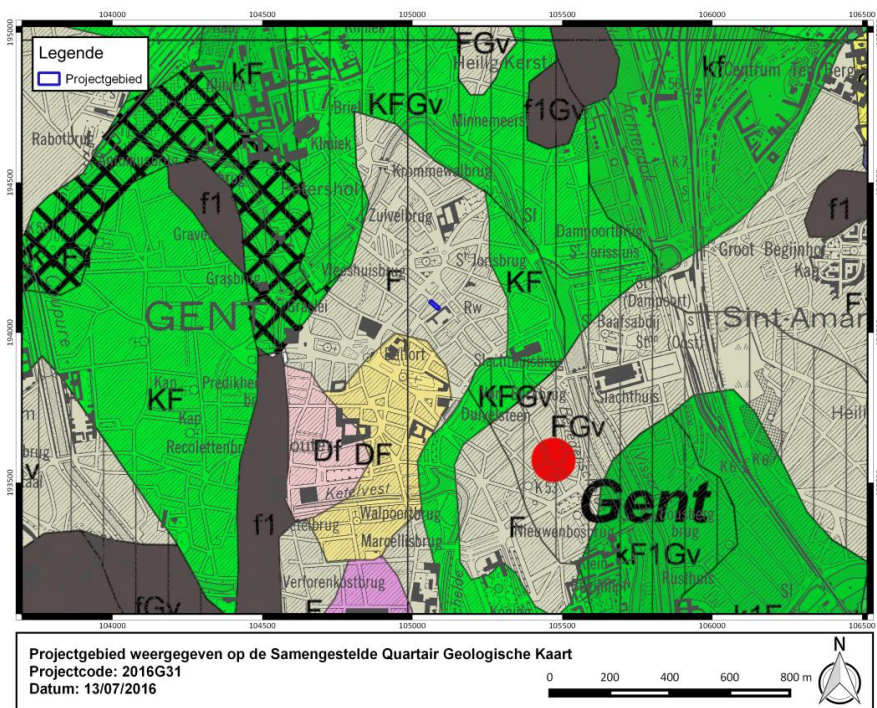
Het bovenste zandige complex bestaat uit middelmatig fijn zand met laminae of lenzen van middelmatig zand. Het is opgebouwd uit een juxtapositie en superpositie van ondiepe kruisgelaagde geulvormige structuren met diagonale of tangentiële prograderende interne laminaire gelaagdheid. Aan de basis komt een dunne grindvloer voor. Deze eenheid vertoont cryoturbaties en vorstwiggen. Doorheen de onderste eenheid komen talrijke grindelementen voor bestaande uit silexen, kwartskorrels, zandsteenstukken, kleikeien, leembroekstukken en venige houtstukken. Ook kunnen verspreid schelpjes en schelpgruis aangetroffen worden.

In de bovenste eenheid komt een continue grindvloer voor en talrijke kruisgelaagde geulstructuren. Enkele kleikeitjes komen voor aan de basis van de geulstructuren en zijn afkomstig van herwerkte leperiaan klei.

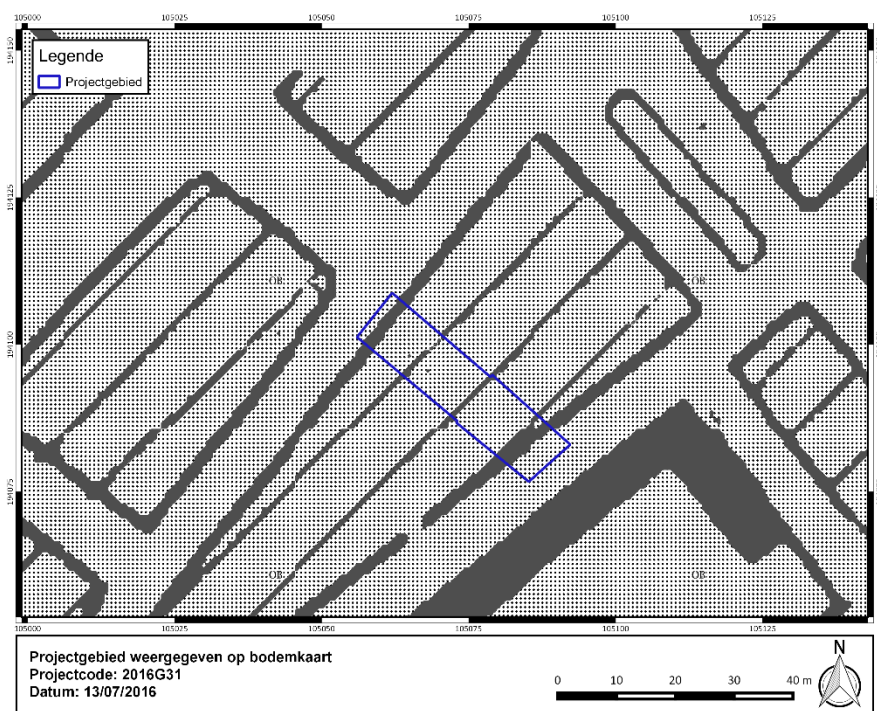
Dit facies is hoofdzakelijk gevormd door verwilderde rivieren onder periglaciale omstandigheden gedurende de laatste ijstijd. Afzettingsmechanismen wisselden tussen accumulatie van sedimenten en met tijdelijke en plaatselijke erosiefasen wat resulteerde in een residuele dalopvulling. Ook komen congelifluctiepakketen voor uit niveofluviale of eolische afzettingen.

De grindlagen, die zich voornamelijk aan de basis bevinden, zijn als puinkegelsedimenten geïnterpreteerd en afgezet door verwilderde rivieren die uitmondden in de Vlaamse Vallei na insnijding in de interglaciale sedimenten geïnduceerd door de gedaalde zeespiegel. De zandige lithosomen bevatten een erosieve basis dat dikwijls is onderlijnd door een restgrindlaagje wat wijst op herhaalde fasen van insnijding in oudere sedimenten gedurende de residuele aggradatie.⁵⁴

⁵⁴ HAECON 2000.

Figuur 104. Projectgebied weergegeven op de Samengestelde Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van resultaten Bureauonderzoek).

Figuur 105. Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van resultaten Bureauonderzoek).

1.10.1.2 Bodem

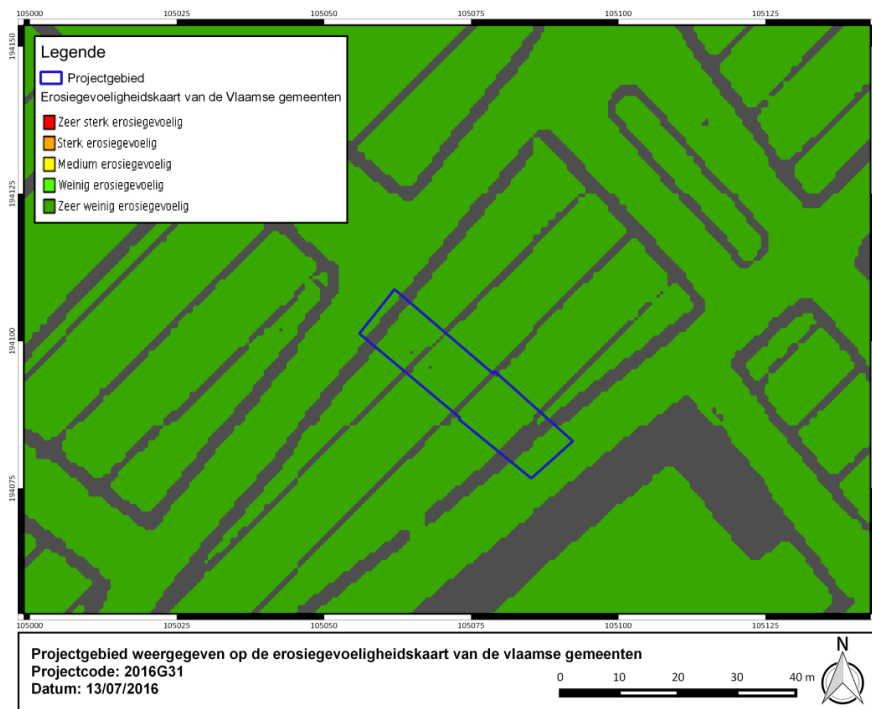
1.10.1.2.1 Bodemtypes

Aangezien het projectgebied zich in het centrum van Gent bevindt, geeft de bodemkaart enkel maar het bodemtype **OB** weer. Dit is kunstmatige grond waarop bebouwing aanwezig is. De natuurlijke bodem is daardoor niet meer te determineren wegens de antropogene aantasting van de natuurlijke bodem.

1.10.1.2.2 Bodemerosie

Gezien de volledige oppervlakte van het projectgebied en rondom het projectgebied verstedelijkt gebied is, is de potentiële erosie verwaarloosbaar.

Rekening houdend met de topografie zal er voornamelijk depositie (colluvium) aanwezig zijn van materiaal, afgespoeld van de Blandijnberg wanneer er nog geen verstedelijking was.

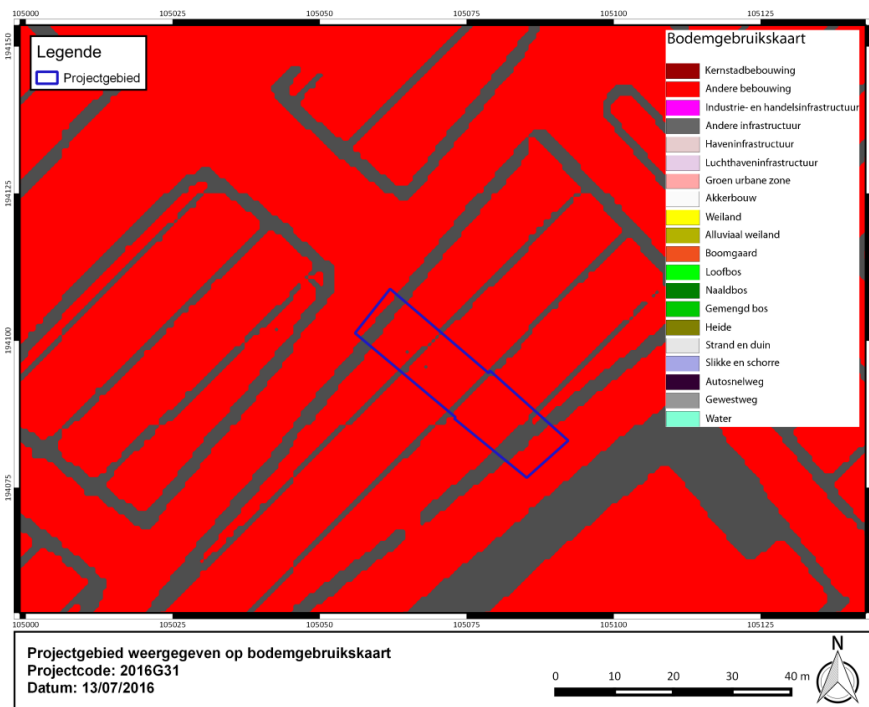

Figuur 106. Projectgebied weergegeven op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten (bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van resultaten Bureauonderzoek).

1.10.1.2.3 Huidig gebruik en verstoringen

Het projectgebied bevindt zich in het centrum van Gent. Dit betekent dat bijna alles in en rondom het projectgebied verhard is of bebouwd is. Dit is ook gekarteerd als “andere bebouwing” op de bodemgebruikskaat.

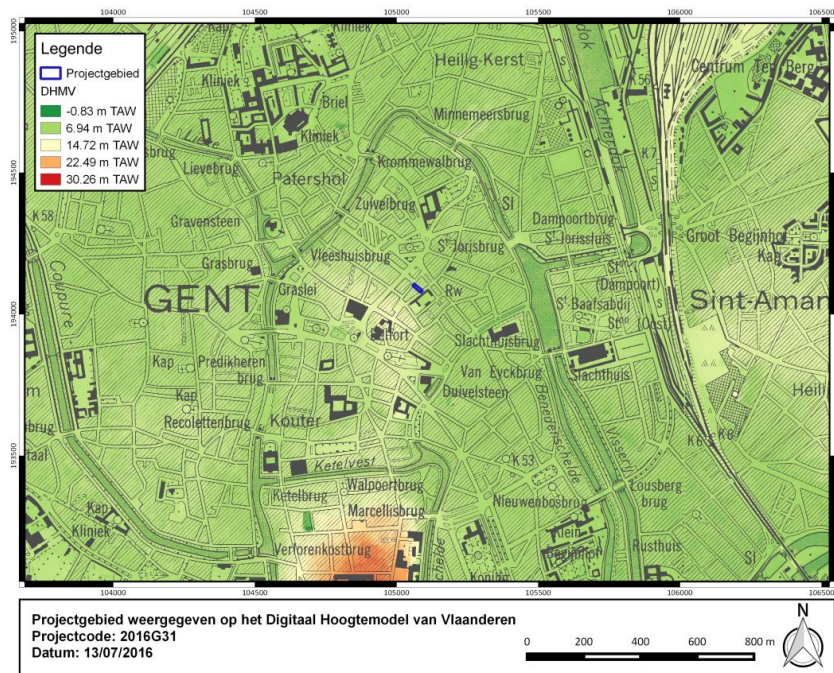
Enkel een centraal gazon is aanwezig in het projectgebied, maar er zijn geen aanwijzingen die aantonen dat de grond daar niet verstoord geweest is. Gezien de stadscontext mag er vanuit gegaan worden dat het volledige projectgebied verstoord zal zijn. Onder het hoofgebouw (aan de noordwestzijde van het projectgebied) is er een onderkeldering aanwezig, waardoor de natuurlijk aanwezige bodem volledig vernield is.

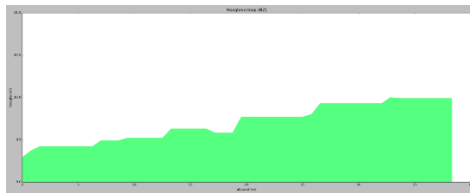
Figuur 107. Projectgebied weergegeven op de bodemgebruikskaat (bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van resultaten Bureauonderzoek).

1.10.1.3 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV)

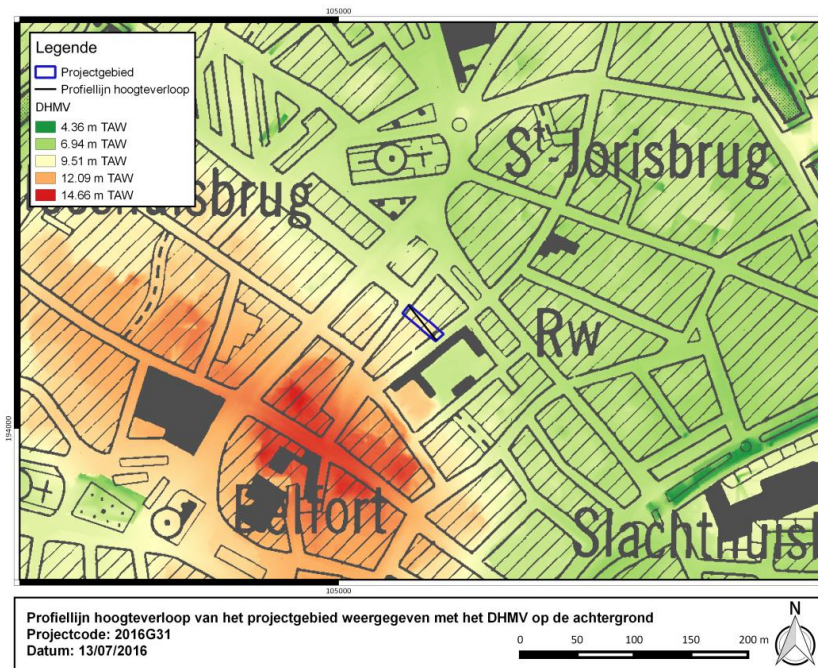
De gemiddelde hoogte van het projectgebied ligt op ca. 9,5m TAW. Het reliëf rondom het projectgebied is, behalve in het zuiden, vlak. Kijkende naar het Quartair, dat door verwilderde rivieren is afgezet, dan bevindt het projectgebied zich eerder in een alluviale vallei. Naar het zuiden toe, is er een sterke stijging in de hoogtes waarbij de 30m TAW wordt overschreden. Dit is de Blandijnberg die tot uiting komt in het anders vlakke reliëf. Nabij het projectgebied lijkt het erop dat er een noordelijke uitloper van de Blandijnberg aanwezig is.

Figuur 108. Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van resultaten Bureauonderzoek).

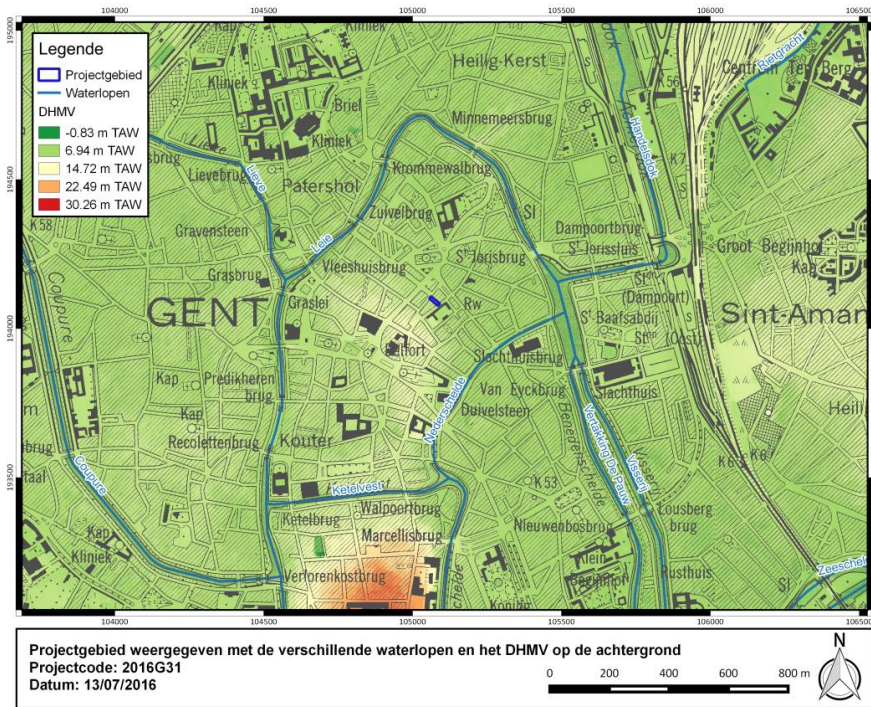
Figuur 109. Hoogteverloop van het projectgebied (noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van resultaten Bureauonderzoek).

Figuur 110. Profiellijn van het hoogteverloop weergegeven in het projectgebied met het DHMV op de achtergrond (bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van resultaten Bureauonderzoek).

1.10.1.4 Hydrografie

Het projectgebied ligt in het bekken van de Gentse Kanalen met als deelbekken Gentse binnenwateren. Het bekken van de Gentse Kanalen omvat een oppervlakte van 916,99 km² en bestaat uit een samensmelting van gekanaliseerde rivieren. Het projectgebied wordt omringd door de Leie, de Nederschelde en de Ketelvest.

Figuur 111. Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen en het DHMV op de achtergrond (bron: Geopunt, overgenomen uit het Verslag van resultaten Bureauonderzoek).

1.10.2 Historische beschrijving

Cfr. 1.3.

1.10.3 Onderzocht gebied in zijn archeologisch kader

Cfr. 1.4.

1.10.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

1.10.4.1 Aanwijzingen van occupatiesporen voorafgaand aan Steen S95?

Het pakket/spoor met verbrande leem, dat in de zone liftkoker ter hoogte van de max. uitgraafdiepte werd vastgesteld, is mogelijk te koppelen aan bewoningssporen, voorafgaandelijk aan de constructie van het Steen. De datering van het aardewerk sluit deze hypothese niet uit. In dit geval zouden de sporen mogelijk te koppelen kunnen zijn aan de heropstart van de nederzetting na de 10de eeuw⁵⁵.

1.10.4.2 Steen S95

Figuur 112. Situering en grondplan van de Stenen, behandeld in LALEMAN & RAVESCHOT 1991, met aanduiding van S94, S95 en S96 (LALEMAN & RAVESCHOT 1991, PLAN IV).

De inventaris van de Dienst Stadsarcheologie Gent vermeldt enkel dat in 1965 bij de afbraak van een constructie sporen van een groot “romaans” gebouw aan het licht kwamen, waarvan een ruim deel in de achtergevel, de twee zijgevels en de kelder bewaard gebleven waren. De inventaris vermeldt dat eventuele foto’s of opmetingen niet teruggevonden zijn. De gegevens met betrekking tot S95 zijn m.a.w. vaag en onvolledig, wat zich vertaalt in een hypothetische reconstructie van het grondplan van het Steen in de publicatie *Inleiding tot de studie van de woonhuizen in Gent. Periode 1100-1300. De kelders*⁵⁶. Doel van het huidige onderzoek is de beschikbare informatie aan te vullen op basis van de terreinwaarnemingen.

⁵⁵ Schriftelijke mededeling G. Vermeiren.

⁵⁶ LALEMAN & RAVESCHOT 1991.

1.10.4.2.1 Metselwerktechniek

In Muur 1, 2 en 4 komen zowel onregelmatig gehouwen breuksteen als vlak gehouwen stenen van groter formaat (32x11cm, 40x12cm, 35,5x13,5cm, 37x13,5cm) voor. Vooral de grotere formaten overheersen. Bij de constructie van alle muren is er duidelijk naar gestreefd om zoveel mogelijk de horizontale voeglijnen te eerbiedigen. Ter hoogte van de hoeken lijken geen vlak gehouwen of gekantrechte stenen voor te komen.

Op basis van de metselwerktechniek kan gesteld worden dat het duidelijk niet gaat om een constructie die vooral met breuksteen in min of meer horizontale lagen en met beperkt gebruik van grote behouwen blokken is opgetrokken. Het betreft een typisch Steen uit de tweede helft van de 12de en de 13de eeuw, zoals er de voorbije decennia verschillende onderzocht zijn in het centrum van Gent.

1.10.4.2.2 Stratigrafie

Er zijn voldoende aanwijzingen om aan te nemen dat de onderste bouwlaag van S95 oorspronkelijk een half-ondergrondse ruimte was⁵⁷. Wellicht was S95 minstens vanaf de huidige Koningstraat toegankelijk, mogelijk zelfs d.m.v. meerdere toegangen (cfr. 1.10.4.2.6). De toegang tot de halfondergrondse ruimtes bestond meestal uit een stenen trap.

1.10.4.2.3 Grondplan en oriëntatie

1.10.4.2.3.1 Grondplan

Figuur 113. Reconstructie van S95 op het 'primitief kadaster' uit 1834. De zuilen werden hierop niet aangeduid.

⁵⁷ Schriftelijke mededeling M.C. Laleman.

De breedte van S95 (binnenwerks) varieert van 7,72m in het noorden tot 8,10m in het midden en 8,16m ter hoogte van Muur 3. Wat betreft de lengte van het gebouw, is het belangrijk om erop te wijzen dat Muur 3 als een jongere aanpassing te interpreteren is. Hierop wordt dieper ingegaan in 1.10.4.3. Automatisch stelt zich de vraag waar de zuidmuur van S95 zich situeert.

Tijdens beperkt onderzoek in de tuin werden ter hoogte van de oorspronkelijke achtergevel zowel aan oost- als westzijde een aanzet van een OW georiënteerde muur, opgebouwd uit Doornikse kalksteen, aangetroffen. Aan westzijde had deze muur een breedte van 75cm; aan oostzijde 51cm. Tijdens het huidige onderzoek konden beide muren slechts zeer oppervlakkig onderzocht worden. Indien deze muursegmenten in verband te brengen zijn met de zuidgevel van S95, zou de lengte van het volume ca. 19,76m bedragen. In dat geval zou S95 iets langer zijn dan S96, dat zich ter hoogte van het gebouw van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde bevond⁵⁸. Volgens de beschikbare informatie bedroeg de lengte van S96 wellicht 13,50 m.

Op advies van M.C. Laleman werd de reconstructie van S95 geprojecteerd op het primitief kadaster, omdat dit in vele gevallen het middeleeuwse bouwvolume aangaf. De gereconstrueerde zuidgrens, op basis van de 2 OW georiënteerde muurrestanten in Doornikse kalksteen in de tuin, correspondeert met de zuidgrens van S30 en S33. De afstand van de gereconstrueerde zuidgevel t.o.v. de 'verspringing' van de perceelsgrenzen net ten zuiden van S30 en S33, aan weerszijden van het perceel, bedraagt 1,38m.

Steen S95 behoort, rekening gehouden met de afmetingen en wat er totnogtoe van de structuur overbleef of kon worden herkend, niet tot de grootste Stenen⁵⁹. Deze hebben een lengte van meer dan 25m en worden gekenmerkt door twee volumes: een lang, rechthoekig volume haaks op de straat en een vierkant volume aan de achterzijde. Steen S95 behoort niet tot deze groep, maar eerder tot de kleinere Stenen met hoofdgevel aan de straatzijde.

1.10.4.2.3.2 Oriëntatie

Wat de oriëntatie van S95 betreft, is het duidelijk dat het volume haaks op de rooilijn van de huidige Koningstraat staat. Er zijn aanwijzingen dat de oudste stenen stadshuizen zich ver van de rooilijn bevonden en omringd waren door een omheind erf⁶⁰. Op deze erven bevonden zich bijgebouwen, die waarschijnlijk nog lange tijd opgetrokken waren uit hout en/of vakwerkbouw.

Tijdens de late 12de en 13de eeuw werden de terreinen door verervingen en verkavelingen steeds meer opgesplitst t.g.v. de stijgende waarde van de grond⁶¹. Dit resulteerde in nieuwe stenen stadswoningen die opgericht werden aan de rooilijn. De open ruimtes tussen de verschillende Stenen aan de rooilijnen, nog herkenbaar als steegjes op de cartografische bronnen, werden uiteindelijk opgevuld met baksteenbouw⁶². Dit resulteerde in de gesloten straatgevelwanden.

⁵⁸ De breedte van S96 bedroeg (binnenwerks) 7,90 m, wat bijna identiek is met S95 (LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 95-96).

⁵⁹ Schriftelijke mededeling M.C. Laleman.

⁶⁰ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 227.

⁶¹ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 227.

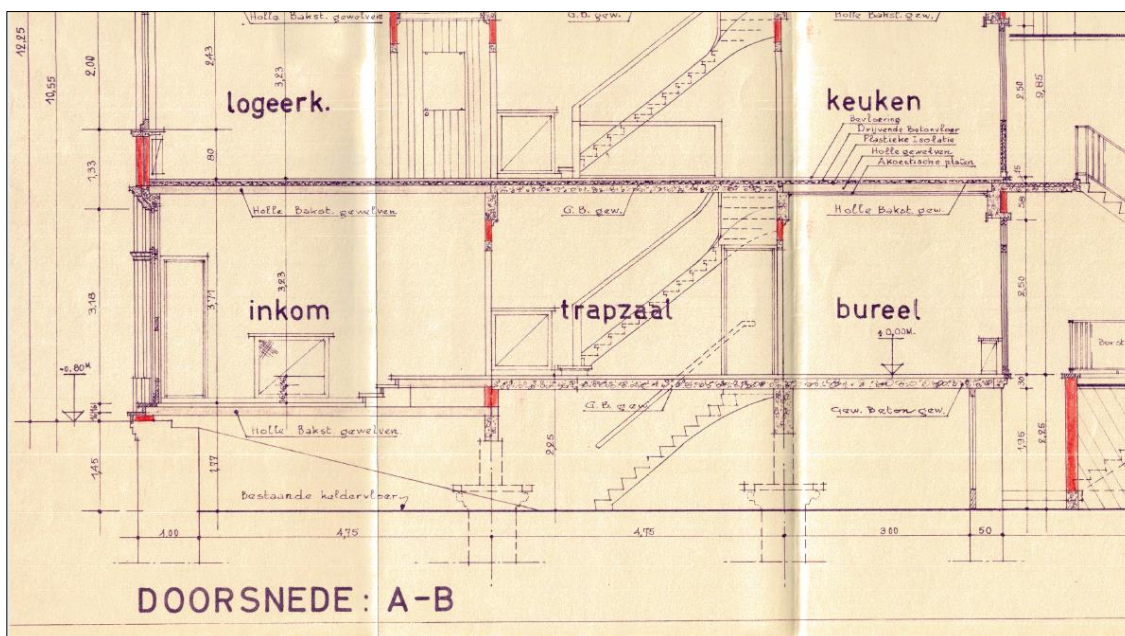
⁶² LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 228.

1.10.4.2.4 Middensteunen

Bij de stenen stadshuizen zijn de middensteunen verbonden met de onderste bouwlaag (gelijkgrondse of half-ondergrondse ruimte)⁶³. Deze indelingen zijn nog nooit vastgesteld op de hogere verdiepingen.

Het zou foutief zijn om te stellen dat deze middensteunen noodzakelijk waren omdat het door het monumentale karakter van de Stenen onmogelijk was om de onderste bouwlaag in 1 beweging te overdekken. In grafelijke en religieuze contexten, maar bijvoorbeeld ook bij de 13de-eeuwse ziekenzaal van de Bijloke, zijn overspanningen mogelijk over een breedte van 10 tot 15m⁶⁴. De toepassing van de middensteunen in de stenen stadshuizen is louter een praktische eerder dan een noodzakelijke beslissing.

Voor de ondersteuning van de afdekking werden diverse steunelementen toegepast: houten standvinken, stenen kolommen ter hoogte van de centrale steunenrij en kraagstenen ingewerkt in de langswanden of muurpijlers⁶⁵.

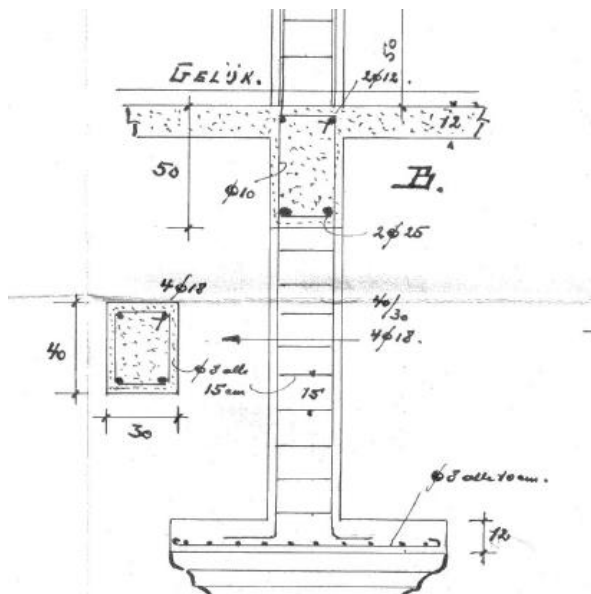

Figuur 114. Ontwerp tot wederopbouw van een woonhuis met garages, opgemaakt in 1964, met aanduiding van de middensteunen.

⁶³ Schriftelijke mededeling M.C. Laleman.

⁶⁴ Schriftelijke mededeling M.C. Laleman.

⁶⁵ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 153-159.

Figuur 115. Doorsnede nieuw vloerniveau (1965) – plafond gelijkvloerse verdieping

In het geval van S95 bestonden de middensteunen uit stenen kolommen. Op de ontwerpplannen uit 1964 worden er binnen het huidige keldervolume 2 zuilen getekend (Figuur 114). De as van de meest noordelijke zuil situeert zich op 4,75m t.o.v. Muur 1. Het interval met de zuidelijke zuil bedraagt opnieuw 4,75m. Rekening houdende met de ingeschatte lengte van S95, kan verondersteld worden dat er oorspronkelijk 3 middensteunen in de onderste bouwlaag stonden.

Op Figuur 115 wordt een doorsnede getekend vanaf het nieuwe vloerniveau tot het plafond van het gelijkvloers. Op dit plan wordt aangeduid dat de schacht van de zuilen een diameter heeft van 80cm en een dekplaat met een dikte van 12cm. Wellicht is deze omschrijving van toepassing op alle middensteunen die oorspronkelijk in deze ruimte stonden. Wellicht gaat het om schachten, die uit verschillende zuilentrommels opgebouwd zijn⁶⁶. Dit kon evenwel niet (meer) bevestigd worden.

Volgens aangeleverde informatie werden de kolommen oorspronkelijk bekroond door blad- of knopkapitelen. Deze werden verwijderd in 1965.

1.10.4.2.5 Afdekking

Bij de toepassing van stenen middensteunen zijn er m.b.t. de aard van de afdekking meerdere mogelijkheden⁶⁷. Het kan ofwel gaan om een houten vlakke zoldering die dan aan de langsmuren door een versnijding, een strijk balk of kraagstenen wordt opgevangen en met in dat geval bogen die de zuilen in langse richting met elkaar verbinden. Ofwel kan het gaan om stenen gewelven (graat- of kruisgewelven). In de 13de eeuw kwamen alle vermelde vormen van overdekking gelijktijdig voor. Tongewelven in de middeleeuwse stadshuizen van Gent zijn altijd in baksteen en horen bij jongere verbouwingen, waarbij de oudere houten afdekkingen verdwenen. M.b.t. S95 is er geen enkele aanwijzing dat de half-ondergrondse ruimte met een (natuurstenen) gewelf was afgedekt⁶⁸.

1.10.4.2.6 Doorbreking

De onderste bouwlaag van deze monumentale stadshuizen was steeds -voor zover dit onderzocht kon worden- toegankelijk vanaf de straatzijde of vanaf het erf. Vaak waren er zelfs meerdere toegangen, zowel aan de straatzijde als aan de zijde van het erf⁶⁹. Rekening houdende met de vermoedelijke functie van de onderste bouwlaag -bedrijfsruimte of stapelruimte of een combinatie van beide- was

⁶⁶ LALEMAN 2009.

⁶⁷ Schriftelijke mededeling M.C. Laleman.

⁶⁸ Natuurstenen gewelven zijn vaak heel spits, wat impliceert dat de top van het gewelf zich stratigrafisch vermoedelijk boven het toenmalig straatniveau zou situeren.

⁶⁹ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 164.

het voor de eigenaar van cruciaal belang dat deze ruimte maximaal toegankelijk was⁷⁰. In geen enkel geval werden doorbrekingen in de lange zijde vastgesteld.

Wanneer het loopniveau binnen correspondeerde met het peil buiten, werd de toegang gerealiseerd in de vorm van een gewone deuropening. In het geval van half-ondergrondse verdiepingen heeft het onderzoek aangetoond dat de deuropening vaak tot tegen de afdekking reikte of zelfs hoger. In sommige gevallen werd de afdekking hiervoor zelfs lokaal aangepast⁷¹.

In het geval van S95 kan men zich de vraag stellen of het luik op Figuur 44 zich situeert op de plaats van een oorspronkelijke doorbreking⁷². Aanwijzing hiervoor is het ontbreken van Doornikse kalksteen op deze plaats. Deze plaats zou in dit geval ook bij latere verbouwingen gefunctioneerd hebben als toegang, zij het in beperktere mate.

Wat vensteropeningen betreft, heeft het onderzoek in het verleden aangetoond dat deze niet enkel aan straatzijde kunnen voorkomen. Ze kunnen in tegenstelling tot de deuropeningen ook in de langsmuren van het gebouw voorkomen. Het lokaliseren van vensteropeningen is interessant, omdat ze informatie kunnen geven over in oorsprong vrijstaande muren, die na verloop van tijd volledig ingebouwd raakten. Ze kunnen ook stratigrafische informatie geven: in het geval van half-ondergrondse bouwvolumes bevonden de vensteropeningen zich immers steeds op een vrij hoog niveau. In het geval van S95 konden geen vensteropeningen in de gedocumenteerde muren vastgesteld worden.

1.10.4.2.7 Interieurelementen

Het archeologisch onderzoek heeft geen informatie opgeleverd m.b.t. het vloerniveau dat hoort bij de inrichting van de half-ondergrondse ruimte.

De haardconstructie die aan het licht kwam ter hoogte van de westelijke langsgevel lijkt bij de natuurstenen wand te horen⁷³. De elementen die daarop wijzen zijn de recht afgewerkte blokken van de rechtstanden aan beide kanten en de kraagsteen aan noordelijke zijde. De kraagsteen kan mogelijk een horizontale balk gedragen hebben, bijvoorbeeld de mantel van de schoorsteen of de aanzet van de afdekking van de zaalruimte. Het onderste niveau van deze constructie (mogelijke hardvloer) situeert zich wellicht op een veel dieper niveau. Indien de rugzijde in natuursteen is, dan is deze constructie met zekerheid te beschouwen als een haardconstructie. Zonder deze informatie kan ook de hypothese van een doorbreking niet uitgesloten worden⁷⁴.

Wat de constructie betreft, is het interessant om de link te maken met het onderzoek van de Dienst Stadsarcheologie Gent in de Kleine Sikkel. Hier werd in de onderste bouwlaag een gelijkaardige haardwand aangetroffen⁷⁵. De achterwand bestond uit horizontale tegels, net zoals op de huidige site. Deze wand was ingewerkt in de dikte van de natuurstenen muur; het vlak sprong 5 à 10cm naar achter in. Hier was m.a.w. geen sprake van haardwanden. In het gewelf waren geen sporen van een stookkanaal zichtbaar. Mogelijk was er wel degelijk een stookkanaal, maar was deze gekoppeld aan een ouder (niet meer bewaard) gewelf.

⁷⁰ LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 172.

⁷¹ Laleman M.C. & Raveschot P. merken op dat na de ophoging van de 13de eeuw een aantal gelijkgrondse bouwlagen heringericht werden als half-ondergrondse kelderverdiepingen. De integratie van een kelderverdieping als oorspronkelijk deel van een stenen stadhuis deed pas zijn intrede in de late middeleeuwen (LALEMAN & RAVESCHOT 1991, 149).

⁷² Schriftelijke mededeling M.C. Laleman.

⁷³ Schriftelijke mededeling M.C. Laleman.

⁷⁴ Schriftelijke mededeling M.C. Laleman.

⁷⁵ Schriftelijke mededeling G. Vermeiren.

Op basis van deze waarneming zou kunnen gesteld worden dat dit type van haard kan behoren tot één van de eerste bouwfases van het Steen. De haard maakt misschien geen deel uit van het oorspronkelijke concept, maar zou in dat geval wel tot één van de eerste aanpassingen kunnen behoren. De haardwanden en dergelijke zouden dan een nog jongere aanpassing zijn. Binnen deze hypothese zou het 13de-eeuwse aardewerk bovenop de hardvloer niet als residueel te beschouwen zijn.

Problematisch met deze datering is evenwel nog steeds het 14de-15de-eeuws aardewerk dat zich in de zone liftkoker stratigrafisch op een dieper niveau situeert en dus chronologisch ouder zou moeten zijn. Gezien het feit dat sonderingsonderzoek tal van beperkingen met zich meebrengt op vlak van interpretaties, is het onmogelijk om momenteel een antwoord te formuleren op de vraag of de pakketten die ter hoogte van de liftkoker aangetroffen zijn over de volledige breedte van de onderste bouwlaag voorkomen of eerder iets lokaal zijn (bijv. een kuil).

1.10.4.3 Steen S95: het erf

Er zijn geen sporen aangetroffen, die met zekerheid te associëren zijn met het erf ten zuiden van S95. Hoe de NZ georiënteerde muur in Doornikse kalksteen, aangetroffen aan oostelijke zijde van WP1000, geïnterpreteerd moet worden, kon niet met zekerheid achterhaald worden. Indien deze muur met een perceelsbegrenzing te associëren is, dan loopt deze begrenzing niet in de lijn van de oostelijke gevel van S95.

1.10.4.4 Steen S95: jongere aanpassingen

Muur 3

Muur 3 is te beschouwen als secundair t.o.v. de eerste natuurstenen bouwfase. De constructie van deze muur kan ofwel wijzen op een inkorting van de oorspronkelijke constructie ofwel - wellicht eerder - op een indeling van de oorspronkelijke ruimte in 2 delen⁷⁶. In het laatste geval had de noordelijke ruimte een lengte van 12,48m en de zuidelijke ruimte een lengte van ca. 6,85m. Beide ruimtes moeten met mekaar verbonden geweest zijn d.m.v. een deuropening. Deze doorbreking kan al dan niet gefundeerd geweest zijn.

In de hoek tussen Muur 3 en Muur 4 werd een doorbreking met een breedte van 144cm vastgesteld. Hoewel het aannemelijk is om te stellen dat deze doorbreking jonger is dan de aanleg van Muur 3, kan dit niet met zekerheid bepaald worden. Het aardewerk uit het puinpakket onder deze doorbreking dateert uit de 14de/15de eeuw. Dit aardewerk vormt een *terminus post quem* voor het ontstaan van de doorbreking.

Sequentie vloerniveaus

In totaal werden 3 opeenvolgende vloerniveaus vastgesteld onder de uitgebroken, moderne keldervloer. Deze vloeren zijn te associëren met verbouwingen/aanpassingen van het onderste bouwvolume. De opeenvolgende vloeren tonen aan dat het niveau binnen de ondergrondse verdieping stelselmatig werd opgehoogd. Wellicht is het oudste vloerniveau in de 15de/16de eeuw te dateren.

⁷⁶ Schriftelijke mededeling M.C. Laleman.

1.10.4.5 Andere (exterieur)

In de zone van de tuin werden met uitzondering van enkele resten langs de Baaisteeg weinig relevante archeologische sporen aangetroffen buiten de begrenzing van S95.

1.11 Potentieel op kennisvermeerdering

1.11.1 Aard van de potentiële kennis

De opgraving heeft geresulteerd in het vergroten van de kennis m.b.t. de stenen stadswoningen in het centrum van Gent. De huidige onderzoeksresultaten vormen duidelijk een aanvulling van de waarneming in 1965.

1.11.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
Cfr. 1.8.3.
 - Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
Cfr. 1.10.4.
 - Wat is de relatie tussen het bestaande pand en het aanwezig archeologisch erfgoed? Sluiten de sporen aan bij de resultaten van onderzoek in de omgeving en de data van de CAI en de databank van de Dienst Stadsarcheologie Gent?
Cfr. 1.10.4.2.
 - Leveren de resten inzicht in organisatie en de begrenzing van het erf van het Steen? Zijn er resten die in verband gebracht kunnen worden met de bijgebouwen op het erf van het Steen?
Cfr. 1.10.4.3.
 - Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
Cfr. 1.10.4.
 - Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners?
Cfr. 1.8.3. De dakbekroning met name symboliseert de hogere sociale status dat met dit gebouw te associëren is.
 - Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
Cfr. 1.8.3. De vondsten die binnen S95 gerecupereerd werden geven meer inzicht in het ophogingsproces binnenin het Steen. Het toekennen van een exacte datering aan de desbetreffende contexten op basis van deze vondsten dient uiteraard met enig voorbehoud te gebeuren.
 - Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
Cfr. 1.8.3. De oudste vondst, gerecupereerd uit het onderste, geregistreerde niveau van de zone liftkoker, dateert uit de 12de-13de eeuw. Het overige vondstenmateriaal dateert tussen de 13de en de 19de eeuw.
-

- Wat is de datering en samenstelling van aangetroffen ophogingslagen?
Cfr. 1.8.3.1.2.
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/stadsontwikkeling van Gent?
De archeologische resten die zich ter hoogte van het onderzoeksgebied bevinden, leveren belangrijke informatie op over de morfologie van S95 en zijn latere aanpassingen. Het onderzoek betreft een belangrijke aanvulling voor de waarneming van 1965 en de onderzoeken die in het verleden uitgevoerd zijn door de dienst Stadsarcheologie Gent. Verder zijn er resten die mogelijk voorafgaan aan de bouw aan het Steen. Hoewel de waarnemingen hier erg beperkt zijn, is er een mogelijke kennisvermeerdering m.b.t. de evolutie van de vroegste nederzetting na de 10de eeuw.

1.11.3 Beantwoording van de bijkomend geformuleerde onderzoeksvragen

In het archeologierapport werden n.a.v. de archeologische resultaten bijkomende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Liggen de resultaten in de lijn van de verwachting op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek?
Cfr. 1.5.2. Het is duidelijk dat de opgravingsresultaten helemaal niet strookten met het archeologisch verwachtingspatroon gebaseerd op basis van het bureauonderzoek. De werfbegeleiding was duidelijk beduidend arbeidsintensiever, zowel op vlak van terreinwerk als op vlak van verwerking.
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
 - 14C-dateringen kalkmonsters
Tijdens het onderzoek werden in totaal 20 stalen genomen in functie van eventueel verder onderzoek. Onderzoek in het verleden heeft aangetoond dat een groot aantal van dergelijke dateringen te oude waarden oplevert. Er kan o.a. verwezen worden naar de datering van de natuurstenen constructie die aan het licht kwam onder de zuidelijke vleugel van het Bisschoppelijk Seminarie te Gent. De reden hiervoor dient waarschijnlijk gezocht te worden in het zgn. oud-hout-effect. Ook in de publicatie m.b.t. dateringen in het castrum van Ename wordt gesteld dat de toepassing van dateringen op houtskool uit kalkmortelstalen in de toekomst beter vermeden wordt, indien er geen andere bronnen zijn om de dateringen te verifiëren.
Daarenboven dient erop gewezen te worden dat dit Steen niet uniek is binnen het centrum van Gent. S95 wordt niet gekenmerkt door een specifieke typologie, die een verdere natuurwetenschappelijke datering zou verantwoorden. De muren van het Steen zijn bovendien dermate gecontamineerd dat een groot aantal verbouwingen/aanpassingen, dat de stalen nooit zuiver genoeg zijn voor een bruikbare datering.

- Dierlijk botmateriaal

In overleg met de Dienst Stadsarcheologie wordt er verder geadviseerd om geen verder onderzoek uit te voeren op de zeefstalen, afkomstig uit de sondering van de liftkoker⁷⁷. Ondanks het feit dat deze zeefstalen heel wat klein dierlijk botmateriaal en een groot aantal visresten bevat, dient opgemerkt te worden dat elk ruimtelijk inzicht m.b.t. deze context ontbreekt. De aard van het pakket evenals de chronologie m.b.t. de onderste bouwlaag van S95 is volstrekt onduidelijk. Zowel de uitvoerders van het archeologisch onderzoek als de Dienst Stadsarcheologie Gent zijn van mening dat verder natuurwetenschappelijk onderzoek op deze resten niet tot leiden tot een duidelijke kennisvermeerdering.

1.11.4 Kader voor exploitatie voor potentieel op kennisvermeerdering

Het potentieel is te bereiken via verder natuurwetenschappelijk onderzoek, d.m.v. academisch onderzoek of synthesesprojecten.

⁷⁷ Mondelinge communicatie G. Vermeiren (Dienst Stadsarcheologie Gent).

Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2018
AGIV
DOV Vlaanderen
Geoportaal
Geopunt

CAPITEYN A., CHARLES L. & LALEMAN M.C. 2007, *Historische Atlas van Gent. Een visie op verleden en toekomst*, Amsterdam.

DECAVELE J. & DE ZUTTER J. 1986, *Honderd jaar Vlaamse Academie te Gent*, Gent.

DE GROOTE K. 2008, *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Deel 1, Brussel.

DE GRUYSE J., THYS C., DE TOLLENAERE J. & WILLAERT A. 2016, *Koningstraat* (Gent, Oost-Vlaanderen). Archeologienota, Ruben Willaert nv.

DEROM S. 1979, *Keldertocht*, (Gentse Vereniging voor Stadsarcheologie), Gent.

HAECON 2000, *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 22 – Gent*. Vlaamse overheid, Dienst Natuurlijke Rijkdommen.

HEINS A. 1911, *Gand souterrain*, in: *Bulletin de la Société d'Histoire et d'Archéologie*, Gent, p. 191-223.

JACOBS P., DE CEUKELAIRE M., DE BREUCK W. EN DE MOOR G. 1996. *Toelichtingen bij de Geologische Kaart van België - Vlaams Gewest, Kaartblad 22, Gent*. Belgische Geologische Dienst en Vlaamse overheid, afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen, 61p.

KERRINCKX H. 1984-1985, *Analytische beschrijving van een archeologisch voorwerp, een randfragment van een aarden vaatwerk uit La Tène I gevonden op de Zandberg*, onuitg.

LALEMAN M.C. 2003, *Gent. Een stad van Stenen*. Erfgoedmemo 5.

LALEMAN, M.C. 2009, *Columns in houses. Domestic architecture and stone trade in late-medieval Flanders*, in: CLEVIS, H. (ed.), *Medieval Material Culture. Studies in honour of Jan Thijssen*, Zwolle, p. 129-191.

LALEMAN, M.C. 2011, *Gent. Laatmiddeleeuwse bekroningen*. Erfgoedmemo 54.

LALEMAN M.C. & RAVESCHOT P. 1985, *Stadsarcheologisch onderzoek in Gent (O-VI)*, in: *Archeologia Mediaevalis*, Brussel, nr. 8, 72-73.

LALEMAN M.C. & RAVESCHOT P. 1987, Gent (O-VI), *Stadsarcheologisch onderzoek*, in: *Archeologie*, Brussel, nr. 2, pp 132-134.

LALEMAN M.C. & RAVESCHOT P. 1988, *Stadsarcheologisch Onderzoek in Gent (O-VI)*, in: *Archaeologia Mediaevalis*, Brussel, nr. 11, pp 65-67.

LALEMAN M.C. & RAVESCHOT P. 1989, *Koningstraat 12*, in: *Stadsarcheologie*, jg. 13, nr. 4, 20-21.

LALEMAN M.C. & RAVESCHOT P. 1991, *Inleiding tot de studie van de woonhuizen in Gent. Periode 1100-1300. De kelders*. Verhandelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Klasse der Schone Kunsten, 53, nr. 54.

NYABENDA L. & VAN DOORNE G. 1984, *Wandelen in de Sint-Jansparochie*, Gent.

RAVESCHOT P. 1984, Vondstmeldingen, 1. Baaisteeg, in: *Stadsarcheologie Gent*, , jg. 8, nr. 3, p. 56.

RAVESCHOT P. 1986, *De ontluikende stad*, in: *Wat een leven binnen die muren! Gent, 1100-1350*, Gent, 39-42.

RAVESCHOT P. 1986, *Handel en Nijverheid*, in: *Wat een leven binnen die muren! Gent, 1100-1350*, Gent, 101-106.

RAVESCHOT P. 1988, *Baaisteeg-Riderstraat*, in: *Stadsarcheologie*, jg. 12 nr. 4, Gent, 24-26.

RAVESCHOT P. 1991, Vondstmeldingen, 3. Koningstraat 1, in: *Stadsarcheologie Gent*, 1991, jg. 15, nr. 2, 33.

THOEN H. 1986, *De Romeinse periode*, in: *Wat een leven binnen die muren! Gent, 1100-1350*, Gent, 29-34.

VAN MOERKERKE J. 1986, *Voor de komst van de Romeinen*, in: *Wat een leven binnen die muren! Gent 1100-1350*, Gent, 23-28.

VANOVERBEKE R., VAN REMOORTER O., COX L. & KREKELBERG N. 2016, *Van blekerij tot spinnerij. Archeologisch onderzoek aan de Burgstraat - Perkamentstraat te Gent*. BAAC Vlaanderen rapport 100.

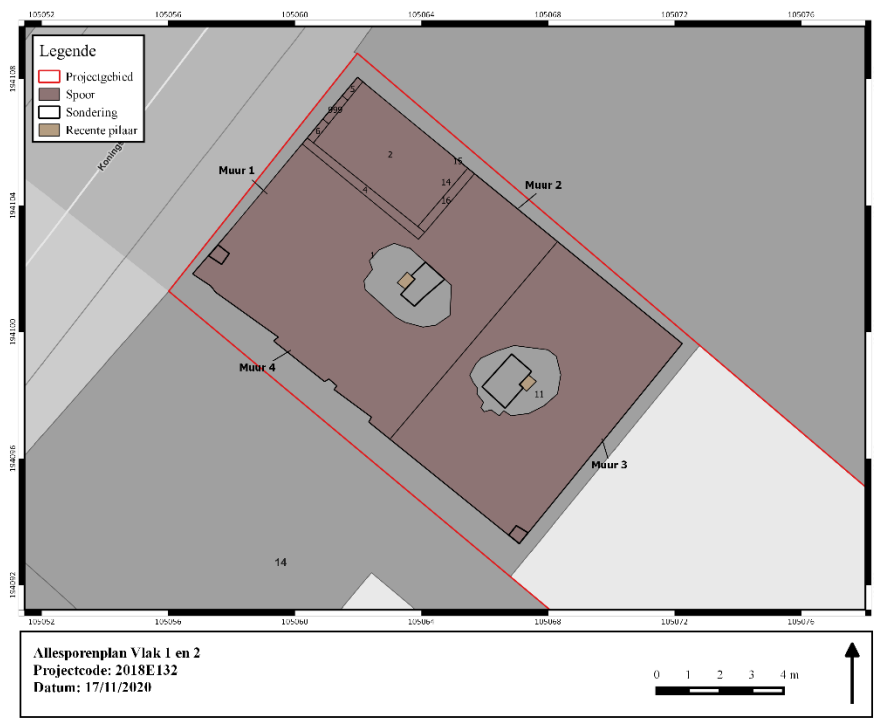
VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.

X 1976, *Bouwen door de eeuwen heen*, (Inventaris van het cultuurbezit in België), deel 4na, Gent.

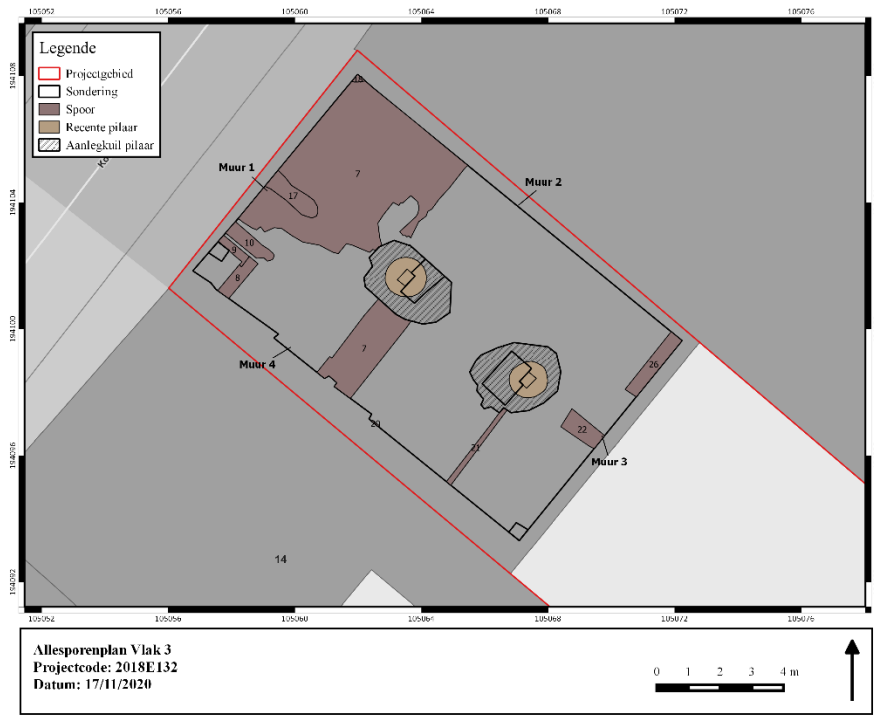

Bijlage

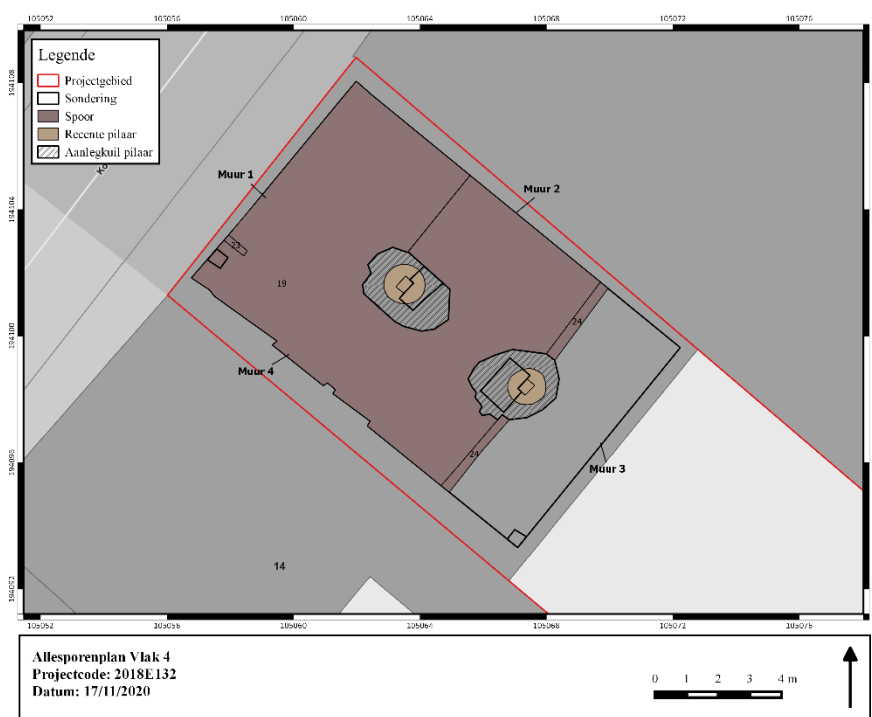
1.12 Allesporenplannen

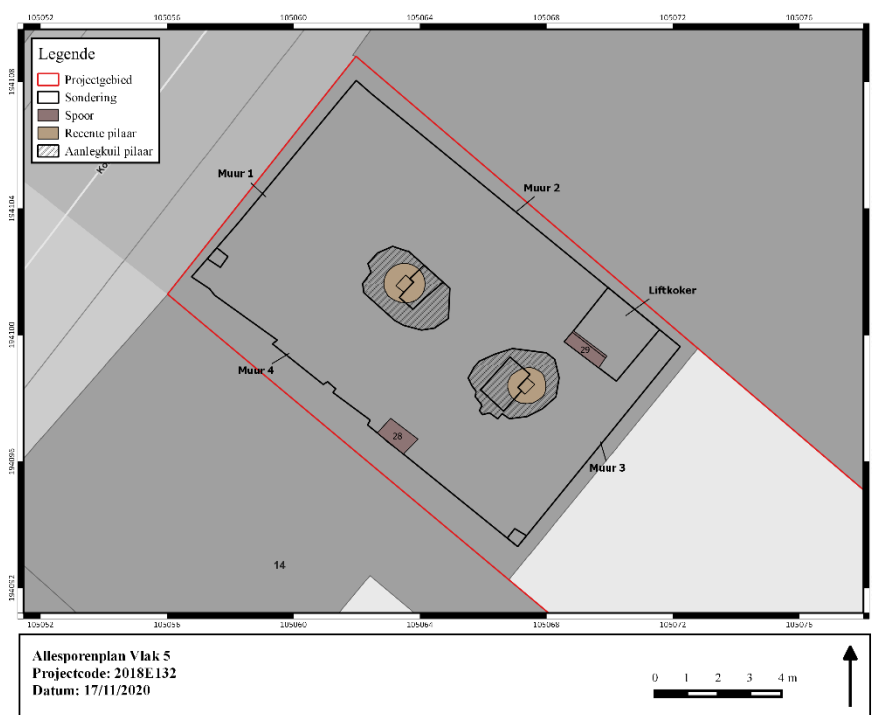
Figuur 116. WP1/Vlak 1 en 2

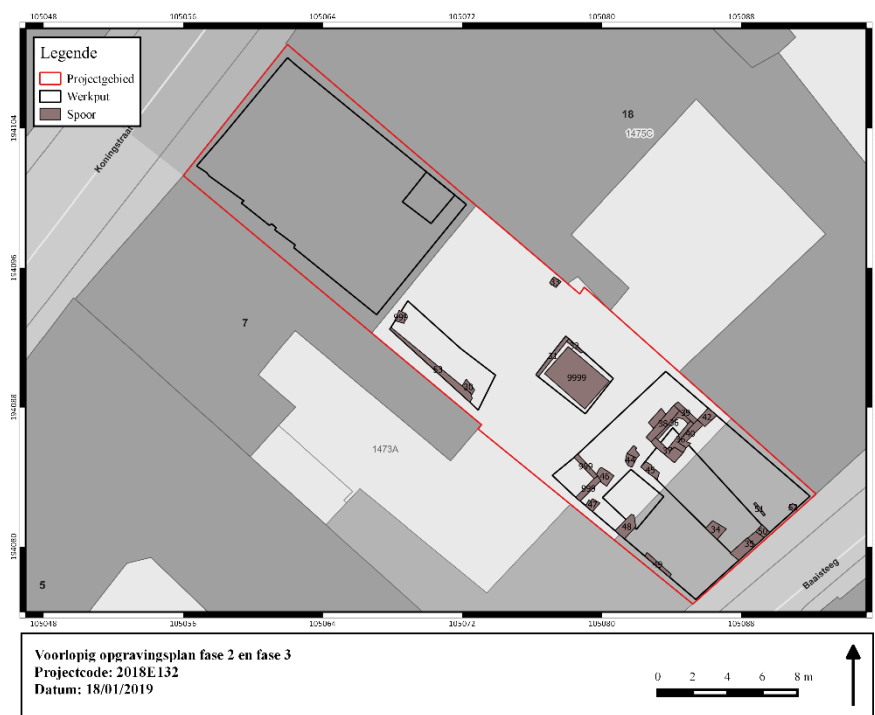
Figuur 117. WP1/Vlak 3

Figuur 118. WP1/Vlak 4

Figuur 119. WP1/Vlak 5

Figuur 120. Allesporenplan fase 2 en 3

1.13 Vondstenlijst -aardewerk

VONDSTN	VLAKN	SPOORN	VULLINGN	PUTN	INHOUD	AANT	GEWICH	SOORT	ARTEFACTTYF	OPMERKING	PERIODE
2			9	1 AWG	2	162,00	MAI: 1, kan	STG		1 bodemfragment, 1 aanzet oor	vanaf 14e eeuw
4	1	19		1 AWG	2	12,00	MAI: 1, deksel	WIT		1 randfragment, 1 wandfragment, geelkleurig en groenkleurig glazuur	MELA; NT
6		19		1 AWG	1	474,00	MAI: 1, voorraadpot	ROOD		1 bodemfragment, spaarzaam glazuur, standing	2e helft 16e eeuw
6		19		1 AWG	1	284,00	MAI: 1, kan	STG		1 bodemfragment, vlakke bodem, Frechen of Keulen	2e helft 16e eeuw
6		19		1 AWG	2	68,00	MAI: 1, (pap)kom	ROOD		1 randfragment, 1 bodemfragment met standvin, inwendig slib met geel glazuur	2e helft 16e eeuw
9		21		1 AWG	1	28,00	MAI: 1, schotel/kom	ROOD		1 randfragment	16e eeuw
9		21		1 AWG	1	38,00	MAI: 1, onbepaald	ROOD		1 oorfragment	16e eeuw
9		21		1 AWG	18	336,00	MAI: 1, kan	STG		1 bodemfragment, 3 randfragmenten, 15 wandfragmenten, Raeren-Aachen	2e helft 15e eeuw tot midden 16e eeuw
9		21		1 AWG	19	668,00	MAI: 1, (pap)kom	ROOD		5 randfragmenten, 14 wandfragmenten, horizontaal oor, binnenzijde slib met groenkleurig glazuur	16e eeuw
10		22		1 AWG	1	186,00	MAI: 1, (pap)kom	ROOD		1 randfragment, interne slib, groen glazuur, horizontaal oor	15de eeuw; 1ste helft 16de eeuw
11		22		1 AWG	1	78,00	MAI: 1, (pap)kom	ROOD		1 randfragment, inwendige slibversiering	vanaf 15e eeuw; 16e eeuw
11		22		1 AWG	4	70,00	MAI: 1, onbepaald	ROOD		4 wandfragmenten	vanaf 15e eeuw; 16e eeuw
11		22		1 AWG	2	15,00	MAI: 1, grape	DOORNIKS		2 wandfragmenten (passend), Doorniks	1450; 1550
13		24		1 AWG	1	344,00	MAI: 1, nokversiering	ROOD		Zoomorf, sporen van slibversiering en glazuur, achterpoten	
14				1 AWG	1	26,00	MAI: 1, onbepaald	ROOD		1 wandscherf	
15				1 AWG	1	44,00	MAI: 1, kom	GRS		1 randfragment	13e eeuw; 16e eeuw
16				1 AWG	2	64,00	MAI: 2, grape	ROOD		1 randfragment, 1 bodemfragment	14e eeuw
16				1 AWG	1	178,00	MAI: 1, vuurklok	GRS		1 oorfragment	14e eeuw
16				1 AWG	1	260,00	MAI: 1, kan	STG		1 bodemfragment, ijzerengobe; Langerwehe	14e eeuw
16				1 AWG	1	148,00	MAI: 1, kan	STG		1 bodemfragment, Siegburg	14e eeuw
17		19		1 AWG	1	152,00	MAI: 1, grape	ROOD		1 bodemfragment, roetaanslag en ijzercorrosie buitenkant, kalkaanslag binnenkant	MELA
19				1 AWG	1	224,00	MAI: 1, kan	STG		1 bodemfragment, uitgeknepen standing, Siegburg	14e eeuw
19				1 AWG	1	56,00	MAI: 1, kan	STG		1 bodemfragment, uitgeknepen standing, zoutglazuur	14e eeuw
19				1 AWG	1	30,00	MAI: 1, grape	ROOD		1 aanzet oor	14e eeuw
19				1 AWG	1	26,00	MAI: 1, pan	ROOD		1 randfragment, spaarzaam geglaazuurd	14e eeuw
19				1 AWG	1	112,00	MAI: 1, teil	GRS		1 randfragment	14e eeuw
20		7		1 AWG	1	76,00	MAI: 1, teil	ROOD		1 randfragment, gietsnep	2e kwart 14e eeuw; 1e helft 16e eeuw
20		7		1 AWG	1	24,00	MAI: 1, drinknap	STG		1 bodemfragment, Siegburg	2e kwart 14e eeuw; 1e helft 16e eeuw
21				1 AWG	1	110,00	MAI: 1, kan	GRS		1 oorfragment	kan nog 15e eeuw; 16e eeuw
21				1 AWG	1	132,00	MAI: 1, kan	ROOD		1 bodemfragment met standing, spaarzaam geglaazuurd	15e eeuw; 16e eeuw
21				1 AWG	2	118,00	MAI: 1, onbepaald	ROOD		1 bodemfragment, 1 aanzet oor, kalkaanslag binnenzijde	15e eeuw; 16e eeuw
23		24		1 AWG	1	516,00	MAI: 1, kan/kruik	ROOD		1 bodemfragment, standing, spaarzaam geglaazuurd	15e eeuw; of jonger (16e eeuw)
24				1 AWG	2	104,00	MAI: 1, kom	ROOD		2 randfragment, passend	14e eeuw; 15e eeuw
24				1 AWG	1	34,00	MAI: 1, bord	ROOD		1 bodemfragment, geel glazuur	eerder 15e eeuw
24				1 AWG	1	160,00	MAI: 1, pan	ROOD		1 randfragment met holle steel	14e eeuw; 15e eeuw
24				1 AWG	1	58,00	MAI: 1, drinkbeker	STG		1 randfragment	14e eeuw; 15e eeuw
24				1 AWG	1	118,00	MAI: 1, kookkan	ROOD		1 randfragment met oor	14e eeuw; 15e eeuw
24				1 AWG	1	137,00	MAI: 1, kan	ROOD		1 randfragment met oor, spaarzaam geglaazuurd	14e eeuw; 15e eeuw

VONDSTN	VLAKN	SPOORN	VULLINGN	PUTN	INHOUD	AANTA	GEWICH	SOORT	ARTEFACTTYF	OPMERKING	PERIODE
24				1	AWG	1	48,00	MAI: 1, bord	ROOD	1 wandfragment, intern slib met groene glazuur	eerder 15e eeuw
24				1	AWG	1	160,00	MAI: 1, bloempot	ROOD	1 randfragment, spaarzaam geglazuurd	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	88,00	MAI: 1, kom	ROOD	1 wandfragment met aanzet horizontaal oor	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	3	549,00	MAI: 3, kan	ROOD	3 bodemfragmenten, 2 met spaarzaam glazuur, 1 met standvinnen en intern slib met geel glazuur (	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	158,00	MAI: 1, grape	ROOD	1 randfragment	14e eeuw; 15e eeuw
24				1	AWG	1	426,00	MAI: 1, onbepaald	WIT	1 bodemfragment met geelkleurig glazuur, onbekend, bodem is afgesleten door gebruik, geen glazuur aan binnenzijde, mogelijk combinatie van twee soorten klei?, maaslands of lokaal?	14e eeuw
24				1	AWG	1	235,00	MAI: 1, kan	GRS	1 bodemfragment op platte standvoet	14e eeuw; 15e eeuw
26		27		1	AWG	2	34,00	MAI: 1, kan	GRS	1 randfragment, 1 wandfragment, manchetvormige rand	12e eeuw
26		27		1	AWG	1	34,00	MAI: 1, kom	GRS	1 randfragment, dekselgeul	mogelijk 13e eeuw
26		27		1	AWG	1	68,00	MAI: 1, kan	PROTOSTG	1 bodemfragment met roetaanslag	12e-13e eeuw
26		27		1	AWG	3	85,00	MAI: 2, grape	ROOD	1 randfragment, 1 wandfragment met oor, 1 wandfragment	mogelijk 13e eeuw
26		27		1	AWG	1	29,00	MAI: 1, kookkan	ROOD	1 randfragment	mogelijk 13e eeuw
26		27		1	AWG	1	1,00	MAI: 1, onbepaald	HOOGV	1 wandfragment, slib en groenkleurige glazuur	mogelijk 13e eeuw
39				1	AWG	1	4,00	MAI: 1, onbepaald	ROODB	1 wandfragment, paarse beschildering	12e eeuw; vroege 13e eeuw
40				1	AWG	2	50,00	MAI: 1, kan	STG	1 wandfragment, ijzerengobe	vanaf 14e eeuw
41				1	AWG	1	50,00	MAI: 0, steelkom	ROOD	crossfit V50, 1 randfragment	15e eeuw of jonger
41				1	AWG	1	4,00	MAI: 1, onbepaald	ROOD	1 wandfragment	15e eeuw of jonger
42				1	AWG	1	8,00	MAI: 1, kan/kruik	ROOD	1 wandfragment	14e eeuw
44				1	AWG	2	100,00	MAI: 1, vuurklok	ROOD	1 wandfragment, 1 aanzet oor	14e eeuw
46				1	AWG	1	56,00	MAI: 1, kom	ROOD	1 randfragment, rand met dekselgeul	14e eeuw
46				1	AWG	1	24,00	MAI: 1, grape	ROOD	1 wandfragment	14e eeuw
47				1	AWG	2	10,00	MAI: 1, onbepaald	GRS	2 wandfragmenten	14e eeuw
47				1	AWG	1	18,00	MAI: 1, kan	STG	1 wandfragment	14e eeuw
49				1	AWG	1	120,00	MAI: 1, teil	GRS	1 randfragment	14e eeuw
50				1	AWG	2	334,00	MAI: 1, steelkom	ROOD	2 randfragmenten, roetaanslag buitenzijde	15e eeuw; of jonger
51				1	AWG	5	168,00	MAI: 1, grape	ROOD	2 randfragmenten, 1 hoekig oor, 2 wandfragment (3 stukken passend	14e eeuw
51				1	AWG	2	18,00	MAI: 1, onbepaald	GRS	2 wandfragmenten	14e eeuw
52		22		1	AWG	1	80,00	MAI: 1, kom	GRS	1 randfragment	15e eeuw; 16e eeuw
52		22		1	AWG	2	22,00	MAI: 2, grape	ROOD	2 wandfragmenten	15e eeuw; 16e eeuw
53				1	AWG	1	26,00	MAI: 0, kom	ROOD	crossfit rand V46	14e eeuw
54				1	AWG	1	36,00	MAI: 1, kom	ROOD	1 randfragment, spaarzaam geglazuurd	14e eeuw; 15e eeuw
77	1			1	AWG	1	8,00	MAI: 1, onbepaald	GRS	1 wandfragment	
78	1			1	AWG	3	74,00	MAI: 1, grape/kookkan	ROOD	1 randfragment, 1 oorfragment, 1 wandfragment	14e eeuw; 15e eeuw
84	1			1	AWG	2	24,00	MAI: 1, onbepaald	GRS	2 wandfragmenten	14e eeuw; 16e eeuw
84	1			1	AWG	4	174,00	MAI: 1, kan	STG	4 wandfragmenten, ijzerengobe, interne en extern zoutglazuur, Langerwehe	14e eeuw; 16e eeuw
89	1			1	AWG	1	10,00	MAI: 1, kan	GRS	1 randfragment, manchetvormige rand	14e eeuw; 15e eeuw

VONDSTN	VLAKN	SPOORN	VULLINGN	PUTN	INHOUD	AANTA	GEWICH	SOORT	ARTEFACTTYF	OPMERKING	PERIODE
89	1			1	AWG	2	MAI: 1, 44,00 onpebaald	GRS		2 wandfragmenten	14e eeuw; 15e eeuw
89	1			1	AWG	1	MAI: 1, 22,00 onpebaald	ROOD		1 wandfragment met voedselresidu aan binnenzijde	14e eeuw; 15e eeuw
89	1			1	AWG	2	192,00 MAI: 1, olielamp	ROOD		archeologisch volledig profiel, met platte aangeknepen steel, intern geglazuurd, vlakke bodem, ingesnoerd	14e eeuw; 15e eeuw
89	1			1	AWG	2	34,00 MAI: 1, grape	ROOD		2 wandfragmenten	14e eeuw; 15e eeuw
93	1			1	AWG	1	104,00 MAI: 1, kan	STG		1 bodemfragment, ijzerengobe, intern en extern zoutglazuur	14e eeuw; begin 15e eeuw
93	1			1	AWG	4	92,00 MAI: 1, kookkan	ROOD		3 wandfragmenten, 1 bodemfragment, roetaanslag buitenzijde	14e eeuw; begin 15e eeuw
93	1			1	AWG	5	98,00 MAI: 1, kookkan	ROOD		4 wandfragmenten, 1 bodemfragment met standvinnen, voedselresidu binnenzijde	14e eeuw; begin 15e eeuw
93	1			1	AWG	1	138,00 MAI: 1, kom	ROOD		1 randfragment, spaarzaam glazuur	14e eeuw; begin 15e eeuw

1.14 Vondstenlijst-dierlijk botmateriaal

VONDSTN	VLAKN	SPOORN	VULLINGN	PUTN	INHOUD	AANTA	GEWICH	SOORT	ARTEFACTTYF	OPMERKING	PERIODE
3				1 ODB		3	98,00	Rund	BOT	Schedelfragmenten met kiezen	
5		19		1 ODB		1	26,00	Schaap/geit	BOT	opperarmbeen	
5		19		1 ODB		1	20,00	Onbepaald	BOT	Rib met haksporen	
7		19		1 ODB		4	140,00	Rund	BOT	fragment van opperarmbeen	
8	1	19		1 ODB		2	4,00	Vogel	BOT		
8	1	19		1 ODB		9	148,00	Onbepaald	BOT	Ribfragmenten waarvan sommige met snij- en haksporen	
8	1	19		1 ODB		2	40,00	Schaap/geit	BOT	2 opperarmbenen	
8	1	19		1 ODB		2	178,00	Rund	BOT	1 middenhandsbeen, 1 middenvoetsbeen	
8	1	19		1 ODB		3	364,00	Rund	BOT	Fragment dijbeen met haksporen, scheenbeen en spaakbeen jong kalf	
22				1 ODB		1	20,00	Onbepaald	BOT	Opperarmbeen, jong dier	
25				1 ODB		2	44,00	Onbepaald	BOT	Ribfragmenten	
25				1 ODB		1	26,00	Schaap/geit	BOT	Scheenbeenfragment	
25				1 ODB		3	400,00	Rund	BOT	dijbeenfragmenten, schouderbladfragment, hak- en snijsporen	
27		27		1 ODB		15	250,00	Onbepaald	BOT	hak- en snijsporen, veel ribfragmenten, wervelfragment	
27		27		1 ODB		1	1,00	Vogel	BOT	Deel borstbeen	
27		27		1 ODB		3	146,00	Varken	BOT	Onderkaakfragmenten, middenvoetsbeen	
27		27		1 ODB		1	126,00	Rund	BOT	fragment scheenbeen	
27		27		1 ODB		1	4,00	Schaap/geit	BOT	kop van een spaakbeen (jong dier)	
43				1 ODS		1	15,00	Wulk	AFVAL		
48				1 ODB		3	44,00	Onbepaald	BOT	waaronder 2 ribfragmenten met haksporen	
48				1 ODB		1	10,00	Schaap/geit	BOT	opperarmbeen jong dier	
56				1 ODB		4	74,00	onbepaald	BOT	bevat ribfragment, wervel	
56				1 ODB		1	132,00	Rund	XXX	middenhandsbeen GLIS	
56				1 ODB		1	20,00	Rund	BOT	teenkootje	
57				1 ODB		1	20,00	Onbepaald	BOT	Rib met haksporen	
58				1 ODB		1	182,00	Onbepaald	BOT	bekkenfragment met haksporen	
59				1 ODS		1	13,00	Wulk	AFVAL		
76	1	15		1 ODB		1	1,00	Onbepaald	BOT		
88	1			1 ODB		12	162,00	Onbekend	BOT	hak- en snijsporen, 5 ribfragmenten, 2 wervelfragmenten, 1 schedelfragment, 2 schouderbladen, 1 scheenbeen	
90	1			1 ODB		22	226,00	Onbepaald	BOT	Hoofdzakelijk ribben en wervels met hak- en snijsporen	
90	1			1 ODB		3	64,00	Rund	BOT	Teenkootje, hoof, fragment van een spaakbeen	
90	1			1 ODB		2	60,00	Schaap/geit	BOT	deel spaakbeen, deel heupgewricht	
90	1			1 ODB		1	3,00	Vogel	BOT	Dijbeen	

1.15 Vondstenlijst-keramisch materiaal

VONDSTN	VLAKN	SPOORN	VULLINGN	PUTN	INHOUI	AANTA	GEWICH	SOORT	ARTEFACTTYF	OPMERKING	PERIODE
79	1				BOUWMAT	2	72,00		TEGEL	Blauwe beschildering	2e helft 17e eeuw; 18e eeuw
86	1				1 BOUWMAT	2	198,00		DAKPAN		
86	1				1 BOUWMAT	5	424,00	vloertegels	TEGEL		
86	1				1 BOUWMAT	1	72,00		TEGEL	vloertegel, dik fragment	
92	1				1 BOUWMAT	3	34,00		MORTEL	mortel waarvan twee beschilderd, wandbepleistering?	
92	1				1 BOUWMAT	5	180,00	vloertegels	TEGEL		
92	1				1 BOUWMAT	1	52,00		BAKSTEEN	brok baksteen?	

1.16 Vondstenlijst-metaal

VONDSTN	VLAKN	SPOORN	VULLINGN	PUTN	INHOUI	AANTA	GEWICH	SOORT	ARTEFACTTYF	OPMERKING	PERIODE
1	1	2			1 MXX	1	1,00		MUNT	zittende leeuw, 2 centime	1833-1919
85	1				1 MXX	1	1,00		VINGERHD	koper of brons, kort type	

1.17 Vondstenlijst-steen

VONDSTN	VLAKN	SPOORN	VULLINGN	PUTN	INHOUI	AANTA	GEWICH	SOORT	ARTEFACTTYF	OPMERKING	PERIODE
87	1				1 SXX	1	28,00		XXX	Doornikse kalksteen	
91	1				1 SXX	1	52,00	Doornikse kalksteen			

1.18 Vondstenlijst-stalen

OPGR_ID	Vondstnr	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Inhoud	Monster	Verzamel	Opmerking
GEKO-18	18	1		19		---	MA	AANV	sinterpakket boven S19
GEKO-18	29	1				---	MMOR	TROF	Muur 2 staal 1
GEKO-18	30	1				---	MMOR	TROF	Muur 2 staal 2
GEKO-18	31	1				---	MMOR	TROF	Muur 2 staal 3
GEKO-18	32	1				---	MMOR	TROF	Muur 1 staal 1
GEKO-18	33	1				---	MMOR	TROF	Muur 1 staal 2
GEKO-18	34	1				---	MMOR	TROF	Muur 4 staal 1
GEKO-18	35	1		28		---	MMOR	TROF	S28 NO-hoek, kalkmortel op de tegels, op de laatste noordoostelijke tegel
GEKO-18	36	1		27		---	MMOR	TROF	pleisterlaag ten noorden van S27
GEKO-18	37	1				---	MA	AANV	zone liftkoker, -58cm tov maximale uitgraafdiepte, niveau mosselschelpen
GEKO-18	38	1				---	MA	AANV	sondering liftkoker, -58cm tov maximale uitgraafdiepte
GEKO-18	45	1				---	MA	AANV	zone liftkoker, -46cm tov maximale uitgraafdiepte
GEKO-18	55	1		29		---	MA	AANV	Zone liftkoker S29
GEKO-18	61	1000	1	32		---	MA	TROF	mortel
GEKO-18	62	1001	1	30		---	MA	TROF	kalkmortel
GEKO-18	63	1001	1	30		---	MA	TROF	kalkmortel
GEKO-18	64	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 3
GEKO-18	65	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 3
GEKO-18	66	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 2
GEKO-18	67	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 4
GEKO-18	68	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 2
GEKO-18	69	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 2
GEKO-18	70	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 1
GEKO-18	71	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 4
GEKO-18	72	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 1
GEKO-18	73	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 1
GEKO-18	74	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 4
GEKO-18	75	1	1			---	MMOR	TROF	Muur 3
GEKO-18	80	1	1	29		---	MREF	AANV	uit V55
GEKO-18	81	1	1			---	MREF	AANV	uit V37 -58cm tov maximale uitgraafdiepte, niveau mosselschelpen
GEKO-18	82	1	1			---	MREF	AANV	uit V45, sondering liftkoker, ca 46 cm, maximale uit graafdiepte noordelijke sector
GEKO-18	83	1	1			---	MREF	AANV	uit V38, sondering liftkoker, -58cm tov maximale uitgraafdiepte

1.19 Sporenlijst

PUTNR	VLAKNR	SPOORNR	AARDSPoor	TINT	HOOFDKLEUR	TEXTUUR	GEVLEKT	INSLUITSEL	Z
1	2	1 VR	XXX	XXX	XXX	ONWAAR			
1	1	2 HE	MIDDEN	GR	XXX	ONWAAR			
1	4	3 VR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	1	4 MR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	1	5 MR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	1	6 MR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	3	7 VR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	3	8 ST	MIDDEN	GR	XXX	ONWAAR	NS		
1	3	9 MR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR	BKS		
1	3	10 MR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR	BKS		
1	2	11 VR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	2	12 VR	MIDDEN	GR	XXX	ONWAAR			
1	1	13 KMN	MIDDEN	BE	XXX	ONWAAR			
1	2	14 KMN	MIDDEN	BE	XXX	ONWAAR			
1	2	15 BWC	MIDDEN	GR	XXX	ONWAAR			
1	1	16 ST	MIDDEN	GR	XXX	ONWAAR			
1	3	17 UIT	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	3	18 MST	MIDDEN	GR	XXX	ONWAAR			
1	4	19 VR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	1	20 MR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	3	21 RIO	MIDDEN	BE	XXX	ONWAAR			
1	3	22 MR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	4	23 MR	MIDDEN	GR	XXX	ONWAAR			
1	4	24 MR	XXX	XXX	XXX	ONWAAR			
1	1	26 MR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	1	27 HA	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	5	28 VR	MIDDEN	RO	XXX	ONWAAR			
1	5	29 LG	XXX	XXX	XXX	ONWAAR			
1000	1	31 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,37
1000	1	32 MR	MIDDEN	BL	KS2	ONWAAR			7,59
1001	1	30 MR	MIDDEN	BE	KS2	ONWAAR			9,18
1001	1	30 MR	MIDDEN	BE	KS2	ONWAAR			9,18
1002	1	34 MR	MIDDEN	BE	KS2	ONWAAR			7,13
1002	1	35 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,58
1003	1	36 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,33
1003	1	36 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,33
1003	1	41 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,25
1003	1	42 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,29
1003	1	43 BWC	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,02
1003	1	44 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,04
1003	1	45 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,15
1003	1	37 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,12
1003	1	38 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,13
1003	1	39 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,11
1003	1	40 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,09
1003	1	46 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,12
1003	1	47 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,06
1003	1	48 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,12
1003	1	49 XXX	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,28
1003	1	51 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,16
1003	1	50 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,13
1003	1	50 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,13
1003	1	52 MR	MIDDEN	RO	KS2	ONWAAR			8,18
1	5	25 HO	DONKER	BR	XXX	ONWAAR			
0	1	33 MR	MIDDEN	GR	XXX	ONWAAR			
1001	1	53 MR	MIDDEN	GR	XXX	ONWAAR			

1.20 Fotolijst

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORN	ONDERWER	MEDIU	DATUM
GEKO-18-0010.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0001.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0002.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0003.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0004.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0005.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0006.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0007.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0008.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0009.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0285.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0278.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0279.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0280.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0281.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0282.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0283.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0284.JPG	1	DETAIL	1	1	1		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0046.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0025.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0026.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0027.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0028.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0029.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0030.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0031.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0032.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0033.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0034.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0035.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0036.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0037.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0038.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0039.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0040.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0041.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0042.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0043.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0044.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0045.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0353.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0354.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0355.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0356.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0357.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0358.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0359.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0360.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0361.JPG	2	DETAIL	1	1	2		digitaal	15-mei-18

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORNR	ONDERWER	MEDIUM	DATUM
GEKO-18-0362.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0363.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0364.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0365.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0366.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0367.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0368.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0369.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0370.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0371.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0372.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0373.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0374.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0375.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0376.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0377.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0378.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0379.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0380.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0381.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0382.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0383.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0384.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0385.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0386.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0387.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0388.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0389.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0390.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0391.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0392.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0393.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0394.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0395.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0396.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0397.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0398.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0399.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0400.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0401.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0402.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0403.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0344.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0316.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0317.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0318.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0319.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0320.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0321.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORN	ONDERWER	MEDIU	DATUM
GEKO-18-0322.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0323.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0324.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0325.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0326.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0327.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0328.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0329.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0330.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0331.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0332.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0333.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0334.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0335.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0336.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0337.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0338.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0339.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0340.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0341.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0342.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0343.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0404.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0345.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0346.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0347.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0348.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0349.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0350.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0351.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0352.JPG	2	DETAIL	1	1 2			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0024.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0016.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0017.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0018.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0019.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0020.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0021.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0022.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORN	ONDERWER	MEDIUM	DATUM
GEKO-18-0023.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0289.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0286.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0287.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0288.JPG	3	DETAIL	1	2 3		sondering 1, zuidelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0407.JPG	4	PROFIEL	1	1		P1, sondering 2, noordelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0408.JPG	4	PROFIEL	1	1		P1, sondering 2, noordelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0405.JPG	4	PROFIEL	1	1		P1, sondering 2, noordelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0406.JPG	4	PROFIEL	1	1		P1, sondering 2, noordelijke pilaar	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0411.JPG	5	DETAIL	1	1 7		Sondering 2	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0409.JPG	5	DETAIL	1	1 7		Sondering 2	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0410.JPG	5	DETAIL	1	1 7		Sondering 2	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0415.JPG	5	DETAIL	1	1 7		Sondering 2	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0412.JPG	5	DETAIL	1	1 7		Sondering 2	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0413.JPG	5	DETAIL	1	1 7		Sondering 2	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0414.JPG	5	DETAIL	1	1 7		Sondering 2	digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0059.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0056.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0057.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0058.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0426.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0416.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0417.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0418.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0419.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0420.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0421.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0422.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0423.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0424.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0425.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0452.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0449.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0450.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0451.JPG	6	DETAIL	1	1 7			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0437.JPG	7	DETAIL	1	1 8/9/10			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0427.JPG	7	DETAIL	1	1 8/9/10			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0428.JPG	7	DETAIL	1	1 8/9/10			digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0429.JPG	7	DETAIL	1	1 8/9/10			digitaal	15-mei-18

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORNR	ONDERWER	MEDIUM	DATUM
GEKO-18-0430.JPG	7	DETAIL	1	1	8/9/10		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0431.JPG	7	DETAIL	1	1	8/9/10		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0432.JPG	7	DETAIL	1	1	8/9/10		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0433.JPG	7	DETAIL	1	1	8/9/10		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0434.JPG	7	DETAIL	1	1	8/9/10		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0435.JPG	7	DETAIL	1	1	8/9/10		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0436.JPG	7	DETAIL	1	1	8/9/10		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0051.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0047.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0048.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0049.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0050.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0064.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0060.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0061.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0062.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0063.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0065.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0440.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0438.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0439.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0446.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0443.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0444.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0445.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0455.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0453.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0454.JPG	8	DETAIL	1	1	12		digitaal	15-mei-18
GEKO-18-0442.JPG	9	DETAIL	1	1	11		digitaal	16-mei-18
GEKO-18-0441.JPG	9	DETAIL	1	1	11		digitaal	16-mei-18
GEKO-18-0055.JPG	10	PROFIEL	1	1		P2 -sondering 1	digitaal	16-mei-18
GEKO-18-0052.JPG	10	PROFIEL	1	1		P2 -sondering 1	digitaal	16-mei-18
GEKO-18-0053.JPG	10	PROFIEL	1	1		P2 -sondering 1	digitaal	16-mei-18
GEKO-18-0054.JPG	10	PROFIEL	1	1		P2 -sondering 1	digitaal	16-mei-18
GEKO-18-0448.JPG	10	PROFIEL	1	1		P2 -sondering 1	digitaal	16-mei-18
GEKO-18-0447.JPG	10	PROFIEL	1	1		P2 -sondering 1	digitaal	16-mei-18
GEKO-18-0459.JPG	11	DETAIL	1	1	11/20		digitaal	16-mei-18
GEKO-18-0458.JPG	11	DETAIL	1	1	11/20		digitaal	16-mei-18
GEKO-18-0136.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORN	ONDERWER	MEDIUM	DATUM
GEKO-18-0082.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0083.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0084.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0085.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0086.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0087.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0088.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0089.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0090.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0091.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0092.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0093.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0094.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0095.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0096.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0097.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0098.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0099.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0100.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0101.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0102.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0103.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0104.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0105.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0106.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0107.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0108.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0109.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0110.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0111.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0112.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0113.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0114.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0115.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0116.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0117.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0118.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0119.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0120.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0121.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0122.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0123.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0124.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0125.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0126.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0127.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0128.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0129.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0130.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18

[illegible]

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORN	ONDERWER	MEDIUM	DATUM
GEKO-18-0503.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0504.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0510.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0508.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0509.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0579.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0578.JPG	12	DETAIL	1	1	19		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0140.JPG	13	DETAIL	1	1	21	Riool	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0138.JPG	13	DETAIL	1	1	21	Riool	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0139.JPG	13	DETAIL	1	1	21	Riool	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0507.JPG	13	DETAIL	1	1	21	Riool	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0506.JPG	13	DETAIL	1	1	21	Riool	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0149.JPG	14	DETAIL	1	1	22		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0145.JPG	14	DETAIL	1	1	22		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0146.JPG	14	DETAIL	1	1	22		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0147.JPG	14	DETAIL	1	1	22		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0148.JPG	14	DETAIL	1	1	22		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0515.JPG	14	DETAIL	1	1	22		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0511.JPG	14	DETAIL	1	1	22		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0512.JPG	14	DETAIL	1	1	22		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0513.JPG	14	DETAIL	1	1	22		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0514.JPG	14	DETAIL	1	1	22		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0152.JPG	15	DETAIL	1	1	23		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0151.JPG	15	DETAIL	1	1	23		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0518.JPG	15	DETAIL	1	1	23		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0516.JPG	15	DETAIL	1	1	23		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0517.JPG	15	DETAIL	1	1	23		digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0177.JPG	16	PROFIEL	1	1		P3	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0173.JPG	16	PROFIEL	1	1		P3	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0174.JPG	16	PROFIEL	1	1		P3	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0175.JPG	16	PROFIEL	1	1		P3	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0176.JPG	16	PROFIEL	1	1		P3	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0523.JPG	16	PROFIEL	1	1		P3	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0519.JPG	16	PROFIEL	1	1		P3	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0520.JPG	16	PROFIEL	1	1		P3	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0521.JPG	16	PROFIEL	1	1		P3	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0522.JPG	16	PROFIEL	1	1		P3	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0203.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0178.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0179.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0180.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0181.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0536.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0524.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0525.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0526.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0527.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0528.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0529.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORNR	ONDERWER	MEDIUM	DATUM
GEKO-18-0530.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0531.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0532.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0533.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0534.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0535.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0182.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0183.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0184.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0185.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0186.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0187.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0188.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0189.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0190.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0191.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0192.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0193.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0194.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0195.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0196.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0197.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0198.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0199.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0200.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0201.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0202.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0647.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0644.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0645.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0646.JPG	17	DETAIL	1	1	101	Muur 101	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0539.JPG	18	DETAIL	1	1	24		digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0537.JPG	18	DETAIL	1	1	24		digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0538.JPG	18	DETAIL	1	1	24		digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0583.JPG	18	DETAIL	1	1	24		digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0580.JPG	18	DETAIL	1	1	24		digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0581.JPG	18	DETAIL	1	1	24		digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0582.JPG	18	DETAIL	1	1	24		digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0545.JPG	19	DETAIL	1	1	23	Sondering S23	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0540.JPG	19	DETAIL	1	1	23	Sondering S23	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0541.JPG	19	DETAIL	1	1	23	Sondering S23	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0542.JPG	19	DETAIL	1	1	23	Sondering S23	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0543.JPG	19	DETAIL	1	1	23	Sondering S23	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0544.JPG	19	DETAIL	1	1	23	Sondering S23	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0553.JPG	20	DETAIL	1	1		Muur 1	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0546.JPG	20	DETAIL	1	1		Muur 1	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0547.JPG	20	DETAIL	1	1		Muur 1	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0548.JPG	20	DETAIL	1	1		Muur 1	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0549.JPG	20	DETAIL	1	1		Muur 1	digitaal	17-mei-18

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORN	ONDERWER	MEDIUM	DATUM
GEKO-18-0550.JPG	20	DETAIL	1	1		Muur 1	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0551.JPG	20	DETAIL	1	1		Muur 1	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0552.JPG	20	DETAIL	1	1		Muur 1	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0563.JPG	21	DETAIL	1	1		Muur 4	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0554.JPG	21	DETAIL	1	1		Muur 4	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0555.JPG	21	DETAIL	1	1		Muur 4	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0556.JPG	21	DETAIL	1	1		Muur 4	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0557.JPG	21	DETAIL	1	1		Muur 4	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0558.JPG	21	DETAIL	1	1		Muur 4	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0559.JPG	21	DETAIL	1	1		Muur 4	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0560.JPG	21	DETAIL	1	1		Muur 4	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0561.JPG	21	DETAIL	1	1		Muur 4	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0562.JPG	21	DETAIL	1	1		Muur 4	digitaal	17-mei-18
GEKO-18-0566.JPG	22	DETAIL	1	1		Muur 3	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0564.JPG	22	DETAIL	1	1		Muur 3	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0565.JPG	22	DETAIL	1	1		Muur 3	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0568.JPG	23	PROFIEL	1	1		P4	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0567.JPG	23	PROFIEL	1	1		P4	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0574.JPG	24	DETAIL	1	1		Muur 2	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0571.JPG	24	DETAIL	1	1		Muur 2	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0572.JPG	24	DETAIL	1	1		Muur 2	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0573.JPG	24	DETAIL	1	1		Muur 2	digitaal	18-mei-18
GEKO-18-0585.JPG	25	DETAIL	1	1	26		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0587.JPG	26	DETAIL	1	1		Hoek M3 & M4	digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0586.JPG	26	DETAIL	1	1		Hoek M3 & M4	digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0594.JPG	26	DETAIL	1	1		Hoek M3 & M4	digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0593.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0588.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0589.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0590.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0591.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0592.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0595.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0659.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0648.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0649.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0650.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0651.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0652.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0653.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0654.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0655.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0656.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0657.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0658.JPG	27	DETAIL	1	1	27		digitaal	23-mei-18
GEKO-18-0662.JPG	29	DETAIL	1	1		Sondering liftkoker	digitaal	28-mei-18
GEKO-18-0660.JPG	29	DETAIL	1	1		Sondering liftkoker	digitaal	28-mei-18
GEKO-18-0661.JPG	29	DETAIL	1	1		Sondering liftkoker	digitaal	28-mei-18
GEKO-18-0684.JPG	30	PROFIEL	1	1		P5	digitaal	29-mei-18

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORN	ONDERWER	MEDIUM	DATUM
GEKO-18-0677.JPG	30	PROFIEL	1	1		P5	digitaal	29-mei-18
GEKO-18-0678.JPG	30	PROFIEL	1	1		P5	digitaal	29-mei-18
GEKO-18-0679.JPG	30	PROFIEL	1	1		P5	digitaal	29-mei-18
GEKO-18-0680.JPG	30	PROFIEL	1	1		P5	digitaal	29-mei-18
GEKO-18-0681.JPG	30	PROFIEL	1	1		P5	digitaal	29-mei-18
GEKO-18-0682.JPG	30	PROFIEL	1	1		P5	digitaal	29-mei-18
GEKO-18-0683.JPG	30	PROFIEL	1	1		P5	digitaal	29-mei-18
GEKO-18-0706.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0695.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0696.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0697.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0698.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0699.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0700.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0701.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0702.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0703.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0704.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0705.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0710.jpg	35	PROFIEL	1001	1		P102	digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0236.JPG	39	DETAIL	1002	1 36			digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0237.JPG	39	DETAIL	1002	1 36			digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0238.JPG	39	DETAIL	1002	1 36			digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0239.JPG	39	DETAIL	1002	1 36			digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0240.JPG	39	DETAIL	1002	1 36			digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0241.JPG	39	DETAIL	1002	1 36			digitaal	05-nov-18
GEKO-18-0235.JPG	40	PROFIEL		1		P104	digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0230.JPG	40	PROFIEL		1		P104	digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0231.JPG	40	PROFIEL		1		P104	digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0232.JPG	40	PROFIEL		1		P104	digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0233.JPG	40	PROFIEL		1		P104	digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0234.JPG	40	PROFIEL		1		P104	digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0242.JPG	41	DETAIL		1 999			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0243.JPG	41	DETAIL		1 999			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0244.JPG	41	DETAIL		1 999			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0245.JPG	41	DETAIL		1 999			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0252.JPG	42	VLAK	1003	1			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0246.JPG	42	VLAK	1003	1			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0247.JPG	42	VLAK	1003	1			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0248.JPG	42	VLAK	1003	1			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0249.JPG	42	VLAK	1003	1			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0250.JPG	42	VLAK	1003	1			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0251.JPG	42	VLAK	1003	1			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0257.JPG	43	DETAIL	1003	1 47			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0253.JPG	43	DETAIL	1003	1 47			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0254.JPG	43	DETAIL	1003	1 47			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0255.JPG	43	DETAIL	1003	1 47			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0256.JPG	43	DETAIL	1003	1 47			digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0263.JPG	44	DETAIL	1003	1 49			digitaal	19-nov-18

BESTAND	FOTON	SOOR	PUTN	VLAKN	SPOORN	ONDERWER	MEDIUM	DATUM
GEKO-18-0258.JPG	44	DETAIL	1003	1	49		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0259.JPG	44	DETAIL	1003	1	49		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0260.JPG	44	DETAIL	1003	1	49		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0261.JPG	44	DETAIL	1003	1	49		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0262.JPG	44	DETAIL	1003	1	49		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0267.JPG	45	PROFIEL		1		P104	digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0264.JPG	45	PROFIEL		1		P104	digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0265.JPG	45	PROFIEL		1		P104	digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0266.JPG	45	PROFIEL		1		P104	digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0272.JPG	46	DETAIL		1	50		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0268.JPG	46	DETAIL		1	50		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0269.JPG	46	DETAIL		1	50		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0270.JPG	46	DETAIL		1	50		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0271.JPG	46	DETAIL		1	50		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0276.JPG	47	DETAIL		1	52		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0273.JPG	47	DETAIL		1	52		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0274.JPG	47	DETAIL		1	52		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0275.JPG	47	DETAIL		1	52		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0668.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0666.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0667.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0676.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0669.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0670.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0671.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0672.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0673.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0674.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18
GEKO-18-0675.JPG	311	DETAIL	1	1	29		digitaal	19-nov-18

1.21 Tekeningenlijst

OPGR_ID	TEK_CAT	TEK_NR	VLAKNR	TEK_VLAK_OPMERKING	AARD	OMSCHRIJF	TEKENAAR	SCHAAL	PUTNR
GEKO-18	B	1	1	grondplan WP 1 deel 1 - westelijke sector	MMF A3	grondplan deel 1 - westelijke sector	BB	1/50	1
GEKO-18	B	2	1	grondplan deel 2	MMF A3	grondplan deel 2	JDG	1/50	1
GEKO-18	B	3	2	grondplan	MMF A3	grondplan	JDG	1/50	1
GEKO-18	B	4	1	Profielen 1 en 2	MMF A3	Profielen	SE	1/20	1
GEKO-18	B	5	1	Profiel 3	MMF A3	Profielen	JDG	1/20	1
GEKO-18	B	6	1	schets sporen kelder, verschillende vlakken	MMF A3	schets kelder	SE		1
GEKO-18	B	7	1	detailregistratie S19	MMF A3	grondplan	JDG	1/50	1
GEKO-18	B	8	1	zone baaisteeg	MMF A3	Profielen	JDG	1/20	1003
GEKO-18	B	9	1	P105	MMF A3	Profielen	JDG	1/20	1003
GEKO-18	B	10	1	schetsen profielen en sporen	MMF A3	Schetsen	JDG		1000

1.22 Fotoregistratie Muur 1

Figuur 121. Overzichtsfoto van Muur 1 (N-zijde)

Figuur 122. Muur 1, oostzijde

Figuur 123. Muur 1, centraal

Figuur 124. Muur 1, centraal

Figuur 125. Muur 1, westzijde (aansluiting op Muur 4)

Figuur 126. Muur 1, westzijde (aansluiting op Muur 4)-detail

1.23 Fotoregistratie Muur 2

Figuur 127. Muur 2, zuidzijde, met aansluiting met muur 3

Figuur 128. Muur 2, centraal (ter hoogte van de uitgebroken trap)

Figuur 129. Muur 2, noordzijde

Figuur 130. Muur 2, noordzijde

Figuur 131. Muur 2, ter hoogte van de liftkoker. De bovenkant van het profiel links correspondeert met de max. uitgraafdiepte.

1.24 Fotoregistratie Muur 3

Figuur 132. Muur 3, westzijde

Figuur 133. Muur 3, oostzijde

1.25 Fotoregistratie Muur 4

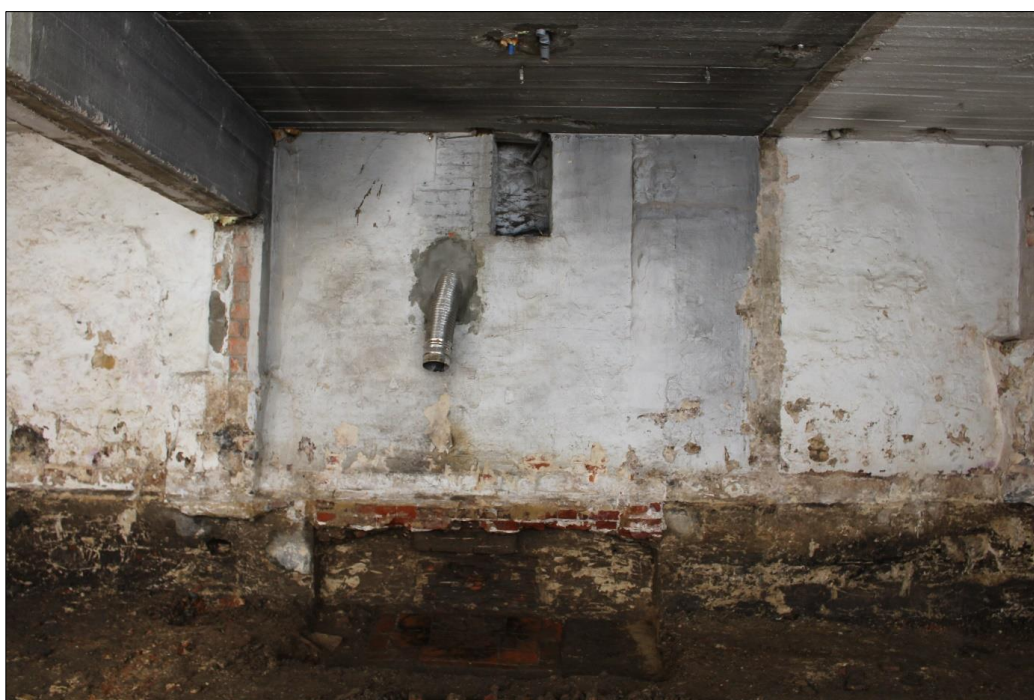
Figuur 134. Muur 4, noordzijde

Figuur 135. Muur 4, centraal

Figuur 136. Muur 4, haard S27-niveau 1, met aanduiding van S20.

Figuur 137. Muur 4, haard S27-niveau 2

Figuur 138. Muur 4, zuidzijde , met aanduiding van de opening die te associëren is met goot S21.